Uchwała Nr XXIV/205/16
Rady Gminy Miedziana Góra
z dnia 29 grudnia 2016 roku

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miedziana Góra na lata 2017-2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930), Rada Gminy Miedziana Góra uchwala, co następuje:

§1

Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Miedziana Góra na lata 2017-2023, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miedziana Góra.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Bogusław Sobczyk

Uzasadnienie do Uchwały Nr XXIV/205/16
Rady Gminy Miedziana Góra
z dnia 29 grudnia 2016 roku

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, zgodnie z którym: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka."

Zgodnie z art. 16b, ust. 2 strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

1. diagnozę sytuacji społecznej;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3. określenie:
   a) celów strategicznych projektowanych zmian,
   b) kierunków niezbędnych działań,
   c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
   d) wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Bogusław Sobczyk

Załącznik do Uchwały Nr XXIV/205/16
Rady Gminy Miedziana Góra z dnia 29 grudnia 2016
w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania
Problemów Społecznych
w Gminie Miedziana Góra na lata 2017-2023

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY MIEDZIANA GÓRA NA LATA 2017 – 2023

Miedziana Góra 2016

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Bogusław Sobczyk

Spis treści

WSTĘP **4**

ROZDZIAŁ 1. CEL I PROCES TWORZENIA STRATEGII **5**

1.1. PRZESŁANKI I PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA GSRPS 5

1.2. POWOŁANIE ZESPOŁU ZADANIOWEGO 7

ROZDZIAŁ 2. DIAGNOZA STANU GMINY **9**

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY MIEDZIANA GÓRA 9

2.2. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA GMINY MIEDZIANA GÓRA 11

2.3. ZASOBY MIESZKANIOWE 15

2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 16

2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA 17

2.5.1. POMOC SPOŁECZNA 17

2.5.2. OŚWIATA I WYCHOWANIE 36

2.5.3. OCHRONA ZDROWIA 39

2.5.4. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE 40

2.5.5. KULTURA 47

2.5.6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE 50

ROZDZIAŁ 3. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI MIESZKAŃCÓW GMINY MIEDZIANA GÓRA NA PODSTAWIE BADAŃ ILOŚCIOWYCH **52**

3.1. LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW 53

3.2. PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY 72

3.3. BADANIE PUNKTÓW SPRZEDAŻY ALKOHOLU 95

3.4. WNIOSKI 100

3.5. PODSUMOWANIE 104

ROZDZIAŁ 4. DOMINUJĄCE PROBLEMY SPOŁECZNE **105**

4.1. UBÓSTWO 105

4.2. BEZROBOCIE 107

4.3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA 112

4.4. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH 117

4.5. UZALEŻNIENIA 119

4.6. PRZEMOC 126

ROZDZIAŁ 5. WYNIKI ANALIZY SWOT 129

ROZDZIAŁ 6. WIZJA GMINY MIEDZIANA GÓRA 132

ROZDZIAŁ 7. CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE ORAZ ZADANIA STRATEGICZNE GMINY MIEDZIANA GÓRA 133

ROZDZIAŁ 8. FINANSOWANIE GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 142

ROZDZIAŁ 9. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 142

ROZDZIAŁ 10. SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 143

ROZDZIAŁ 11. MONITOROWANIE I OCENA STRATEGII 144

WSTĘP

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, której zadaniem jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i nie potrafią przezwyciężyć jej przy wykorzystaniu własnych sił, możliwości i uprawnień.

Dynamika zmian, jakim nieustanie podlega rzeczywistość społeczna, polityczna oraz gospodarcza wymaga od osób zaangażowanych w kreowanie polityki społecznej perspektywicznego myślenia, przewidywania oraz adaptacji do nowych uwarunkowań. Skuteczna polityka społeczna to długofalowy proces oparty na planowaniu oraz wdrażaniu opracowanych założeń. Planowanie strategiczne jest nie tylko obowiązkiem, ale niezbędnym narzędziem realizacji polityki społecznej.

Pogłębiające się zjawisko ubóstwa rodzin, związane z bezrobociem, problemy osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych, trudna sytuacja materialna rodzin wielodzietnych, uzależnienia i przemoc w rodzinie to trudne problemy społeczne, które stanowią wyzwanie dla władz samorządowych oraz instytucji pomocy społecznej na poziomie lokalnym. Od skuteczności rozwiązania tych problemów zależy funkcjonowanie wspólnoty, jaką stanowi gmina. Rozwiązanie istotnych problemów społecznych jest działaniem trudnym i długofalowym, dlatego też celowe jest strategiczne podejście do zagadnień ze sfery polityki społecznej.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizowania ich skutków. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych. Mają one przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, doprowadzając do integracji społecznej. Strategia definiuje istniejące problemy, wyznacza najważniejsze priorytety i wskazuje metody ich rozwiązywania.

Dokument zwiera diagnozę sytuacji społecznej i prognozę zmian problemów społecznych w perspektywie do roku 2023. Identyfikacja najważniejszych kwestii społecznych została skonstruowana na podstawie przedłożonych materiałów statystycznych i urzędowych, a także instrumentów analizy strategicznej, do których należy zaliczyć identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT). Z diagnozy wynikają obszary problemowe, nad którymi winna skupić się lokalna polityka społeczna. Ujęte w formę misji, celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań, w sposób praktyczny wyznaczają

działania poszczególnych podmiotów. Część programowa została ujęta w formie tabelarycznej, zawierającej cele, kierunki oraz realizatorów poszczególnych działań, czas ich realizacji oraz wskaźniki ich wykonania.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, Kościoła oraz wszyscy zainteresowani mieszkańcy. Opracowując lokalną strategię rozwiązywania problemów społecznych uwzględniono dokumenty programowe unijne, krajowe, wojewódzkie i lokalne, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz środowisk i społeczności lokalnej.

Dzięki sprecyzowaniu w strategii najważniejszych problemów społecznych naszej gminy, wybrane cele i ich hierarchia powinny przyczynić się do poprawy sytuacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Systematyzacja problemów doprowadzi do integracji społecznej, a jednocześnie ukierunkuje działania władz gminy.

ROZDZIAŁ 1. CEL I PROCES TWORZENIA STRATEGII

1.1. PRZESŁANKI I PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA GSRPS

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych tworzona jest z mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2016 r. poz.930), która w art.17 ust. 1 pkt 1 nakłada na gminy i powiat obowiązek *„opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka"*.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu objęcie wparciem osoby dotknięte wykluczeniem społecznym oraz stworzenie optymalnych warunków dla funkcjonowania społeczności lokalnej. Głównym zadaniem strategii jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców miasta dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

Umiejscowienie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w ustawie o pomocy społecznej nie oznacza, iż winna ona skupiać się jedynie na rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej, ale obejmować wszystkie obszary polityki społecznej,

mające wpływ na poprawę funkcjonowania lokalnej społeczności. Określenie priorytetowych kierunków i działań realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miedziana Góra na lata 2017-2023 jest kompatybilne z głównymi założeniami dokumentów obowiązujących na terenie Unii Europejskiej i Polski, które wpływają na politykę społeczną i decydują o kształcie przedsięwzięć realizowanych w jej poszczególnych obszarach. Zaliczyć do nich możemy:

Poziom europejski :

– Strategia Lizbońska;

– Europejska Strategia Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu;

– Europejska Strategia Zatrudnienia.

Poziom krajowy:

– Strategia Polityki Społecznej;

– Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego;

– Narodowa Strategia Spójności;

– Narodowa Strategia Integracji Społecznej;

– Strategia Rozwoju Kraju;

– Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego;

– Strategia Rozwoju Gminy Miedziana Góra;

– Krajowa Strategia Zatrudnienia;

– Strategia Państwa Dla Młodzieży;

– Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój;

– Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci „Polska dla Dzieci";

– Strategia Rozwoju Edukacji;

– Strategia Rozwoju Ochrony Zdrowia;

– Narodowy Program Zdrowia;

– Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;

– Wieloletni Program Wspierania Finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020"

– Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani;

– Krajowy Program Wychodzenia z Bezdomności i Rozwoju Budownictwa Socjalnego na lata 2009-2015;

– Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Ustawy:

– Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2016 roku, poz. 930);

– Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2016, poz. 446 z późn. zm);
– Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz.U. z 2016, poz. 1518);
– Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 poz. 1828);
– Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 poz. 575);
– Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016, poz. 546);
– Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r., poz. 645);
– Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1793);
– Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487);
– Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 z późn. zm.);
– Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 224);
– Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 169);
– Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1817);
– Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2011 r., nr 127 poz. 721, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 195).

1.2. POWOŁANIE ZESPOŁU ZADANIOWEGO

Prace nad przygotowaniem strategii zostały rozpoczęte powołaniem Zespołu Zadaniowego zgodnie z Zarządzeniem Nr 111/2015 Wójta Gminy Miedziana Góra z dnia 31.12.2015 roku w składzie:

Przewodnicząca:

Grażyna Maniak – kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze

Członkowie zespołu:

1. Elżbieta Toporek – główny księgowy GOPS
2. Maria Sączawa – starszy pracownik socjalny GOPS w Miedzianej Górze
3. Elżbieta Małysa - pracownik socjalny GOPS w Miedzianej Górze
4. Anna Rzęsista – zastępca przewodniczącego GKRPA
5. Dominik Słoń – Inspektor ds. Kultury i Promocji UG w Miedzianej Górze
6. Bożena Moćko – Inspektor Ewidencji Ludności UG w Miedzianej Górze
7. Krystyna Zapała – prezes Stowarzyszenia Przyjaciół Dzieci i Przeciwdziałania Patologiom Społecznym „Plusik"

Cele i zadania Zespołu Zadaniowego

1. Przygotowanie założeń koncepcyjnych i metodologicznych do opracowania projektu strategii.
2. Diagnoza sytuacji społecznej w gminie.
3. Sformułowanie i wybór celów strategicznych.
4. Sformułowanie zadań priorytetowych oraz uzasadnienie ich wyboru.
5. Przygotowanie listy programów operacyjnych.
6. Ocena procesu budowania strategii i jej przewidywalnej skuteczności.
7. Zorganizowanie konsultacji społecznych projektu strategii.
8. Przedłożenie projektu strategii oraz projektu uchwały w przedmiocie sprawy organowi stanowiącemu gminy.
9. Promocja strategii w środowisku lokalnym.

Po dokonaniu wnikliwej analizy sytuacji gminy w obszarach: pomocy społecznej, przeciwdziałania alkoholizmowi, ochrony zdrowia, oświaty i wychowania, a także kultury i sportu, identyfikacji słabych i mocnych stron, zespół wyłonił listę kluczowych problemów, które wymagają rozwiązania w ramach strategii. Diagnoza stanu Gminy w sferze społecznej stanowiła punkt wyjścia do wyboru priorytetów i ustalenia celów strategii. Jednocześnie przyjęto założenie, że Strategia powinna być wyrazem woli mieszkańców, a jej formułowanie i wdrażanie jest procesem społecznym. Istotnym elementem było więc przygotowanie Strategii w sposób partycypacyjny, a więc z udziałem lokalnej społeczności.

ROZDZIAŁ 2. DIAGNOZA STANU GMINY

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY MIEDZIANA GÓRA

Gmina Miedziana Góra położona jest w województwie świętokrzyskim, w powiecie kieleckim. Zajmuje powierzchnię 71,11 km², zamieszkuje na jej terenie 11.131 osób (stan na 31.12.2015 r.). Położona jest w północno – zachodniej części powiatu kieleckiego (ziemskiego) przy drodze krajowej Kielce – Łódź (Nr 74), a wzdłuż jej południowej granicy trasa Warszawa – Kielce – Kraków (S – 7). Na sieć osadniczą gminy składa się 10 sołectw: Bobrza, Ciosowa, Ćmińsk Kościelny, Ćmińsk Rządowy, Kostomłoty Drugie, Kostomłoty Pierwsze, Miedziana Góra, Porzecze, Przyjmo oraz Tumlin-Wykień.

Rysunek 1. Położenie gminy Miedziana Góra.

Źródło: www.miedziana-gora.pl

Gmina Miedziana Góra sąsiaduje z 6 gminami:

- od południowego-zachodu z Gminą Piekoszów,
- od zachodu z Gminą Strawczyn,
- od północnego-zachodu z Gminą Mniów,
- od południowego-wschodu z Gminą Masłów,

- od północnego-zachodu z Gminą Zagnańsk,
- od południa z Gminą Kielce.

Miedziana Góra powstała jako osiedle górnicze, związane z pobliskimi kopalniami rud miedzi i żelaza, wydobywanymi w okresie XVI-XIX w, a także w latach 1915-1918. Z tych kopalń pochodziła miedź, z której blachą w 1593 r pokryto dach Wawelu, a w XIX w bito monety „ z miedzi krajowej".

Większość gminy Miedziana Góra znajduje się na terenie lub w otulinie Suchedniowsko-Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego wokół malowniczych Wzgórz Tumlińskich (wysokość wzniesień do 400m). Teren ten przecinają dwa strumienie: Bobrza i Sufraganiec. Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody nieożywionej, geologiczno-krajobrazowy „Kamienne Kręgi" z pozostałością kultu pogańskiego tj. trzema współśrodkowymi kręgami kamienno - ziemnymi oraz rezerwat krajobrazowy - leśny „Sufraganiec". Zwiedzenie ich oraz licznych ciekawych odsłonięć geologicznych, takich jak pomnik przyrody – urwisko skalne „Piekło", nieczynne i czynne kamieniołomy jest możliwe poprzez przejścia piesze „czerwonym szlakiem" im. Edmunda Massalskiego i dwoma ścieżkami edukacyjno - dydaktycznymi, a także Świętokrzyskim Szlakiem Górskiej Turystyki Jeździeckiej. Niezwykłego uroku Gminie Miedziana Góra dodają malowniczo położone zabytkowe XIX-wieczne kaplice usytuowane na szczytach gór Św. Jana, Buchcinej i Grodowej oraz kapliczki przydrożne.

W miejscowości Bobrza, przy trasie E 74 znajduje się zabytek techniki – zachowane do czasów współczesnych części największego założenia wielkopiecowego Staropolskiego Okręgu Przemysłowego – jednego z projektów wielkiego planu Stanisława Staszica uprzemysłowienia Królestwa Polskiego – Zakład Wielkopiecowy wraz z układem wodnym. Miał on produkować 5100 ton surówki żelaznej rocznie – a więc tyle żelaza, co wszystkie istniejące wówczas huty Królestwa Polskiego. Do roku 1830 z tego projektu wykonano mur oporowy dla górnego terenu zakładu, halę przygotowującą wsady do pieców, 1 węgielnię (magazyn fabryczny na węgiel drzewny) w całości, 1 węgielnię częściowo, staw zapasowy, kanał górny i dolny, osiedle administracyjno – pracownicze na potrzeby zakładu i fragment tamy. Od 15 września 2006 roku zabytek udostępniony jest dla zwiedzających.

Na terenie gminy znajduje się wiele atrakcji turystycznych i rekreacyjnych. Obiektem szczególnym jest tor samochodowy „KIELCE" w Miedzianej Górze, wchodzący w skład kompleksu Ośrodka sportowo – turystycznego „Moto – Raj" z motelem i kempingiem. Tor składa się z dwóch pętli: dużej i małej. Długość dużej pętli wynosi 4.160 m, a małej 1.140 m. Szerokość toru waha się od 10 m do 14 m. Najdłuższa prosta wynosi 450 m, a ilość zakrętów 16. wytyczone trasy idealnie odwzorowują naturalne warunki drogowe. Tor „KIELCE" przyciaga wielu

miłośników wyścigów nie tylko samochodowych.

Oferta turystyczna i rekreacyjna obejmuje nie tylko wyścigi, adresowana jest także do zwolenników czynnego wypoczynku przez cały rok. Proponuje się trasy rowerowe, konne i narciarskie, szlaki turystyczne i stoki narciarskie.

W miejscowości Tumlin – Podgród czynne są dwa wyciągi orczykowe:

- krótki orczyk, długość trasy zjazdowej 300 m, różnica poziomów 79 m
- teleskopowy, długość trasy zjazdowej 480 m, różnica poziomów 95 m.

Latem jest możliwość jazdy na nartorolkach oraz desce snowbordowej na kółkach (mountainbording).

Do ważniejszych atutów Gminy Miedziana Góra zaliczyć należy dostępność komunikacyjną, która determinuje jej atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną, ma również wpływ na mobilność edukacyjną czy zarobkową mieszkańców. Wynika ona z położenia gminy w sieci efektywnych szlaków komunikacyjnych. Zarówno sąsiedztwo miasta Kielce, dobre uwarunkowania komunikacyjne, jak i tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe to argumenty opowiadające się za wyborem gminy na osiedlenie się. Obserwowany wzrost liczby mieszkańców związany jest ze stale rosnącą liczbą osób, które wybierają obszar gminy jako miejsce swojego zamieszkania. Położenie gminy powoduje, że jest ona naturalnym zapleczem rekreacyjnym dla Kielc, a także dla mieszkańców innych miast. Zieleń łąk i lasów, piękne krajobrazy i liczne możliwości aktywnego spędzania czasu to niezaprzeczalne atuty gminy Miedziana Góra. Mieszkańcy gminy są gościnni i otwarci na potrzeby turystów. W naszej gminie nie ma przemysłu, a powietrze jest wolne od zanieczyszczeń.

2.2. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA GMINY MIEDZIANA GÓRA

Społeczeństwo w procesie rozwoju lokalnego odgrywa role podmiotu tego procesu. Wynika to z rozstrzygania przez nie o kształcie ustroju i systemu gospodarczego oraz o charakterze i składzie organów władzy samorządowej, która decyduje o kierunku strategii rozwoju. Z tego względu ocena sytuacji demograficznej jest jednym z czynników warunkujących możliwość i potrzeby rozwoju gminy. Do oceny tego stanu w Gminie Miedziana Góra wybrano takie czynniki jak: ludność, płeć, urodzenia i zgony oraz strukturę wiekową mieszkańców.

Według danych na dzień 31.12.2014 roku gminę Miedzian Góra zamieszkiwało 11.000 osób, w tym 5.615 kobiet i 5.385 mężczyzn. Liczbę mieszkańców w poszczególnych jednostkach administracyjnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach gminy (dane demograficzne na dzień 30.12.2014 r.).

Miejscowość	*Rok 2014*		
	Kobiety	*Mężczyźni*	*Ogółem*
Miedziana Góra	1294	1279	2573
Ciosowa	217	199	416
Kostomłoty Pierwsze	897	806	1703
Kostomłoty Drugie	822	819	1641
Bobrza	226	208	434
Przyjmo	263	262	525
Porzecze	166	168	334
Ćmińsk	1100	1039	2139
Tumlin – Podgród	254	256	510
Tumlin - Wykień	376	349	725
Razem:	***5615***	***5385***	***11000***

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych USC w Miedzianej Górze.

Tabela 2. Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach administracyjnych w latach 2012 – 2014.

Miejscowość	*2012*	*2013*	*2014*
Miedziana Góra	2504	2538	2573
Ciosowa	409	417	416
Kostomłoty Pierwsze	1677	1701	1703
Kostomłoty Drugie	1625	1633	1641
Bobrza	430	432	434
Przyjmo	530	528	525
Porzecze	313	322	334
Ćmińsk	2118	2135	2137
Tumlin – Podgród	501	501	510
Tumlin - Wykień	718	738	725
Razem:	***10827***	***10945***	***11000***

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych USC w Miedzianej Górze.

Analiza powyższej tabeli wskazuje na wzrost liczby mieszkańców gminy na przestrzeni trzech lat. W porównaniu do roku 2012 liczba mieszkańców w roku 2014 wzrosła o 173 osoby. Największy wzrost liczby mieszkańców nastąpił w miejscowości Miedziana Góra o liczbę 69 osób. Natomiast niewielki spadek liczby mieszkańców odnotowano w miejscowości Przyjmo (5 osób).

Istotnymi czynnikami mającymi wpływ na tempo zmian liczby ludności gminy są przyrost naturalny oraz migracje. Przyrost naturalny oznacza różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie, a zatem może przyjmować wartość dodatnią lub ujemną. Kształtowanie się tego wskaźnika w gminie prezentuje wykres nr 1.

Wykres 1. Liczba urodzeń i zgonów na terenie gminy Miedziana Góra w latach 2012 – 2014.

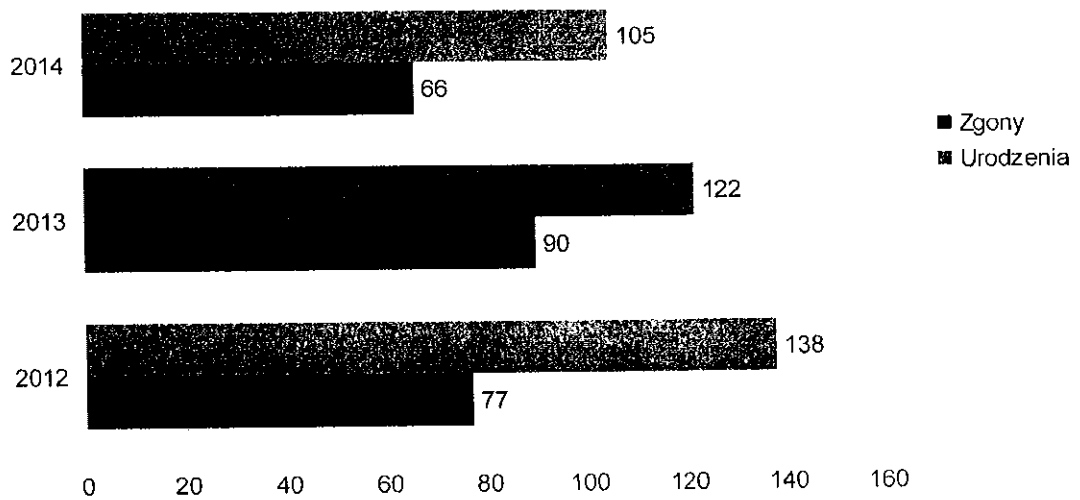

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z USC w Miedzianej Górze.

Tabela 3. Zgony mieszkańców gminy Miedziana Góra w poszczególnych grupach wiekowych w 2014 roku.

Rok	***Liczba zgonów w poszczególnych grupach wiekowych***									***Ogółem***
2014	0-10 lat	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	Powyżej 80 lat	66
	0	0	0	2	5	11	13	11	24	

Źródło: Opracowanie własne nas podstawie danych z USC w Miedzianej Górze.

Jak widać, w każdym z badanych lat przyrost naturalny był dodatni, ponieważ urodziło się więcej dzieci niż umarło mieszkańców. Jest to pozytywna tendencja demograficzna, nawet pomimo niewielkiej nadwyżki liczby urodzeń żywych nad zgonami.

Tabela 4. Migracja w gminie Miedziana Góra w latach 2012, 2013 i 2014.

Wyszczególnienia	***2012***	***2013***	***2014***
Zameldowania	317	290	197
Wymeldowania	93	189	177
Saldo migracji	***224***	***101***	***20***

Źródło: Opracowanie własne nas podstawie danych z USC w Miedzianej Górze.

Powyższe dane jednoznacznie wskazują, iż Gmina Miedziana Góra jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. W każdym z przedstawianych lat więcej osób napływało do gminy z zewnątrz, niż decydowało się na emigracje poza jej granice, co świadczy o dobrych warunkach życia jakie oferuje gmina.

Analiza danych demograficznych pozwala ponadto zidentyfikować w Gminie Miedziana Góra zjawisko nazywane „starzeniem się społeczeństwa". Charakteryzuje się ono przede wszystkim malejącym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież 0-17 lat), rosnącym odsetkiem mieszkańców w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64; kobiety 18-59 lat), przy jednoczesnym, dość dynamicznym, wzroście liczby osób w poprodukcyjnym okresie życia (mężczyźni: 65 lat i więcej; kobiety: 60 lat i więcej) w stosunku do ogółu ludności.

Kształtowanie się liczby mieszkańców w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych zaprezentowano poniżej w tabeli 5, co pozwala lepiej zobrazować tendencje demograficzne.

Tabela 5. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Miedzian Góra w roku 2014.

Grupa wiekowa	*Kobiety*	*Mężczyźni*	*Razem*
0 - 5	291	316	607
6	65	56	121
7-15	521	535	1056
16-17	209	203	412
Wiek produkcyjny (od 18 do 60 /65 lat)	3471	3792	7263
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat)	1058	483	1541

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z USC w Miedzianej Górze.

Jak wynika z powyższej tabeli struktura wiekowa mieszkańców gminy przedstawia się niekorzystnie. Znaczna część mieszkańców zbliża się do granicy wieku poprodukcyjnego. Nie jest zastępowana w wystarczającym stopniu przez osoby młode w wieku przedprodukcyjnym. Jednocześnie rośnie liczba osób starszych, ponieważ wydłuża się średnia długość życia.

Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Miedziana Góra w 2014 r.

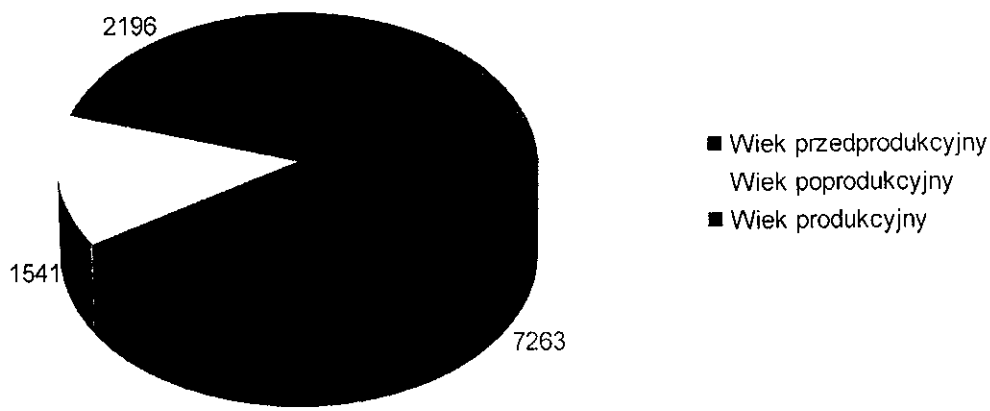

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z USC w Miedzianej Górze.

2.3. ZASOBY MIESZKANIOWE

Kwestie mieszkaniowe stanowią jeden z głównych elementów świadczących o jakości życia mieszkańców. Jest to sprawa istotna także dla władz gminy Miedziana Góra. Na podstawie zebranych danych należy sformułować następujące wnioski:

Największa liczba mieszkańców gminy mieszka w prywatnych zasobach mieszkaniowych. Na terenie gminy występują wszystkie typy zabudowy mieszkaniowej średniej i niskiej intensywności: wielorodzinna, zagrodowa i jednorodzinna.

Aktualnie mieszkaniowy zasób Gminy składa się z 10 lokali mieszkalnych usytuowanych w 4 budynkach, stanowiących własność Gminy. W jednym budynku 4 mieszkania zostały wykupione przez lokatorów.

Kwestia mieszkaniowa nie jest problematyczna dla gminy, jednak ze względów realizacji polityki społecznej istnieje potrzeba rozważenia budowy kilku mieszkań na mieszkania socjalne, w szczególności dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych społeczności lokalnych jest ustawowym obowiązkiem gmin. W pierwszej kolejności, ze względów społecznych obowiązek ten powinien być w stosunku do osób ekonomicznie niesamodzielnych.

2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Mieszkańcy są zaopatrywani w wodę poprzez dobrze rozwiniętą sieć wodociągową i kanalizacyjną. Długości te na koniec 2014 r. wynosiły odpowiednio 119,5 km (ilość przyłączy 3955 szt.) oraz 1576 km. Zarówno sieć kanalizacyjna jak i wodociągowa są systematycznie rozbudowywane. Obecnie dostępu do kanalizacji pozbawione są następujące miejscowości: Tumlin – Wykień (częściowo), Tumlin – Podgród, Ćmińsk, Przyjmo, Porzecze, Bobrza, Ciosowa.

Na terenie gminy istnieją następujące oczyszczalnie ścieków:

- gminna oczyszczalnia ścieków Kostomłoty Drugie – Laskowa,
- oczyszczalnia ścieków przy Zespole Szkół w Ćmińsku,
- oczyszczalnia ścieków przy Ośrodku Sportowo-Turystycznym Moto-raj w Ćmińsku (własność automobilklubu Kielce),
- przydomowe oczyszczalnie ścieków (w 2007 r. w przydomowe oczyszczalnie ścieków wyposażonych było 17 gospodarstw domowych, w 2013r. już 34).

Sieć gazowa dostępna jest w części Gminy Miedziana Góra. Są to miejscowości Kostomłoty Drugie, Kostomłoty Pierwsze, Miedziana Góra oraz Tumlin-Wykień. Dostęp do instalacji gazowej ma około 9% mieszkańców gminy. Pozostałe miejscowości nie posiadają dostępu do sieci dystrybucji paliwa gazowego.

Zapotrzebowanie mieszkańców w energię elektryczną jest w pełni zaspokajane przez zasilanie z podstacji 15/04 kV. Podstacje te są zasilane liniami napowietrznymi średniego napięcia 15 kV, które są powiązane z krajowym systemem energetycznym. Długość linii energetycznej nn (0,4 kV) na terenie Gminy Miedziana Góra wynosi 109.13 km: 100,82 km (linia napowietrzna) i 8,31 km (linia kablowa). Ponadto na terenie gminy znajduje się elektrownia wiatrowa w miejscowości Ćmińsk (5 x 75kW).

Potrzeby w zakresie energii cieplnej zaspokajane są systemem indywidualnym, zarówno przez kotłownie na paliwo tradycyjne jak i ekologiczne (gaz, olej, energia elektryczna) z wyjątkiem obiektów użyteczności publicznej, które wyposażone zostały w kotłownie ekologiczne.

Ponad 90 % terenu Gminy Miedziana Góra objęta jest zasięgiem radiowej sieci Internet, która w połączeniu z niemal całkowitym ztelefonizowaniem Gminy (telefonia stacjonarna i sieci komórkowe), zaspokaja zapotrzebowanie mieszkańców na dostęp do Internetu. Należy jednak dostrzec występowanie lokalizacji, w których występuje całkowity brak dostępu do sieci lub dostarczany sygnał jest tak słaby, że uniemożliwia komunikację. Na obecną chwilę już ponad 35 %

mieszkańców Gminy Miedziana Góra ma stały dostęp do sieci Internet w domu. Dodatkowo mieszkańcy mogą bezpłatnie korzystać z dostępu do Internetu i sprzętu komputerowego w Gminnej Bibliotece Publicznej w Miedzianej Górze, świetlicy wiejskiej w Tumlinie- Wykniu, w remizach Ochotniczych Straży Pożarnych w Ćmińsku oraz Bobrzy oraz w Centrum Kulturalno-Sportowym w Kostomłotach Pierwszych.

Gmina Miedziana Góra w roku 2013 realizowała projekt „*Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie Gminy Miedziana Góra*", w ramach którego zrealizowano następujące działania:

- przekazano 30 zestawów komputerowych (laptop wraz z oprogramowaniem i drukarką) dzieciom i młodzieży uczącej się z bardzo dobrymi wynikami w nauce, z rodzin w których przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie był niższy, niż roczny wskaźnik,
- zapewniono bezpłatny dostęp do Internetu dla w/w osób do 31 października 2020r..
- doposażono 3 szkoły z terenu gminy w łącznie 15 komputerów oraz 3 urządzenia wielofunkcyjne.

2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.5.1. POMOC SPOŁECZNA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze jest jednostką organizacyjną gminy Miedziana Góra, który realizuje zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej dotyczące pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych, a także zadania własne gminy z zakresu pomocy społecznej. Teren Gminy Miedziana Góra jest obszarem działania Ośrodka.

Ośrodek jest jednostką budżetową finansowaną z budżetu Gminy oraz dotacji celowych na realizacje zadań zleconych. Podstawą gospodarki finansowej Ośrodka stanowi roczny plan finansowy.

Schemat 1. Struktura Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

Kierownik

Referat finansowo - księgowy	Referat pomocy społecznej	Referat świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego	Stanowisko Asystenta Rodziny
Główny księgowy	Starszy pracownik socjalny	Starszy referent świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego	Asystent rodziny
Referent ds. finansowo-księgowych	Starszy pracownik socjalny	Starszy referent świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego	
	Starszy pracownik socjalny		
	Starszy pracownik socjalny	Referent ds. świadczenia wychowawczego	
	Pracownik socjalny		

Źródło: Opracowanie własne.

Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadaniem Ośrodka jest pomoc, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Ośrodek określa kierunki działania i zadania w zakresie pomocy społecznej na swoim terenie, realizuje zadania zlecone przez Wojewodę, zadania własne gminy i zadania własne o charakterze obowiązkowym.

Do zadań Ośrodka Pomocy Społecznej należy przyznawanie i wypłacanie zasiłków pieniężnych, udzielanie pomocy rzeczowej, pracy socjalnej, schronienia, posiłku, ubrania osobom tego pozbawionym, świadczenie usług opiekuńczych w domach, pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne, sprawienie pogrzebu, opłacenie składek na ubezpieczenie emerytalno – rentowe i zdrowotne, udzielanie pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w miedzianej Górze współpracuje z wieloma

instytucjami, organizacjami społecznymi. Są to Szkoły Podstawowe i Gimnazja funkcjonujące na terenie i poza terenem Gminy Miedziana Góra, ościenne gminy, posterunek Policji w Strawczynie, Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach, Sąd Rejonowy w Kielcach, kuratorzy, Ośrodki Zdrowia. W wykonywaniu zadań Ośrodek współdziała również z Wojewodą, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, samorządem terytorialnym i jego organami wykonawczymi, sołtysami i radami sołeckimi, oraz wieloma innymi organizacjami i instytucjami m.in. PFRON, CARITAS, PCK, placówki wychowawcze.

Klienci pomocy społecznej to przede wszystkim osoby o niskich dochodach, bezrobotni, niepełnosprawni, osoby niezaradne życiowo, osoby z problemem alkoholowym, osoby opuszczające zakład karny, przewlekle chorzy, osoby samotne i bezradne w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Dominującą grupę świadczeniobiorców stanowią osoby bezrobotne, z problemem alkoholowym, niepełnosprawne i przewlekle chore.

W zakresie pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym, które wymagają pomocy osób drugich, a są jej pozbawione, ośrodek zapewnia pomoc w postaci usług opiekuńczych w domu, a także pomaga w skompletowaniu dokumentacji w celu umieszczenia osoby w Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym lub w Ośrodku Wsparcia.

Osobom starszym, wymagającym całodobowej opieki, Ośrodek organizuje pomoc instytucjonalną kierując ich do Domów Pomocy Społecznej na terenie powiatu lub województwa, ponieważ na terenie gminy Miedziana Góra funkcjonuje jedynie Rodzinny Dom Pomocy dla 8 osób.

Osoby z problemem alkoholowym uzyskują pomoc w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze oraz Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Powody przyznania pomocy społecznej wynikające z problemów występujących na terenie Gminy Miedziana Góra

Codziennemu życiu mieszkańców gminy towarzyszą liczne problemy, które swoim zasięgiem obejmują coraz większą grupę ludzi i coraz młodsze pokolenie. Osoby i rodziny korzystające z pomocy Ośrodka borykały się z wieloma problemami generującymi wiele dysfunkcji.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej, na podstawie art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, przysługuje osobom i rodzinom z powodu przyczyn, do których należą

(trudna sytuacja życiowa): ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, klęska żywiołowa lub ekologiczna. Powody przyznawania pomocy przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Powody trudnej sytuacji życiowej.

Powody trudnej sytuacji życiowej	*Liczba rodzin*		
	Rok 2012	*Rok 2013*	*Rok 2014*
Ubóstwo	184	185	216
Bezrobocie	150	156	170
Niepełnosprawność	65	69	93
Długotrwała lub ciężka choroba	73	74	89
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego w tym: **- rodziny niepełne** **- rodziny wielodzietne**	62	65	78
Alkoholizm	10	10	15
Sytuacja kryzysowa	3	4	1
Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego	4	5	1
Bezdomność	5	6	4
Klęska żywiołowa lub zdarzenie losowe	3	3	1
Narkomania	0	0	2
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej*	**290**	**306**	**324**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań GOPS w Miedzianej Górze za lata 2012 - 2014

* jest to rzeczywista liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Podane powyżej dane dotyczące przyczyn udzielania pomocy społecznej osobom i rodzinom przez GOPS w Miedzianej Górze w latach 2012-2014 r. wyraźnie wskazują, iż wzrasta liczba rodzin otrzymujących wsparcie z tut. Ośrodka Pomocy Społecznej. Najczęstszym powodem decydującym o zasadności przyznania pomocy społecznej jest ubóstwo, bezrobocie,

niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. W dalszej kolejności można wymienić: długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm. Najniższy odsetek stanowiły: trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego oraz zdarzenie losowe lub klęska żywiołowa oraz narkomania. W wielu przypadkach u korzystających z pomocy osób i rodzin występuje równocześnie kilka dysfunkcji.

Od lat dominującym powodem przyznawania pomocy jest ubóstwo. Wiąże się to ściśle z problemem braku zatrudnienia. Klienci otrzymujący pomoc finansową ze względu na występujące bezrobocie to najczęściej osoby z niskimi kwalifikacjami zawodowymi, cechujący się biernością i niezaradnością życiową.

Kolejnym istotnym problemem z którym zmagają się klienci Ośrodka jest niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Pomoc dla osób niepełnosprawnych, poza wsparciem finansowym, koncentruje się wokół pomocy usługowej. Osoby niepełnosprawne mogą korzystać z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych.

Liczba osób i rodzin objętych pomocą finansową w formie zasiłku stałego, okresowego jest znacznie niższa niż zasiłku celowego. W ramach realizacji programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" mieszkańcom gminy świadczona jest pomoc w formie żywienia dzieci i dorosłych jak również wypłacania świadczenia pieniężnego na zakup posiłku. Świadczenie pieniężne z programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" przyznawane jest rodzinom, w których dochód nie przekracza 150% ustawowego kryterium dochodowego. Pomoc w formie posiłków realizuje się przede wszystkim w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponad gimnazjalnych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty **634,00 zł,** osobie w rodzinie, której dochód na osobę nie przekracza **514,00 zł** przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów np. bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, wielodzietność, długotrwała choroba itd.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie lub rodzinie nie spełniającej kryterium dochodowego może być przyznany bezzwrotny specjalny zasiłek okresowy lub celowy. Ocena, czy zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, należy do organu pomocy społecznej, który przyznaje to świadczenie fakultatywnie, a więc uzależnione jest to wyłącznie od jego uznania administracyjnego.

Tabela 7. Formy udzielonej pomocy w 2014 roku.

Forma pomocy	*Liczba osób*	*Liczba świadczeń*	*Kwota świadczeń*	*Liczba rodzin*	*Liczba osób w rodzinach*
		Zadania własne			
Zasiłki okresowe	22	48	23.274,00	22	65
W tym z powodu: bezrobocia	12	27	11770,56	12	35
Schronienie	3	571	10.896,35	3	6
Posiłek	385	24191	327.182,00	239	801
Usługi opiekuńcze	3	1572	12.454,37	3	4
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	0	0	0
Sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	0
Zasiłki celowe i w naturze	120	187	64587.42	119	331
W tym: zasiłki celowe specjalne	*48*	*71*	*24341.34*	*48*	*136*
Interwencja kryzysowa	x	x	x	x	x
Praca socjalna	x	x	x	300	910
		Zadania zlecone			
Zasiłki stałe	51	512	231609,89	51	77

Źródło: Opracowania własne na podstawie sprawozdania MPiPS za 2014 rok.

Tabela 8. Rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2012 – 2014.

Wyszczególnienie	*Rok*	*Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie*	*Liczba rodzin*	*Liczba osób w rodzinach*
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	**2012**	460	290	887
	2013	486	306	909
	2014	487	324	964
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	**2012**	38	38	57
	2013	44	44	72
	2014	51	51	77
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	**2012**	422	252	830
	2013	442	262	837
	2014	436	273	887
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej - ogółem	**2012**	x	250	720
	2013	x	270	840
	2014	x	300	910

Źródło: Opracowania własne na podstawie sprawozdania MPiPS za 20012– 2014.

W porównaniu do 2012 roku znacznie zwiększyła się liczba osób, które w 2014 roku objęte zostały świadczeniami z pomocy społecznej. Jednocześnie w 2014 r. w ramach realizacji Rządowego Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" 385 osobom udzielono pomocy w formie posiłku na łączną kwotę ponad 327 tysięcy złotych. W przeważającej części pomoc w postaci posiłków została udzielona dzieciom w formie dofinansowania ciepłych dań w placówkach na terenie gminy.

Rodziny dominujące pod względem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

W 2014 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze objął pomocą 324 rodzin z terenu gminy. Dominującymi problemami społecznymi występującymi pośród mieszkańców gminy są:

- problemy materialne rodzin i osób, tj. brak środków na utrzymanie lub uzyskiwanie dochodów zaspokajających minimum bytowe, wynikające m.in. z braku możliwości zarobkowania oraz uzależnienie od pomocy społecznej;
- bezrobocie - pogorszenie sytuacji materialnej, pogorszenie relacji między członkami rodziny aż do jej rozkładu włącznie; wzrost zachowań patologicznych (przestępczość, agresja, alkoholizm)
- uzależnienia – zachwianie systemu wartości rodzinnych i moralnych, rozpad życia rodzinnego, błędy wychowawcze, negatywny wpływ środowiska;
- rodziny wielodzietne – niezaradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz trudna sytuacja materialna i zawodowa rodziców powoduje niedostateczne zaspokojenie podstawowych potrzeb dziecka;
- rodziny niepełne – wzrastająca liczba rozwodów, separacji, związki nieformalne, powodują, że samotny rodzic nie jest w stanie zaspokoić niezbędnych potrzeb rodziny;
- niepełnosprawność oraz długotrwała choroba – pogarszający się stan zdrowia społeczeństwa powoduje pogorszenie się sytuacji materialnej rodzin, trudności związane z zakupem leków i leczeniem, a także w zapewnieniu opieki i pielęgnacji.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze realizuje szereg działań i projektów, zarówno jako wnioskodawca, jak i jako partner, mających na celu poprawę sytuacji socjalno-bytowej mieszkańców gminy. Są to m.in.:

- projekt systemowy pn. *„Czas na aktywność w Gminie Miedziana Góra"*, realizowany od 2009 r. do 2015 r. (aktywizacja zawodowa i społeczna osób bezrobotnych – klientów pomocy społecznej),
- projekt *„Wsparcie środowiska osób niepełnosprawnych z terenów wiejskich*

i małomiasteczkowych", 2014 r. (pomoc osobom niepełnosprawnym w znalezieniu i utrzymaniu zatrudnienia na rynku pracy oraz zdobyciu nowych umiejętności i kwalifikacji),

- program *„Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej"*, 2013 r.–2015 r. (program MPiPS, wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo wychowawcze),
- program *„Pomoc państwa w zakresie dożywiania"*, 2007 r.–2013 r. oraz 2014 r.–2020 r. (ograniczenie niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji),
- *„Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020"* - dystrybucja żywności dla osób najbardziej potrzebujących i realizacja działań na rzecz włączenia społecznego we współpracy z sołtysami, radnymi oraz Stowarzyszeniami.
- projekt *„Powiat kielecki przyjazny dla mieszkańców w ograniczaniu skutków niepełnosprawności"*, realizowany w latach 2011 r.–2015 r. (zabiegi rehabilitacyjne, badania, wypożyczanie sprzętu do rehabilitacji domowej z Powiatowego Centrum Usług Medycznych w Kielcach oraz dowóz beneficjentów z terenu gminy na zabiegi rehabilitacyjne).

Wspieranie rodzin – asystent rodziny

Od 2012 r. uregulowania prawne dotyczące wspierania rodziny i pieczy zastępczej zostały wyłączone z ustawy o pomocy społecznej i zawarte w nowej ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. Nową formą wsparcia w rodzinie jest asystent rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny pochodzenia i rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem pracy asystenta rodziny jest zapewnienie wsparcia i pomocy, szczególnie poprzez :

– analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
– wzmocnienie roli i funkcji rodziny;
– rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
– podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
– pomoc w integracji rodziny;
– przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
– dążenie do reintegracji rodziny.

Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, które pozwala im być samodzielnym oraz tak wypełniać role rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Efekt ten jest możliwy do osiągnięcia, przy współudziale rodziny na każdym etapie metodycznego działania: od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową, dostosowanie pracy do możliwości i kontekstu życia rodziny.

Wykres 3. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2013 – 2014.

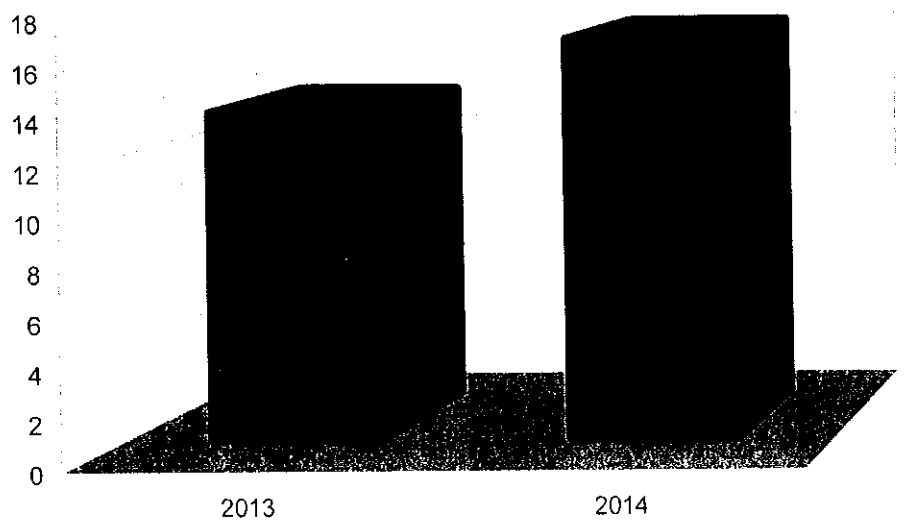

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

Podejmując pracę z rodziną główny akcent powinien być nałożony na profilaktykę, czyli wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka przed wystąpieniem w sytuacji kryzysowej, w konsekwencji której może dojść do zabrania dziecka z domu.

Odnotowano następujące problemy dominujące w rodzinach objętych wsparciem:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- niezaradność życiowa i nieumiejętność w gospodarowaniu środkami finansowymi,
- trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- brak umiejętności wychowawczych,
- bezrobocie i ubóstwo,
- przemoc,
- alkoholizm.

W 2014 roku wspierającymi, motywującymi i pomocowymi działaniami asystenta rodziny objętych zostało 17 rodzin (w tym: 36 dzieci) w wymiarze średnio 2 godziny tygodniowo, w zależności od występujących problemów w rodzinie i ich natężenia. W porównaniu z ubiegłym rokiem nastąpił wzrost o 4 rodziny (14 rodzin w roku 2013). Wspieranie rodziny, w ramach asystenta rodziny jest procesem długotrwałym, dającym bardzo trudno osiągalne i wymierne efekty działania, powodującym doprowadzenie rodziny do istotnych zmian postępowania członków rodziny i ich sytuacji życiowej, niwelowania destruktywnych zachowań członków rodziny, samodzielności w realizowaniu spraw rodzinnych, podniesieniu jakości życia członków rodziny.

Tabela 9. Czas pracy asystenta z rodziną w roku 2014.

Czas pracy asystenta z rodziną	*Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta*
Do 3 m-cy	1 rodzina
Powyżej 3 m-cy do 12 m-cy	3 rodziny
Powyżej 12 m-cy	10 rodzin

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

W roku 2014 r. spośród rodzin wspieranych przez asystenta 7 to rodziny niepełne (4 rodziny, w których opiekę nad dziećmi sprawowały wyłącznie matki i 3 rodziny, w których opiekę nad dziećmi sprawowali wyłącznie ojcowie oraz 10 rodzin pełnych. Wśród objętych działaniami asystenta rodzin były 2 rodziny wielodzietne.

W 3 rodzinach asystent zakończył działania ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę. Podejmowane działania powinny być ukierunkowane na wsparcie rodziny naturalnej oraz takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza bowiem rozwiązania problemu rodziny. Takie rozwiązanie należy traktować jako przejściową formę zabezpieczenia dziecka. Mając na uwadze więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem w takich przypadkach konieczne jest motywowanie rodziców do zmiany oraz tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej dających szansę na jego powrót do domu.

Świadczenia rodzinne

Świadczenia rodzinne realizowane są zgodnie z Ustawą z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 roku, Nr 139, poz. 992 z późn. zm.), z uwzględnieniem zmian zawartych w ustawie z dnia 17 października 2008r. (Dz. U. z dnia 18 grudnia 2008r. Nr 223, poz. 1456).

Świadczenia rodzinne są świadczeniami udzielanymi na roczny okres zasiłkowy, z wyjątkiem świadczeń, o których mowa w art. 9, 14-16 i 15b wyżej cytowanej ustawy. Prawo do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami ustalane jest od miesiąca, w którym wpłynął wniosek z prawidłowo wypełnionymi dokumentami, do końca okresu zasiłkowego. Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o świadczeniach rodzinnych za okres zasiłkowy uważa się okres od 1 listopada do 31 października następnego roku.

Katalog świadczeń rodzinnych jest szeroki, a prawo do poszczególnych świadczeń uzależnione jest od spełnienia przez osobę ubiegającą się i jej rodzinę określonych warunków, które zostały zawarte w w/w ustawie. Jest to system świadczeń pieniężnych finansowanych z budżetu państwa, przeznaczonych dla rodzin o niskich dochodach. Istotą świadczeń rodzinnych jest wspieranie niezamożnych rodzin z dziećmi w sprawowaniu ich funkcji ekonomicznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Świadczeniami rodzinnymi są:

1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,

2) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,

3) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek dla opiekuna,

4) zasiłek dla opiekuna jako świadczenie będące realizacją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 grudnia 2013 r., sygn. akt TK akt K 27/1,

5) świadczenie rodzicielskie, które weszło w życie od 1 stycznia 2016 r.

6) świadczenie wychowawcze, które weszło w życie od 01 kwietnia 2016 r.

Część świadczeń rodzinnych występuje samoistnie (zasiłek rodzinny, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne), natomiast otrzymanie dodatków do zasiłku rodzinnego uzależnione jest od posiadania prawa do zasiłku rodzinnego.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się (pełnoletniej osobie uczącej się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). Przyznanie zasiłku rodzinnego jest ściśle związane z dochodem w przeliczeniu na osobę w rodzinie i przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- ✔ 18 roku życia lub

✔ nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo

✔ 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zasiłek rodzinny przysługuje jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674,00 zł. W przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód uczącej się nie przekracza kwoty 764,00 zł. Natomiast od 01 listopada 2017 r. kryterium dochodowe uprawniające do pobierania świadczeń rodzinnych będzie wynosiło: kryterium ogólne – 754 zł (wzrost o 80 zł), kryterium dla rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym – 844 zł (wzrost o 80 zł).

W przypadku, gdy dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie lub dochód osoby uczącej się przekracza kwotę uprawniającą daną rodzinę lub osobę uczącą się do zasiłku rodzinnego, o kwotę niższą lub kwotę równą odpowiadającej najniższemu zasiłkowi rodzinnemu przysługującemu w okresie, na który jest ustalany, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przysługiwał w poprzednim okresie zasiłkowym.

Obecnie można ubiegać się o następujące dodatki:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka,
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Od dnia 1 stycznia 2016 r. obowiązuje nowe brzmienie art. 5 ust. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych, który wprowadza nowy sposób ustalania wysokości przysługujących zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w przypadku przekroczenia kryterium dochodowego uprawniającego do zasiłku rodzinnego (tzw. mechanizm złotówka za złotówkę). Zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy w przypadku gdy dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie lub dochód osoby uczącej się przekracza kwotę uprawniającą daną rodzinę lub osobę uczącą się do zasiłku rodzinnego pomnożoną przez liczbę członków danej rodziny o kwotę nie wyższą niż łączna kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługujących danej rodzinie w okresie zasiłkowym, na który jest ustalane prawo do tych świadczeń, zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przysługują w wysokości

różnicy między łączną kwotą zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami, a kwotą, o którą został przekroczony dochód rodziny. Łączną kwotę zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami, o której mowa w zdaniu poprzednim, stanowi suma przysługujących danej rodzinie w danym okresie zasiłkowym:

1. zasiłków rodzinnych podzielonych przez liczbę miesięcy, na które danej rodzinie jest ustalane prawo do tych zasiłków;
2. dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu: opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka -podzielonych przez liczbę miesięcy, na które danej rodzinie jest ustalane prawo do tych dodatków;
3. dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu: urodzenia dziecka, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania - podzielonych przez 12.

W przypadku gdy wysokość zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługująca danej rodzinie, ustalona zgodnie z powyższym mechanizmem, jest niższa niż 20,00 zł, świadczenia te nie przysługują (art. 5 ust. 3-3d ustawy).

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje w wysokości 153 zł miesięcznie i nie jest zależny od kryterium dochodowego.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2015 r., poz. 2082, z późn. zm.) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli nie podejmuje lub rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia,

rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w wysokości 1 300,00 zł miesięcznie.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli:

- nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub
- rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej

w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Specjalny zasiłek opiekuńczy funkcjonuje od 1 stycznia 2013 r. i przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty kryterium dochodowego wynoszącego 764 zł netto (na podstawie dochodów z roku poprzedzającego okres zasiłkowy z uwzględnieniem utraty i uzyskania dochodu). Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje w kwocie 520 zł miesięcznie.

Zasiłek dla opiekuna osoby niepełnosprawnej jest przeznaczony tylko dla osób, które wskutek nowelizacji Ustawy o świadczeniach rodzinnych utraciły 1 lipca 2013 r. prawo do świadczenia pielęgnacyjnego i jednocześnie nie spełniły kryterium dochodowego do otrzymania specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Uprawnionemu prawo do zasiłku przysługuje za okres:

- od dnia 1 lipca 2013 r. do 14 maja 2014 r.,
- okres od 15 maja 15 maja 2014 r. (kiedy weszła w życie ustawa o zasiłku dla opiekunów) do momentu, w którym uprawniony przestanie spełniać warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w przepisach ustawy o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 r.

Zasiłek przysługuje więc opiekunowi dorosłej osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności w stałej wysokości 520 zł, niezależnie od wysokości dochodów w rodzinie. Dodatkowo uprawnionym do zasiłku przysługują też ustawowe odsetki za czas niepobierania świadczenia.

Prawo do zasiłku dla opiekuna ustala się na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony. Uprawnienie to będzie jednak weryfikowane co pół roku.

Od 1 stycznia 2016 r., tj. po wejściu w życie nowelizacji ustawy o świadczeniach rodzinnych wprowadzone zostało wsparcie finansowe w postaci **świadczenia rodzicielskiego,** które

będzie przysługiwało przez rok (52 tygodnie) po urodzeniu dziecka w wysokości 1000 zł miesięcznie, a w przypadku urodzenia wieloraczków ten okres będzie mógł być wydłużony nawet do 71 tygodni.

Zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych świadczenie rodzicielskie przysługuje:

1) matce albo ojcu dziecka*;

2) opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego - do ukończenia 10. roku życia;

3) rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego - do ukończenia 10. roku życia;

4) osobie, która przysposobiła dziecko, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego - do ukończenia 10. roku życia.

* Świadczenie rodzicielskie przysługuje ojcu dziecka w przypadku:

1) skrócenia okresu pobierania świadczenia rodzicielskiego na wniosek matki dziecka po wykorzystaniu przez nią tego świadczenia za okres co najmniej 14 tygodni od dnia urodzenia dziecka;

2) śmierci matki dziecka;

3) porzucenia dziecka przez matkę.

Aby objąć wsparciem jak największą grupę osób i zapewnić rodzicom jak największe wsparcie materialne w pierwszym okresie życia dziecka, świadczenie rodzicielskie w wysokości 1000 zł miesięcznie nie jest uzależnione od kryterium dochodowego (jest to kwota netto, gdyż świadczenie rodzicielskie nie podlega opodatkowaniu, ani innym obciążeniom).

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się żywego dziecka przysługuje ojcu lub matce albo opiekunowi prawnemu niezależnie od ich dochodu. Niniejsze świadczenie przyznaje się w wysokości 1.000,00 zł na jedno dziecko.

Wniosek o wypłatę jednorazowej zapomogi składa się w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a w przypadku gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego - w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia.

Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z 11 lutego 2016 roku wprowadziła nowe **świadczenie wychowawcze**, którego celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych

z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Program w swoim założeniu poza poprawą sytuacji polskich rodzin ma również za zadanie przyczynić się do zwiększenia dzietności. Pierwszy okres na jaki będzie przyznane prawo do świadczenia wychowawczego rozpocznie się 1 kwietnia 2016 roku i trwać będzie do 30 września 2017 roku. Świadczenie wychowawcze przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka. Świadczenie przysługuje osobom do dnia ukończenia przez dziecko 18. roku życia. Świadczenie wychowawcze przysługuje w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie. Na drugie i kolejne dziecko w/w świadczenie przysługuje niezależnie od dochodu. W przypadku rodzin z dochodem poniżej 800,00 zł netto na osobę świadczenie wychowawcze przysługuje na pierwsze lub jedyne dziecko. Dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym kryterium dochodowe jest wyższe i wynosi 1200,00 zł netto. O dodatkowe wsparcie w wysokości 500,00 zł na każde dziecko będą mogły wystąpić także rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Świadczenie wychowawcze nie przysługuje, jeżeli:

- dziecko pozostaje w związku małżeńskim,

dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie lub pieczy zastępczej,

- pełnoletnie dziecko ma ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na własne dziecko,
- członkowi rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia wychowawczego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego stanowią inaczej.

Świadczenie otrzyma rodzina bez względu na stan cywilny rodziców. Otrzymają je zatem zarówno rodziny, w których rodzice są w związku małżeńskim jak i rodziny niepełne oraz rodzice pozostający w nieformalnych związkach. W przypadku rodziców rozwiedzionych wsparcie otrzyma ten rodzic, który faktycznie sprawuje opiekę nad dzieckiem. Osoby samotnie wychowujące dziecko nie będą musiały mieć zasądzonego świadczenia alimentacyjnego na rzecz dziecka od jego rodzica.

Świadczenie wychowawcze 500 zł nie będzie liczone do dochodu przy ustalaniu prawa do świadczeń z innych systemów wsparcia, dotyczy to w szczególności świadczeń z pomocy społecznej, funduszu alimentacyjnego, świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych.

Tabela 10. Świadczenia rodzinne wypłacone w latach 2012-2014.

Lp	*Wyszczególnienie*	*Kwota świadczeń wydatki w zł*			*Liczba świadczeń*		
		2012r.	*2013r.*	*2014r.*	*2012r.*	*2013r.*	*2014r.*
1.	**Zasiłki rodzinne**	837123	869528	804961	9442	8707	8073
2.	**Dodatki do zasiłków rodzinnych w tym z tytułu:**	567261	509374	428324	4941	4364	3873
2.1	urodzenie dziecka	44000	42000	36000	44	42	36
2.2	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	164801	150734	105814	422	382	272
2.3	samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	0	0	0	0	0	0
2.4	samotnego wychowywania dziecka	76310	66360	56270	447	388	331
2.5	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	38880	36540	33800	503	486	443
2.6	rozpoczęcia roku szkolnego	59800	53900	49800	598	539	498
2.7	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	86510	72240	63040	1715	1432	1248
2.8	wychowanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	96960	87600	83600	1212	1095	1045
3.	**Świadczenia opiekuńcze ogółem, w tym**	878076	795930	1061084	3714	3602	4073
3.1	zasiłki pielęgnacyjne	437427	429012	423963	2859	2804	2771
3.2	świadczenia pielęgnacyjne	440649	329631	246093	855	611	333
3.3	specjalny zasiłek opiekuńczy	0	23487	52971	0	49	103
3.4	zasiłek dla opiekuna	0	0	271457	0	0	533
3.5	rządowy program wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego	0	13800	66600	0	138	333
4.	**Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka**	112000	92000	82000	112	92	82
5.	**Składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe i zdrowotne:**	76681	107062	128521	725	830	889
5.1	składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe	63904	96797	118426	452	657	706
5.2	Składki na ubezpieczenie zdrowotne	12777	10265	10095	273	173	183

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowo – rzeczowych z realizacji wypłaconych świadczeń w latach 2012 – 2014.

Fundusz alimentacyjny

Fundusz Alimentacyjny ma na celu pomoc osobom, które nie otrzymują zasądzonych na dzieci alimentów, pomimo prowadzonej egzekucji komorniczej wobec rodzica zalęgającego z alimentami.

Kwestie procedury postępowania w sprawie Funduszu Alimentacyjnego regulują przepisy Ustawy z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2015 r., poz. 859 ze zm.).

W myśl w/w ustawy osobą uprawnioną do świadczeń z funduszu alimentacyjnego jest dziecko, które ma zasądzone od rodzica alimenty, jeżeli egzekucja alimentów jest bezskuteczna. Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego przysługują na dziecko do ukończenia przez nie 18 lat. Na dziecko starsze świadczenia przysługują do ukończenia 25 lat pod warunkiem, że uczy się ono w szkole lub szkole wyższej. W przypadku posiadania przez dziecko orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, którego rodzic nie płaci zasądzonych alimentów, świadczenia przysługują bez względu na wiek dziecka. Jak już wcześniej wspomniano świadczenia z Funduszu alimentacyjnego przysługują w przypadku bezskutecznej egzekucji, w praktyce oznacza to, bezskuteczność w okresie dwóch miesięcy przed złożeniem wniosku o świadczenie z FA komornik nie wyegzekwował pełnej należności z tytułu zaległych i bieżących zobowiązań alimentacyjnych. Bezskuteczność egzekucji potwierdza komornik sądowy prowadzący postępowanie egzekucyjne odpowiednim zaświadczeniem.

Tabela 11. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego wypłacone w latach 2012 – 2014.

Rok	*2012*	*2013*	*2014*
Liczba świadczeń	823	838	759
Kwota świadczeń w zł	276883	292764	261460

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowo – rzeczowych z realizacji wypłaconych świadczeń w latach 2012 – 2014.

Prawo do świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód netto na osobę w rodzinie w roku poprzedzającym okres świadczeniowy nie przekracza 725 zł. Świadczenia z FA przysługują w kwocie bieżąco zasądzonych alimentów, ale nie mogą wynieść więcej niż po 500 zł na każde z uprawnionych do alimentów dzieci.

Świadczenia z FA przyznawane są na tzw. okresy świadczeniowe, trwające 12 miesięcy od 1 października do 30 września następnego roku kalendarzowego.

W przypadku bezskuteczności egzekucji osoba uprawniona do alimentów (dziecko za pośrednictwem swego przedstawiciela ustawowego) może złożyć do organu właściwego wierzyciela (oznacza to urząd gminy lub ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej do alimentów) wniosek o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego.

W przypadku gdy dłużnik alimentacyjny nie może wywiązać się ze swych zobowiązań z powodu braku zatrudnienia, organ właściwy dłużnika:

1) zobowiązuje dłużnika alimentacyjnego do zarejestrowania się jako bezrobotny albo jako poszukujący pracy w przypadku braku możliwości zarejestrowania się jako bezrobotny;

2) informuje właściwy powiatowy urząd pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego.

W przypadku gdy dłużnik alimentacyjny uniemożliwia przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego lub odmówił złożenia oświadczenia majątkowego, zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotny albo poszukujący pracy, bez uzasadnionej przyczyny, w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, wykonywania prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, robót publicznych, prac na zasadach robót publicznych albo udziału w szkoleniu, stażu lub przygotowaniu zawodowym dorosłych organ właściwy dłużnika: składa wniosek o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r., poz. 1137) oraz kieruje wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego. Organ właściwy dłużnika informuje organ właściwy wierzyciela oraz komornika sądowego o podjętych działaniach wobec dłużnika alimentacyjnego oraz o ich efektach. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej do alimentów, łącznie z ustawowymi odsetkami.

Na dzień 31 grudnia 2014 r. na terenie gminy Miedziana Góra było 21 dłużników, wobec których prowadzone były następujące działania:

- przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego,
- zobowiązanie do zarejestrowania się jako bezrobotny lub poszukujący pracy,
- poinformowanie PUP o potrzebie aktywizacji zawodowej,
- wszczęcie postępowania dotyczącego uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się do zobowiązań alimentacyjnych,
- wydanie decyzji o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych,

- wydanie decyzji o wznowieniu postępowania dotyczącego uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych,
- złożenie wniosku o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 KK,
- złożenie wniosku do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego.

Dłużnicy alimentacyjni zgłaszani są do Centralnej Ewidencji Dłużników celem wpisania na ogólnopolską listę dłużników. Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych ma na celu odzyskanie wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Egzekucję alimentów prowadzi komornik sądowy oraz komornik skarbowy w ramach postępowania egzekucyjnego w administracji.

2.5.2. OŚWIATA I WYCHOWANIE

Zgodnie z Ustawą o Systemie Oświaty z dnia z dnia 7 września 1991 z późn. zmianami zadania w zakresie kształcenia, wychowania i opieki, w tym profilaktyki społecznej realizują jednostki samorządu terytorialnego. Ich realizację mogą wspierać organizacje pozarządowe oraz osoby prawne. Do zadań własnych powiatu należy zakładanie i prowadzenie publicznych szkół podstawowych specjalnych i gimnazjów specjalnych, szkół ponadgimnazjalnych w tym z oddziałami integracyjnymi, szkół sportowych i mistrzostwa sportowego, placówek oświatowo-wychowawczych, placówek kształcenia ustawicznego i praktycznego, placówek artystycznych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych oraz poradni psychologiczno-pedagogicznych w tym poradni specjalistycznych udzielających dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu.

Bazę oświatowo – wychowawczą w gminie stanowią:

1. Zespół Szkół w Kostomłotach, w skład którego wchodzą:
   - Przedszkole w Kostomłotach
   - Szkoła Podstawowa w Kostomłotach im. 4 Pułku Piechoty Legionów AK,
   - Gimnazjum w Kostomłotach im. Karola Wojtyły – Papieża Polaka.
2. Zespół szkół w Ćmińsku, w którego skład wchodzą:
   - Szkoła Podstawowa w Ćmińsku,
   - Gimnazjum w Ćmińsku im. Polskich Noblistów.
3. Szkoła Podstawowa w Porzeczu.

W szkołach tych uczy się 1038 dzieci w tym: szkoły podstawowe – 658; gimnazja – 380; przedszkola – 25, co szczegółowo obrazują poniższe wykresy.

Wykres 4. Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w poszczególnych szkołach w latach 2011-2014.

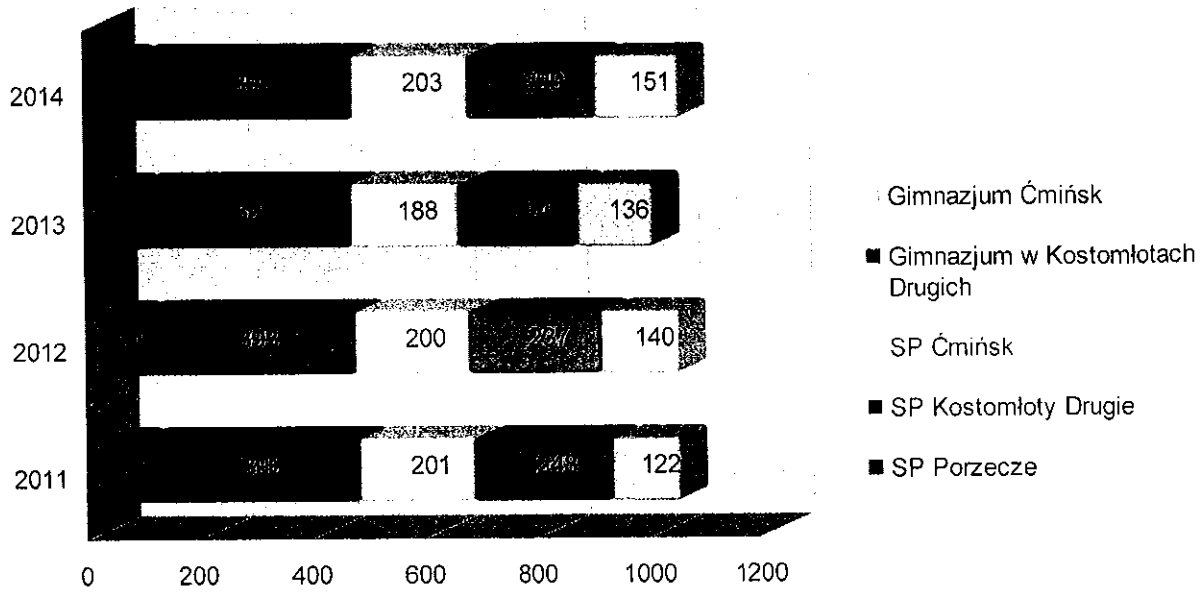

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Miedzianej Górze.

Przedszkola na terenie gminy oprócz Kostomłot Drugich funkcjonują w Ćmińsku przy Zespole Szkół (oddział Publicznego Przedszkola) oraz w Porzeczu przy Szkole Podstawowej (Przedszkole Miś Uszatek prowadzone przez Stowarzyszenie Edukacja i Rozwój). Funkcjonuje również niepubliczny punkt przedszkolny „Dolina Krasnoludków". Dodatkowo dzieci z miejscowości Tumlin-Wykień oraz Tumlin-Podgród mają możliwość uczęszczania do przedszkola przy Zespole Szkoły Podstawowej, Przedszkola i Gimnazjum w Tumlinie, które jest jednostką organizacyjną Gminy Zagnańsk. Gmina Miedziana Góra pokrywa koszty wychowania przedszkolnego za uczniów będących mieszkańcami Gminy, zgodnie z art. 79a i art. 6 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2016 r., poz. 1943).

Na koniec roku 2013 do przedszkoli na terenie gminy uczęszczało 208 dzieci, do oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych 107 dzieci oraz do punktu przedszkolnego 11 dzieci, co stanowi, iż ponad 63% dzieci w wieku 3-6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym.

Wykres 5. Dzieci w wieku 3-6 lat objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2010-2013.

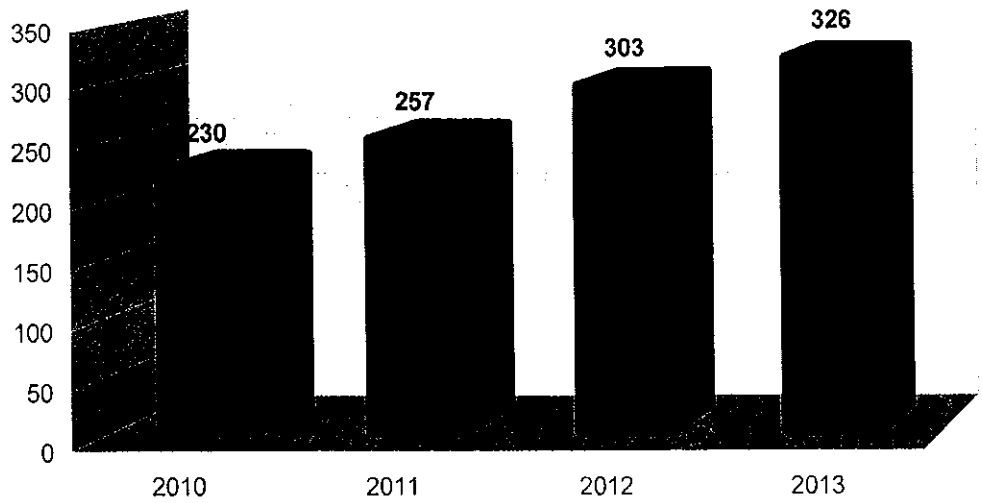

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Miedzianej Górze.

W gminie realizowany jest program stypendialny dla uczniów, gwarantujący najuboższym pomoc przy zakupie podręczników oraz przedmiotów ściśle związanych z edukacją, którzy spełniają kryteria dochodowe zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Prowadzone są również zajęcia wyrównawcze. Przy szkołach prowadzone są świetlice oraz wydawane posiłki.

Bogata jest także oferta zajęć pozalekcyjnych, m.in.: liczne kółka przedmiotowe oraz koła zainteresowań, w tym teatralne i tańca, zajęcia sportowe i rekreacyjne, wyjazdy na basen, wyjścia do teatru, kina, filharmonii, plenery malarskie, zimowiska, zielona szkoła, jazda konne, nauka gry na instrumentach, kurs szybkiego czytania i zapamiętywania, droga do kariery (doradztwo zawodowe, savoir vivre, radzenie sobie ze stresem oraz agresją).

Realizowane są też liczne projekty w ramach środków zewnętrznych, m.in.:

- Nowe perspektywy, wartość projektu: 654 360,00 zł, cel: poprawa wyników nauczania u 396 uczniów będących uczniami gimnazjów w Ćmińsku i Kostomłotach Drugich w okresie od 01.08.2013 - 30.06.2015r dzięki objęciu ich pozalekcyjnym oraz ogólnorozwojowym wsparciem edukacyjnym,
- Indywidualizacja nauczania i wychowania klas I-III w Gminie Miedziana Góra, wartość projektu: 162 813,21 zł, cel: wyeliminowanie zidentyfikowanych barier u 441 uczniów oraz rozszerzenie umiejętności u 123 szczególnie uzdolnionych,
- Kolumbowie – odkrywcy świata, wartość projektu: 848 740,00 zł, cel: wsparcie 464 uczniów w zajęciach wyrównawczych i rozwojowych oraz wyjazdach edukacyjnych dla klas IV-VI.

Co roku w szkołach organizowane są liczne imprezy szkolne i środowiskowe. prowadzone są też liczne akcje charytatywne: Góra Grosza, „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy", zbiórka zabawek dla dzieci, kiermasze świąteczne. Ponadto działa koło harcerskie, jak i prowadzona jest wymiana międzynarodowa młodzieży, czy akcje „Tydzień sportu". Znaczące są dorobki szkół w konkursach przedmiotowych i interdyscyplinarnych oraz zawodach sportowych na szczeblu gminy, powiatu i województwa. Szkoły czynnie uczestniczą w życiu społeczności lokalnej i współdziałają z Kołami Gospodyń Wiejskich przy realizacji różnego rodzaju imprez okolicznościowych.

Dodatkowo zajęcia dla dzieci i młodzieży realizowane są w 7 świetlicach i klubach:
- w świetlicy OSP w Bobrzy,
- w świetlicy Stowarzyszenia Przyjaciół Dzieci i Przeciwdziałania Patologiom Społecznym „PLUSIK" w Kostomłotach Drugich,
- w świetlicy wiejskiej w Tumlinie-Wykniu, prowadzonej przez Stowarzyszenie Przeciwdziałające Patologiom Społecznym „Zdrowy Tumlin",
- w Centrum Kulturalno- Sportowym w Kostomłotach Pierwszych, gdzie działa klub „Wolna Strefa",
- w świetlicy OSP w Miedzianej Górze przy współpracy z zespołem KGW Macierzanka,
- w Ośrodku Sportów Masowych w Ćmińsku,
- w Stowarzyszeniu Spektrum Możliwości w Miedzianej Górze.

Aktualna sieć szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w gminie jest zgodna z oczekiwaniami społecznymi. Jednak trwający niż demograficzny oraz konieczność podnoszenia jakości kształcenia, uzasadniają potrzebę wypracowania nowych rozwiązań w zakresie funkcjonowania i optymalizacji sieci szkół.

2.5.3. OCHRONA ZDROWIA

Na terenie gminy Miedziana Góra podstawową opiekę zdrowotną nad mieszkańcami sprawuje Samorządowy Ośrodek Zdrowia w Miedzianej Górze, Samorządowy Ośrodek Zdrowia w Ćmińsku oraz działająca od 2014 r. Przychodnia Rodzinna ASMEDICA. Ogólnym celem podstawowej opieki zdrowotnej jest zachowanie i poprawa stanu zdrowia jednostek i rodzin połączonych wspólnym miejscem zamieszkania.

Ośrodki udzielają świadczeń zdrowotnych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w

warunkach ambulatoryjnych oraz domowych – w miejscu zamieszkania lub pobytu potrzebujących tych świadczeń.

Świadczenia zdrowotne obejmują działania związane w szczególności z:

- badaniem i poradą lekarską,
- leczeniem,
- wykonywaniem niezbędnej diagnostyki bezpośrednio w zakładzie lub w innych określonych placówkach medycznych,
- opieką lekarsko – pielęgniarską w środowisku szkolnym,
- rehabilitacją leczniczą,
- pielęgnacją chorych, niepełnosprawnych,
- opieką nad ciężarną i jej płodem w okresie ciąży i połogu oraz opieką nad noworodkiem,
- opieką nad dzieckiem zdrowym i chorym,
- orzekaniem i opiniowaniem o stanie zdrowia,
- działalnością profilaktyczną i wykonywaniem szczepień ochronnych,
- wykonywaniem zadań służby medycyny pracy, tj. wykonywaniem badań profilaktycznych pracowników, prowadzeniem działań mających na celu ograniczenie szkodliwego wpływu czynników pracy na zdrowie,
- wykonywanie zabiegów pielęgniarskich, leczniczych, diagnostycznych, profilaktycznych, pielęgnacyjnych, świadczeń socjalno – bytowych zgodnie z kompetencjami pielęgniarki środowiskowo – rodzinnej.

Społeczność lokalna z gminy Miedziana Góra ma do dyspozycji 1 aptekę, w której może uzyskać zaopatrzenie w leki i inne środki medyczne. Od października 2014 roku działa również oddział rehabilitacyjny, z którego usług korzystają mieszkańcy gminy posiadający skierowanie od lekarza rodzinnego lub specjalisty. W gabinecie świadczone są następujące usługi: laseroterapię, hydroterapię z wirówkami, ultradźwięki, magnetoterapię, elektroterapię, światłolecznictwo, w tym lampę Sollux i terapię zajęciową.

2.5.4. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Prowadzenie przez samorząd lokalny działalności we współpracy z organizacjami jest realizacją konstytucyjnej zasady pomocniczości. Podmiotami znajdującymi się najbliżej obywatela to przede wszystkim samorząd terytorialny i organizacje pozarządowe. Działalność organizacji pozarządowych znacząco wpływa na rozwój gminy i jakość życia mieszkańców. Organizacje

pozarządowe skupiają ludzi, którzy posiadają wspólne zainteresowania i pasje, nie obojętnych wobec tego, co dzieje się w ich otoczeniu. Ich aktywność dotyczy wielu różnych dziedzin, takich jak ratownictwo i ochrona ludności, działalność charytatywna, ochrona dóbr kultury i tradycji, upowszechnianie kultury oraz kultury fizycznej i sportu, przeciwdziałanie patologiom społecznym. Na terenie Gminy Miedziana Góra ma swoją siedzibę kilkanaście organizacji pozarządowych, które przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Miedziana Góra.

Lp.	*Nazwa i adres stowarzyszenia/organizacji*	*Forma prawna*	*Cele statutowe*
1	Stowarzyszenie Przeciwdziałające Patologiom Społecznym „Zdrowy Tumlin" Tumlin-Wykień 40 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1.Promocja i profilaktyka antyuzależnieniowa 2.Organizacja życia społecznego mieszkańców, a w szczególności czasu wolnego dzieci i młodzieży 3.Inicjowanie życia kulturalnego mieszkańców, organizacja imprez kulturalnych promujących zdrowy styl życia 4.Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców 5. Inicjowanie rozwoju zawodowego i kulturalnego mieszkańców 6. Rozwój turystyczny i gospodarczy
2	Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Przeciwdziałania Patologiom Społecznym „PLUSIK" Kostomłoty Drugie „Stara Plebania" ul. Kościelna 2a 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1.Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży 2.Inicjowanie życia kulturalnego poprzez organizowanie imprez promujących zdrowy styl życia 3.Inicjowanie i profilaktyka antyuzależnieniowa 4.Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków 5.Łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie i eliminowanie zaburzeń zachowania 6. Zapewnienie fachowej opieki wychowawczej i pedagogicznej 7.Tworzenie warunków do nauki własnej i pomocy w nauce 8.Integrowanie dzieci i młodzieży w grupach wiekowych i pomiędzy nimi
3	Forum Inicjatyw Gospodarczych Gminy Miedziana Góra ul. Urzędnicza 18 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1.Promocja Gminy Miedziana Góra i Regionu Świętokrzyskiego 2.Działanie na rzecz rozwoju infrastruktury Gminy Miedziana Góra 3.Wspieranie inicjatyw mających na celu rozwój bazy usługowej, turystycznej i sportowej Gminy Miedziana Góra 4.Wspieranie działań i inicjatyw mających na celu

			ochronę środowiska naturalnego 5.Współpraca z organizacjami krajowymi i zagranicznymi w zakresie wymiany doświadczeń gospodarczych i samorządowych 6.Inicjatywa w pozyskiwaniu środków finansowych w kraju i za granicą na cele rozwoju gminy i lokalnej społeczności
4	Gminny Ludowy Klub Sportowy „WICHER" w Miedzianej Górze ul. Urzędnicza 18 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1.Propagowanie i organizowanie wychowania fizycznego i sportu 2.Stwarzanie swym członkom odpowiednich warunków do uprawiania wychowania fizycznego i sportu
5	Gminny Klub Sportowy „Gród Ćmińsk" Ćmińsk ul. Świętokrzyska 61 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1. Rozwój różnych dyscyplin sportu oraz stałe podnoszenie jego poziomu 2. Organizacja masowych imprez rekreacyjnych oraz turystycznych 3. Dbanie o rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej. Czynny udział w życiu kulturalnym, gospodarczym i społecznym oraz podnoszenie poziomu kulturalnego i sportowego członków. 4. Promocja Gminy Miedziana Góra
6	Ochotnicza Straż Pożarna w Ćmińsku ul. Strażacka 2 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1.Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z instytucjami i stowarzyszeniami 2.Branie udziału w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń 3.Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi 4.Rozwijanie wśród członków ochotniczych straży pożarnych kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej 5.Uczestnictwo i reprezentowanie OSP w organach samorządowych i przedstawicielskich 6.Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej oraz niniejszego statutu
7	Ochotnicza Straż Pożarna w Miedzianej Górze ul. Urzędnicza 10 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	J/w
8	Ochotnicza Straż Pożarna w Kostomłotach Drugich Kostomłoty Drugie, ul. Starowiejska 139	Stowarzyszenie	J/w

	26-085 Miedziana Góra		
9	Ochotnicza Straż Pożarna w Bobrzy 26-085 Miedziana Góra Bobrza Nr 39 A	Stowarzyszenie	J/w
10	Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy" Kostomłoty II Stowarzyszenie ul. Kościelna 2a 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1. Opracowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW) i Lokalnej Strategii Rozwoju w rozumieniu przepisów SPO, dla obszaru gmin Miedziana Góra, Mniów, Piekoszów, Strawczyn i Zagnańsk, 2. Wspieranie działań na rzecz realizacji ZSROW dla obszaru gmin, o których mowa w pkt 1, 3. Promocję obszarów wiejskich położonych w gminach, o których mowa w pkt 1, 4. Mobilizowanie ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich położonych w gminach, o których mowa w pkt 1, 5. Upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych w gminie / gminach, o których mowa w pkt 1. 6. Wspieranie wszelkich działań prorozwojowych dla obszaru gmin, o których mowa w pkt 1
11	Koło Gospodyń Wiejskich „Macierzanka" Ul. Urzędnicza 18 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1. Wspieranie zrównoważonego rozwoju Gminy Miedziana Góra, 2. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowiskach lokalnych, 3. Popularyzowanie wartości narodowych i patriotycznych, 4. Kultywowanie tradycji ludowej i regionalnej. 5. Promowanie walorów i dorobku gospodarczego Gminy Miedziana Góra, 6. Aktywizacja środowiska lokalnego, 7. Integracja społeczna oraz rozwój kontaktów i współpracy między społecznościami.
12	Koło Wędkarskie Fundament Ćmińsk ul. Strażacka 2 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1. Propagowanie wędkarstwa rekreacyjnego i sportowego, 2. Kształtowanie etyki wędkarskiej, 3. Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego, 4. Pozyskiwanie terenów wędkarskich, zarybianie i prowadzenie gospodarki rybacko-wędkarskiej, 5. Nawiązywanie i rozwijanie współpracy z innymi organizacjami wędkarskimi na terenie kraju i za granicą.
13	Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Kostomłoty Pierwsze „Przemienienie"	Stowarzyszenie	1. Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego sołectwa Kostomłoty I i okolic,

	Kostomłoty Pierwsze, ul. Podmiejska 142 26-085 Miedziana Góra		2. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym, 3. Promocja kultury fizycznej, sportu i turystyki, 4. Ułatwienie swoim członkom kontaktów z organizacjami krajowymi i międzynarodowymi o podobnym profilu działania.
14	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Porzecze „Przyszłość" Porzecze 22 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1. Wspieranie zrównoważonego rozwoju turystycznego i gospodarczego miejscowości Porzecze oraz Gminy Miedziana Góra, 2. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowiskach lokalnych, 3. Promocja i profilaktyka antyuzależnieniowa, 4. Organizacja życia społecznego mieszkańców, a w szczególności czasu wolnego dzieci młodzieży, 5. Inicjowanie życia kulturalnego mieszkańców, organizacja imprez kulturalnych promujących zdrowy styl życia, 6. Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców, 7. Popularyzowanie wartości narodowych i patriotycznych, 8. Kultywowanie tradycji ludowej i regionalnej, 9. Promowanie walorów i dorobku gospodarczego Gminy Miedziana Góra, 10. Aktywizacja środowiska lokalnego, poprzez inicjowanie rozwoju zawodowego i kulturalnego mieszkańców 11. Integracja społeczna oraz rozwój kontaktów i współpracy między społecznościami.
15	Stowarzyszenie „Czysta Wieś" Ćmińsk, ul. Świętokrzyska 61 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1. Wspieranie lokalnych inicjatyw dotyczących budowy lub modernizacji infrastruktury lokalnej, w szczególności wodociągowej, kanalizacyjnej i drogowej, 2. Działania umożliwiające rozwój infrastruktury turystycznej, 3. Działania wspomagające rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, 4. Działania wspomagające rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, 5. Nauka edukacja, oświata i wychowanie, 6. Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji, 7. Upowszechnianie i rozwijanie kultury regionalnej.
16	Stowarzyszenie Wsparcia Obywatelskiego „JACY-TACY"	Stowarzyszenie	1.Szerzenie wśród obywateli wiedzy prawniczej, 2.Wymiana doświadczeń w zakresie edukacji prawnej,

	Ćmińsk, ul. Światełek 17, 26-085 Miedziana Góra		3.Działanie na rzecz mniejszości społecznych, 4.Wspieranie oddolnych inicjatyw edukacyjnych na rzecz mieszkańców na obszarach wiejskich, 5.Udzielanie pomocy, w tym pomocy prawnej i rachunkowej osobom fizycznym i innym podmiotom, 6.Pomoc w edukacji młodzieży uczącej się z zakresu przedmiotów szkolnych i wiedzy obywatelskiej, 7.Działanie na rzecz transparentności i racjonalności działań organów administracyjnych oraz jednostek samorządu terytorialnego.
17	Grupa Historyczna „Hakownica" Ćmińsk, ul. Świętokrzyska 41, 26-085 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1.Propagowanie zrównoważonego rozwoju regionu 2.Działanie na rzecz rozwoju gminy, powiatu, województwa, szczególnie miejscowości Bobrza, Ćmińsk, Zagnańsk, Miedziana Góra 3.Edukacja młodzieży szkolnej w zakresie kowalstwa oręża polskiego oraz pokazy historyczne 4.Promocja i popieranie aktywnej formy spędzania wolnego czasu 5.Rozwój Stowarzyszenia w kierunku oręża i rzemiosła historycznego 6. Tworzenie płaszczyzny wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy osobami i instytucjami zainteresowanymi 7.Wspieranie festynów oraz innych imprez kulturalnych 8. Pielęgnowanie historycznych wartości 9. Prowadzenie działalności w kierunku propagowania wiedzy o rzemiosłach artystycznych oraz zawodach ginących.
18	Stowarzyszenie „Edukacja i Rozwój" Porzecze 22	Stowarzyszenie	1.Prowadzenie przedszkola 2. Działania na rzecz poprawy sytuacji edukacyjnej dziecin i młodzieży 3. Działania na rzecz poprawy szans edukacyjnych dzieci i młodzieży 4. Wspomaganie i ukierunkowanie rozwoju dziecka zgodnie z jego wrodzonymi i potencjalnymi możliwościami 5. Organizowanie imprez i wydarzeń artystycznych 6. Przygotowanie dzieci do nauk szkolnych 7. Organizowanie imprez sportowych i organizacja zagospodarowania czasu wolnego 8. Wychowanie w duchu tolerancji, patriotyzmu i poszanowania wartości 9. Aktywizowanie i integrowanie mieszkańców gminy Miedziana Góra

			10. Propagowanie zrównoważonego rozwoju regionu 11. Działanie na rzecz rozwoju gminy, powiatu, województwa 12. Edukacja dzieci w wieku wczesnoszkolnym i przedszkolnym 13. Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju: społecznego, kulturalnego i gospodarczego wioski 14. Organizowanie przedsięwzięć z zakresu oświaty, wychowania, opieki i profilaktyki.
19	Stowarzyszenie Spektrum Możliwości ul. Spokojna 11, 26-05 Miedziana Góra	Stowarzyszenie	1.Promowanie regionu, kultury ludowej, lokalnych tradycji i atrakcji. 2.Wspieranie inicjatyw społecznych i gospodarczych wsi. 3.Wspieranie dobroczynności i działań humanitarnych. 4.Działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego. 5.promowanie zdrowego trybu życia oraz podejmowanie inicjatyw w zakresie rozwoju sportu. 6.Wspieranie podstawowych funkcji rodziny. 7.Aktywizacja ludzi starych i integracja. 8.Rozwiązywanie problemów dzieci i młodzieży. 9.wyrównywanie szans edukacyjnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i patologiom.
20	Uczniowski Klub Sportowy przy Zespole Szkół w Kostomłotach Drugich	Stowarzyszenie	1. Planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe szkoły oraz pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków klubu, 2.Uczestniczenie i imprezach sportowych organizowanych na obszarze miasta Kielce i poza nim, 3.Organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkół w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej 4.Organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego, 5.Kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu
21	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Radość" przy Szkole Podstawowej w Porzeczu	Stowarzyszenie	J/w

22	Fundacja Świętokrzyska Społeczność	Fundacja	1.Wspieranie aktywnych form integracji społecznej. 2.Tworzenie warunków rozwoju bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego. 3.Pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. 4.Przeciwdziałanie uzależnieniom i Patologiom społecznym. 5.Działalność oświatowo-kulturalna.
23	Stowarzyszenie „KEY-Kultura, Edukacja, Język"	Stowarzyszenie	1.Tworzenie bazy badawczej z zakresu nauk humanistycznych 2.Organizacja warsztatów, staży i praktyk zawodowych 3.Prowadzenie działalności wydawniczej. 4.Promocja regionu świętokrzyskiego. 5.Krzewienie kultury polskiej i dziedzictwa narodowego w kraju i za granicą. 6.Propagowanie postaw kreatywnych, wspierania inicjatyw na rzecz rozwoju i realizacji zainteresowań i wiedzy. 7.Działania profilaktyczne na rzecz dzieci i młodzieży na terenie woj. Świetokrzyskiego. 8.Kampanie na rzecz osób niepełnosprawnych. 9.Ochrona środowiska. 10.Wspieranie nauki, edukacji i kultury. 11.Aktywizacja zawodowa.
24	Uczniowski Klub Katolicki Sportowy „LUKKS Miedziana Góra"	Stowarzyszenie	1.Aktywizacja uczniów i ich rodziców oraz członków klubu do różnorodnych form aktywności ruchowej, umysłowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań, 2.Kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez szlachetne współzawodnictwo zgodnie z duchem fair play, 3.Integracyjny charakter podejmowanych działań.
25	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Kaliber" Kostomłoty	Stowarzyszenie	J/w

2.5.5. KULTURA

W gminie Miedziana Góra organizowane są różne formy działalności kulturalno – oświatowej, przy realizacji których współpracują ze sobą: Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna wraz z filią w Bobrzy, Zespół Placówek Oświatowych, Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne oraz Świetlice Wiejskie. Działalność kulturalna gminy opiera się w znacznej mierze na kultywowaniu tradycji, zwyczajów, obyczajów, a także ukazywaniu bogactwa lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Gmina czynnie wspiera inicjatywy, które w wydatny sposób zwiększają ofertę kulturalną Miedzianej Góry. Coraz większe sukcesy na szczeblu powiatowym i wojewódzkim w licznych konkursach osiągają Koło Gospodyń Wiejskich „Macierzanka" oraz Zespół „Bobrzanki" z Bobrzy. Zespoły te biorą udział w eliminacjach, przeglądach zespołów folklorystycznych. Kultywują dawne tradycje i obrzędy ludowe poprzez wystawianie ich na scenie m.in. dla mieszkańców naszej gminy oraz gmin ościennych.

Ponadto gmina powierza i zleca liczne działania m.in. w dziedzinie kultury organizacjom pozarządowym. W drodze konkursu zlecane są im zadania mające na celu organizowanie imprez, podczas których prezentowany jest dorobek artystyczny i kulturalny zespołów, kółek teatralnych oraz indywidualnych artystów i twórców, nie tylko z terenu naszej gminy.

Każdego roku na terenie gminy odbywają się wszelkiego rodzaju imprezy „okazjonalne": dzień dziecka, mikołajki, dożynki gminne, spotkania opłatkowe, kolędowania, uroczystości religijne i patriotyczne. Działają kółka teatralne, odbywają się koncerty amatorskich zespołów muzycznych, wystawiane są przedstawienia i funkcjonują rozmaite kółka zainteresowań.

Na stałe do kalendarza wydarzeń kulturalnych gminy wpisały się festyn rodzinny „Dni Miedzianej Góry" organizowany na powitane lata oraz „Święto Pieroga Świętokrzyskiego" organizowane na terenie Zakładu Wielkopiecowego w Bobrzy. Każda edycja tych imprez cieszy się ogromnym zainteresowaniem ze strony mieszkańców, turystów oraz mediów.

Na terenie Gminy Miedziana Góra funkcjonuje 6 klubów sportowych:

- Gminny Ludowy Klub Sportowy „Wicher" w Miedzianej Górze,
- Gminny Klub Sportowy „Gród Ćmińsk",
- Uczniowski Klub Sportowy przy Zespole Szkół w Kostomłotach Drugich,
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Radość" przy Szkole Podstawowej w Porzeczu,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Kaliber" Kostomłoty Drugie,
- Ludowy Uczniowski Katolicki Klub Sportowy Miedziana Góra.

Głównym zadaniem Gminnej Biblioteki Publicznej w Miedzianej Górze i jej filii w Bobrzy jest upowszechnianie i promowanie czytelnictwa. Księgozbiór biblioteki to 21829 woluminów (stan na dzień 31.12.2014 r.). Rokrocznie biblioteka dokonuje zakupów nowych pozycji książkowych. Ponadto biblioteka wyposażona jest w 6 komputerów z dostępem do Internetu, z czego 4 są ogólnodostępne dla czytelników.

Wykres 6. Zakupy woluminów (szt.) przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Miedzianej Górze w latach 2010-2014.

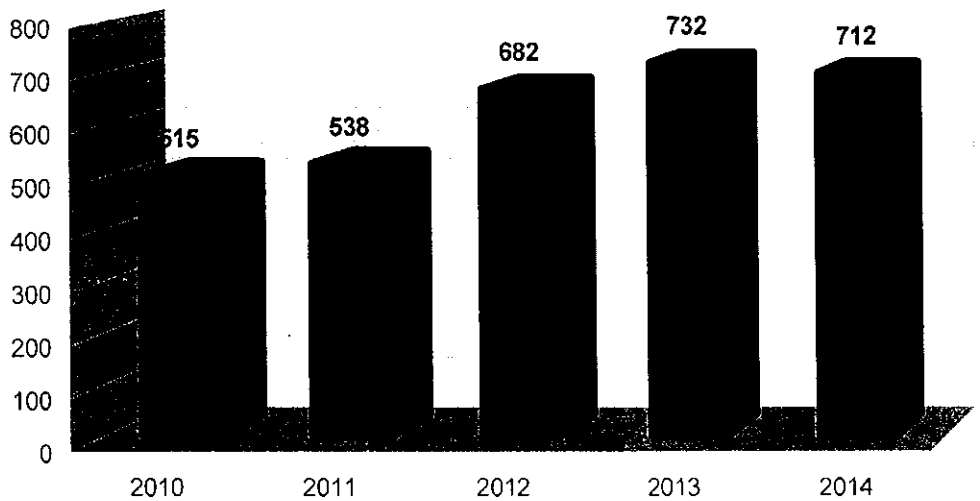

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnej Biblioteki Publicznej w Miedzianej Górze.

Z Gminnej Biblioteki Publicznej na koniec 2014 roku skorzystało 774 czytelników stałych, natomiast wypożyczenia książek w roku 2014 to 20098. Wypożyczenia księgozbioru w przeliczeniu na 100 mieszkańców wynosi 183 książki.

Wykres 7. Liczba czytelników w latach 2010-2014.

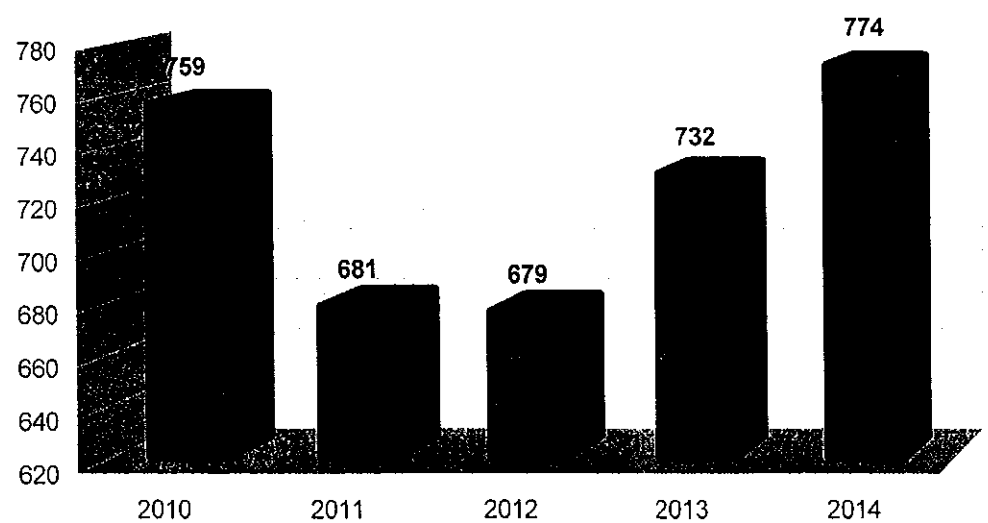

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnej Biblioteki Publicznej w Miedzianej Górze.

Gminna Biblioteka Publiczna oprócz obsługi bibliotecznej oraz propagowania i popularyzacji czytelnictwa, organizuje wiele imprez oraz wydarzeń artystycznych i kulturalnych skierowanych do mieszkańców gminy. Są to m.in. imprezy karnawałowe, dzień dziecka, spotkania autorskie z pisarzami, spotkania z przedstawicielami Policji, warsztaty pisarskie, przedstawienia teatralne. Wiele z tych wydarzeń ma charakter cykliczny np. „Cała Polska czyta dzieciom" oraz „Narodowe czytanie".

2.5.6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest ważnym elementem oceny skali rozwiązywania różnych problemów. Wysoki poziom przestępczości odciska dotkliwe piętno na funkcjonowaniu każdej lokalnej społeczności, w której ma miejsce. Intensywność oraz częstotliwość z jaką występują zdarzenia przestępcze mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność miast i gmin. Dlatego tak istotne jest prowadzenie adekwatnych działań prewencyjnych oraz operacyjnych i porządkowych, zmierzających w kierunku zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Na terenie Gminy Miedziana Góra za stan bezpieczeństwa publicznego odpowiedzialna jest Komenda Powiatowa Policji w Kielcach oraz Komisariat Policji w Strawczynie. Policjanci w toku wykonywania swoich obowiązków służbowych zobowiązani są do respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka. Mogą oni stosować jedynie środki przymusu bezpośredniego odpowiadające potrzebom wynikającym z określonej sytuacji. Komisariat policji realizuje ustawowe zadania w zakresie stworzenia bezpiecznego otoczenia mieszkańcom lokalnej społeczności.

Przestępczość – jest to zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki terytorialnej. Przestępczość jest zjawiskiem społecznym. Charakteryzuje się następującymi cechami:

- stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego,
- wyraża się we wzroście liczby osób, które popełniły przestępstwa w stosunku do ogółu ludności.

Wyróżnić można kilka czynników wpływających na zjawisko przestępczości. Zalicza się do nich gęstość zaludnienia, udział kobiet i nieletnich w ogólnej liczbie ludności, a także poziom urbanizacji, bezrobocie, ubóstwo, poziom zamożności oraz warunki życia ludności.

Wykroczenie natomiast to czyn społecznie szkodliwy, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5.000 złotych lub nagany. Nie popełnia wykroczenia sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu.

Tabela 13. Wykaz przestępstw popełnionych w Gminie Miedziana Góra w latach 2013-2014.

Rok	*2013*	*2014*
Liczba przestępstw ogółem	173	139
Kradzież z włamaniem	31	19
Pobicie, bójka	2	-
Uszkodzenie rzeczy	7	9
Kradzieże	33	11
Przestępstwa drogowe	47	36
Rozboje, wymuszenia	5	1
Uszczerbek na zdrowiu	2	5
Przestępstwa narkotykowe	5	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Strawczynie.

Jak wynika z powyższego zestawienia najliczniejszą grupę przestępstw stanowią kradzieże cudzej rzeczy, kradzieże z włamaniem oraz przestępstwa drogowe. W ramach zabezpieczenia bezpieczeństwa publicznego policja aktywnie uczestniczy w wielu akcjach przeprowadzonych z powodu uzależnień i przemocy. Należy odwołać się do danych statystycznych obrazujących konieczność podejmowania działań wobec osób stosujących przemoc i nadużywających alkohol. Poniżej zamieszczona tabela przedstawia liczbę działań interwencyjnych podejmowanych wobec osób nietrzeźwych i stosujących przemoc.

Tabela 14. Wykaz wykroczeń w Gminie Miedziana Góra w latach 2013-2014.

Rok	**2013**	**2014**
Ilość wniosków o ukaranie ogółem, w tym	9	16
- zakłócanie porządku publicznego	1	2
- kierowanie pojazdem po użyciu alkoholu (od 0,2 do 0,5 promila)	3	2
- spożywanie alkoholu w miejscu publicznym (wnioski skierowane do sądu)	3	12
Mandaty karne za spożywanie alkoholu w miejscu publicznym	66	216
Liczba zatrzymanych kierowców w stanie nietrzeźwym (powyżej 0,5 promila)	40	32
W tym zatrzymanych prawo jazdy	40	32

Liczba założonych Niebieskich Kart	9	38
Liczba osób pokrzywdzonych z powodu przemocy	9	38
Liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia ogółem, w tym	46	58
- odwiezionych do PDOZ	26	28
- odwiezionych do miejsca zamieszkania	20	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Strawczynie.

ROZDZIAŁ 3. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI MIESZKAŃCÓW GMINY MIEDZIANA GÓRA NA PODSTAWIE BADAŃ ILOŚCIOWYCH

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych. W badaniu dorosłych osób uwzględnione zostały takie obszary, jak bezrobocie i wykluczenie społeczne, spożywanie alkoholu i zagrożenia z tym związane, używanie narkotyków, przemoc domowa, hazard. W badaniu młodych mieszkańców uwzględnione zostały takie obszary, jak spożywanie alkoholu, palenie tytoniu, używanie narkotyków oraz dopalaczy, przemoc rówieśnicza oraz domowa, hazard oraz zachowania seksualne. Badaniem zostali objęci ponadto pracownicy punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wyrobów tytoniowych.

Badanie dorosłych mieszkańców oraz pracowników punktów sprzedaży zrealizowane zostało przy użyciu standaryzowanego kwestionariusza rozdawanego i odbieranego przez ankieterów w miejscach publicznych.

W trakcie badania uczniów szkół zlokalizowanych na terenie gminy Miedziana Góra zastosowano ankietę audytoryjną, która doskonale sprawdza się w przypadku badania grup osób objętych daną kategorią badawczą oraz zgromadzonych w tej samej przestrzeni. Główną zaletą tej metody jest blisko stuprocentowy wskaźnik zwrotu wypełnionych ankiet. Badanie przeprowadzone zostało zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy poinformowani zostali o zachowaniu anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrektorów szkół na przeprowadzenie badań w ich placówkach. Próba z populacji uczniów szkół w gminie Miedziana Góra obejmuje 70 uczniów klas piątych i szóstych szkół podstawowych oraz 174 uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych. W badaniu wzięli udział uczniowie Zespołu Szkół w Kostomłotach Drugich, Zespołu Szkół w Ćmińsku oraz Szkoły Podstawowej w Porzeczu.

3.1. LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Grupa badawcza

W badaniu wzięły udział 103 osoby (58% ankietowanych stanowiły kobiety). Wykształcenie większości badanych kobiet to średnie (55%). 3,3% badanych kobiet nie posiada żadnego formalnego wykształcenia, 20% badanych kobiet posiada wykształcenie zawodowe, 3,3% respondentek - wykształcenie podstawowe, a 18,4% badanych kobiet posiada wykształcenie wyższe. Wśród badanych mężczyzn również przeważa wykształcenie średnie (51,2%). Ponadto, 7% badanych mężczyzn ma wykształcenie wyższe, 39,5% ankietowanych mężczyzn - zawodowe, natomiast 2,3% badanych mężczyzn nie posiada żadnego formalnego wykształcenia. Średnia wieku respondentów wynosiła 40 lat.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród 103 badanych dorosłych osób w gminie Miedziana Góra miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych występujących w środowisku lokalnym, w szczególności:

- bezrobocie, wykluczenie społeczne;
- spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu, działania władz w tym zakresie;
- rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku;
- przemoc w rodzinie, zachowania agresywne w miejscach publicznych;
- hazard.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszym pytaniu poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo poważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Miedziana Góra.

Tabela 15. Ocena ważności problemów społecznych w gminie Miedziana Góra.

Problemy społeczne	Bardzo poważny	Poważny	Umiarkowany	Znikomy	Nie występuje
Bezrobocie	40,8%	37,9%	19,4%	1,9%	-
Zubożenie społeczeństwa	27,2%	32%	35,9%	3,9%	1%
Alkoholizm	19,4%	40,7%	31,1%	7,8%	1%
Zanieczyszczenie środowiska	6,8%	19,4%	41,7%	21,4%	10,7%
Problemy mieszkaniowe	18,6%	13,8%	35,3%	28,4%	3,9%
Kryzys rodzinny	7,8%	30,2%	40,8%	17,5%	3,9%
Kryzys norm moralnych	9,9%	19,8%	49,6%	17,8%	3%
Narkomania	12,7%	21,6%	30,4%	24,5%	10,8%
Wzrost przestępczości	10,7%	12,6%	43,7%	26,2%	6,8%
HIV/AIDS	1%	2%	12%	49%	36%

Wśród najpoważniejszych problemów społecznych w gminie Miedziana Góra, zdaniem respondentów, na pierwszym miejscu znajduje się bezrobocie. 78,7% mieszkańców uważa, że jest to poważny oraz bardzo poważny problem w ich gminie. Na kolejnym miejscu znajduje się alkoholizm (60,2% wskazań na odpowiedź *poważny* i *bardzo poważny*) oraz zubożenie społeczeństwa (59,2% wskazań na odpowiedź *poważny* i *bardzo poważny*). Nieco mniej poważnymi problemami społecznymi w ocenie respondentów zamieszkujących gmina Miedziana Góra są: kryzys norm moralnych, kryzys rodzinny, zanieczyszczenie środowiska oraz problemy mieszkaniowe. Respondenci za najmniej poważny problem występujący w ich gminie uznali problem HIV/AIDS. Wysoka pozycja zjawiska alkoholizmu, zubożenia społeczeństwa oraz bezrobocia wskazuje na priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywaniu tych problemów społecznych.

Bezrobocie oraz wykluczenie społeczne

Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk społecznych w życiu osób nieposiadających stale pracy. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia

się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Budzi obawy o własny los i możliwości przetrwania całej rodziny, a także odbija się negatywnie na samopoczuciu i stanie zdrowia bezrobotnego. Długotrwałe bezrobocie często prowadzi do ubóstwa i marginalizacji społecznej.

Dorosłym mieszkańcom gminy Miedziana Góra zadano pytanie, czy kiedykolwiek byli bezrobotni. Twierdząco odpowiedziało 64,1% badanych. Wystąpiły nieznaczne różnice w odpowiedziach badanych mieszkańców. Bezrobocia doświadczyło 66,7% respondentek oraz 60,5% respondentów. Odsetek badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra, którzy pozostawali w przeszłości bez pracy lub obecnie doświadczają bezrobocia, jest wyższy od wyników badań ogólnopolskich. Badanie CBOS z 2011 roku na temat bezrobocia pokazało, że 41% respondentów doświadczyło w przeszłości lub obecnie doświadcza bezrobocia.

Powyższe pytanie dotyczyło subiektywnych odczuć respondentów i nie precyzowało ram czasowych, dlatego warto uzyskany wynik zestawić z danymi dotyczącymi bezrobocia rejestrowanego. Według danych GUS, w 2014 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla całego powiatu kieleckiego wyniósł 16,6%.[1]

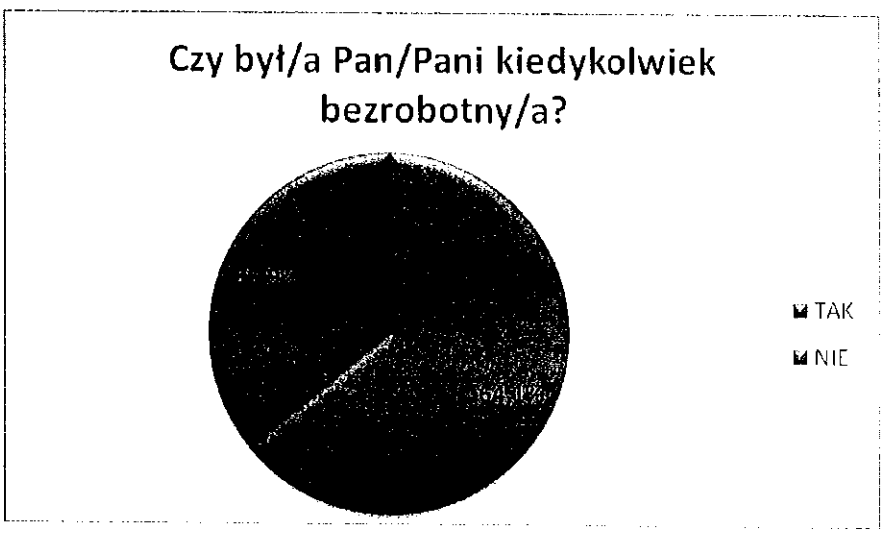

Na pytanie czy w gospodarstwie domowym respondenta jest obecnie osoba bezrobotna, 65% badanych deklarowało, że w ich gospodarstwie domowym nie znajduje się osoba bezrobotna.

1 http://kielce.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_swietokrzyskie/portrety_powiatow/powiat_kielecki.pdf

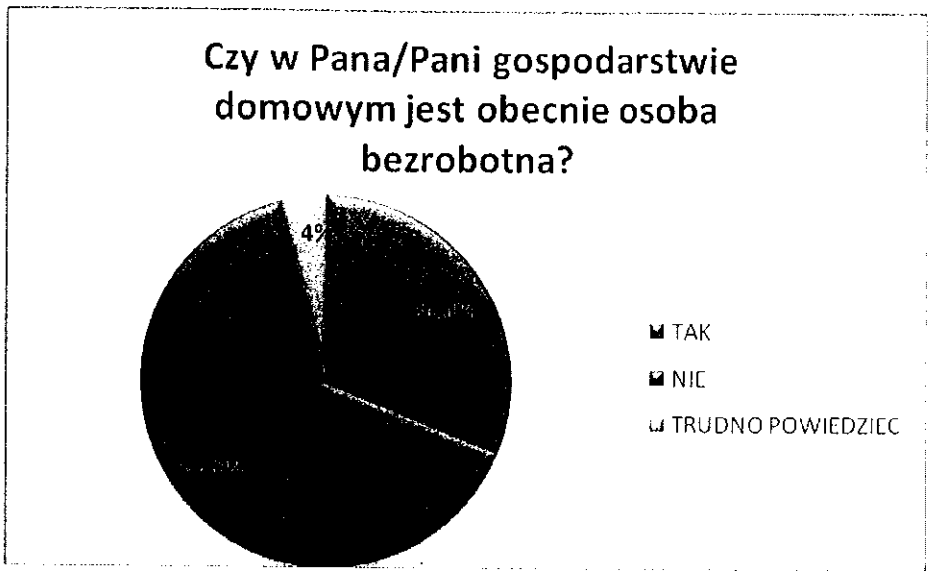

Wysoki odsetek osób, które nie posiadały w przeszłości lub nie posiadają obecnie pracy oraz umiarkowanie wysoki odsetek osób deklarujących, że w ich gospodarstwie domowym znajdują się osoby bezrobotne, znajduje potwierdzenie w odpowiedziach respondentów na pytanie o szansę znalezienia pracy w gminie Miedziana Góra. Większość ankietowanych (78,6%) ocenia szansę znalezienia pracy jako niewielką, a 13,6% badanych sądzi, że jest ona umiarkowana. Zaledwie 4,9% badanych mieszkańców uważa, że szansa na znalezienie pracy przez osobę bezrobotną w gminie Miedziana Góra jest duża oraz bardzo duża. Poniższy wykres przedstawia rozkład odpowiedzi na to pytanie.

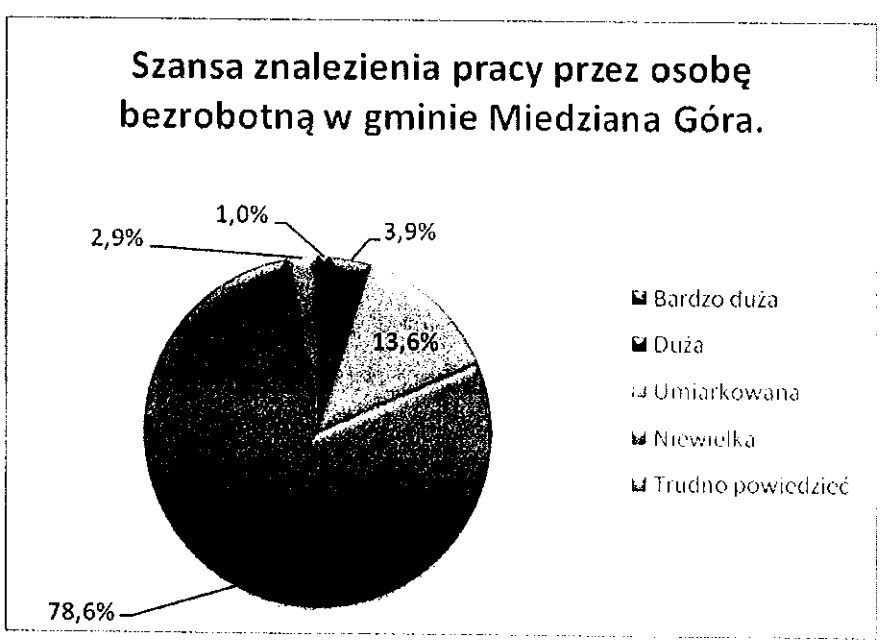

Trudności na rynku pracy przekładają się na zamożność rodzin. W kolejnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wybranie określenia, które najlepiej charakteryzuje sposób zarządzania dochodem w ich gospodarstwach domowych. 13,6% respondentów odpowiedziało, że dochód w ich gospodarstwie domowym zaspakaja wszystkie potrzeby oraz pozwala na oszczędzanie. 39,8% ankietowanych zadeklarowało, że w ich gospodarstwie dochód wystarcza na wszystko, lecz nie pozwala na oszczędzanie. 39,8% respondentów deklaruje, że żyje oszczędnie (kupuje najtańsze produkty) i dzięki temu wystarcza na wszystko. 6,8% mieszkańców twierdzi, że w ich gospodarstwie domowym nie wystarcza na zaspokojenie bieżących potrzeb.

Wystarcza na wszystko i pozwala na oszczędzanie	13,6%
Wystarcza na wszystko, ale nie pozwala na oszczędzanie	39,8%
Żyjemy oszczędnie (kupując najtańsze produkty) i dzięki temu starcza na wszystko	39,8%
Pieniędzy nie starcza na zaspokajanie bieżących potrzeb	6,8%

Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. W takich rodzinach może istnieć przyzwolenie na łamanie norm społecznych, mogą występować liczne konflikty i napięcia między członkami rodziny, jak również przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość.

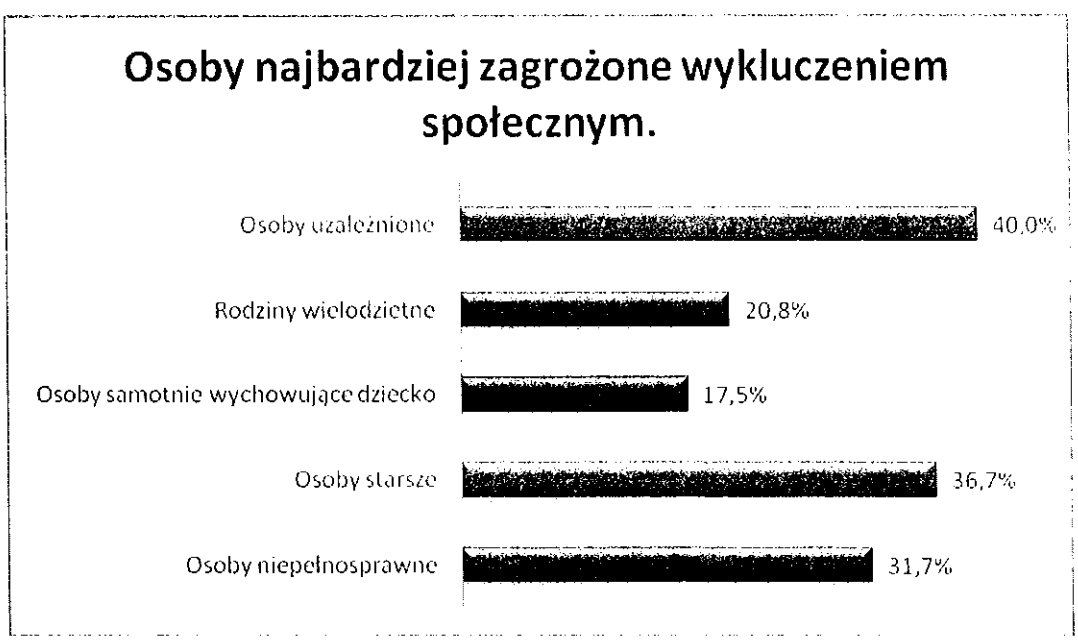

Jak wynika z powyższych danych, badani w gminie Miedziana Góra do grupy osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym zaliczają osoby uzależnione i osoby starsze. Na kolejnym miejscu znajdują się osoby niepełnosprawne (31,7%).

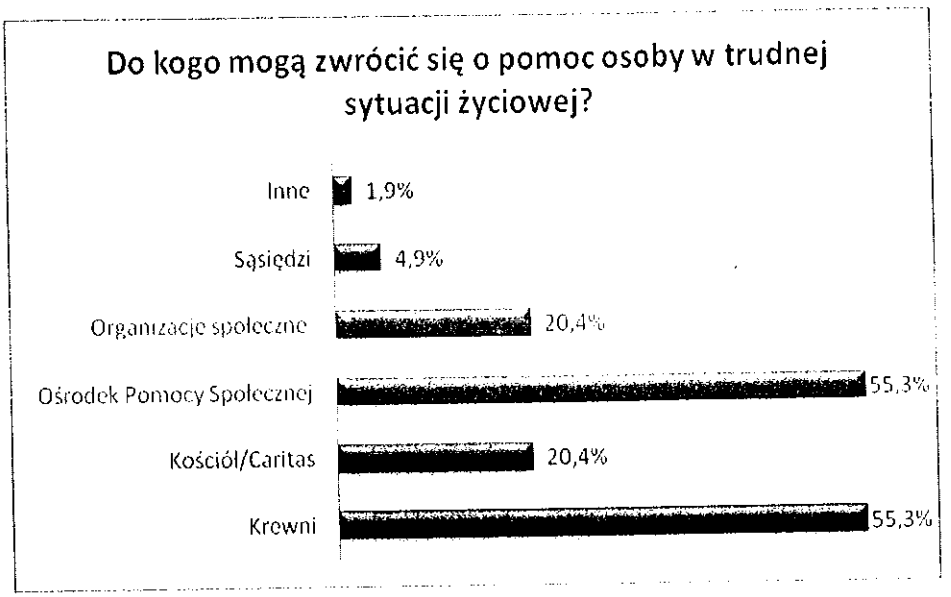

Osoby, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, według badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra, mogą liczyć przede wszystkim na pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (55,3%) oraz krewnych (55,3%). 20,4% respondentów jest przekonanych, że pomoc można uzyskać od organizacji społecznych (fundacje, stowarzyszenia), 20,4% badanych wskazuje na Kościół/Caritas, a na sąsiadów - 4,9%.

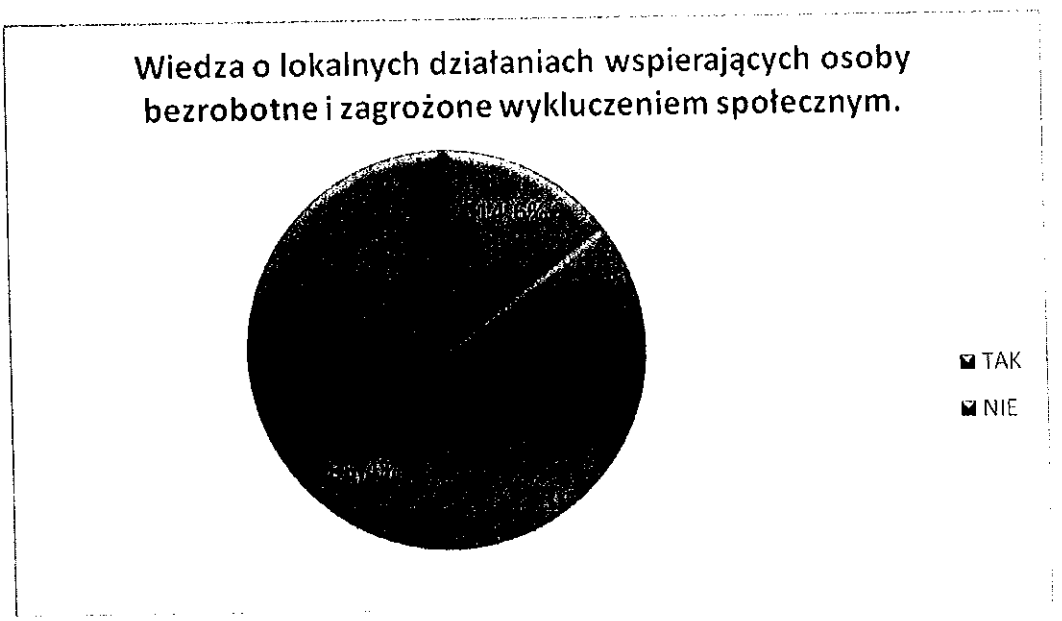

Zaledwie 14,6% badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra posiada wiedzę na temat działań prowadzonych przez władze lokalne, których celem jest wspieranie osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wśród najczęściej wymienianych przez respondentów działań podejmowanych przez władze lokalne znalazły się kursy i szkolenia zawodowe dla bezrobotnych mające na celu aktywizację zawodową tej grupy osób, działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Fundacji Brata Alberta.

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

W gminie Miedziana Góra zjawisko alkoholizmu jest dosyć poważnym problemem społecznym. Zjawisko to jest jednak dość powszechne w całej Polsce.

„Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholu. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie."[2]

W naszych badaniach interesowało nas kilka zagadnień: jaka jest wiedza i stosunek do alkoholu, czy w środowisku lokalnym występują zagrożenia (bójki, wandalizm) związane z nadmiernym spożywaniem alkoholu, czy respondenci widzą jakieś zmiany związane z alkoholem na przestrzeni ostatnich 10 lat oraz czy posiadają wiedzę o działaniach władz związanych z tym zagadnieniem.

Zapytaliśmy o postawę względem dostępności alkoholu. Prosiliśmy badanych o określenie, czy uważają, że alkohol jest towarem szczególnym, w związku, z czym dostęp do niego powinien być ograniczony i kontrolowany, czy też alkohol jest towarem, jak każdy inny i zasady sprzedaży nie powinny być wyjątkowe. 32% respondentów uznało, że nie należy ograniczać handlu alkoholem.

[2] CBOS *„Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych"*, 2007r.

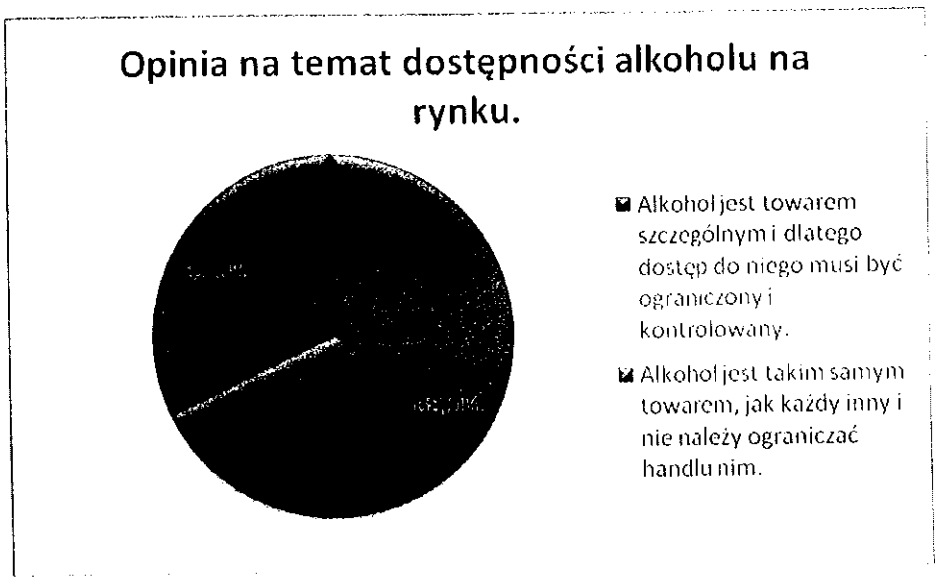

W przeprowadzonym badaniu interesowało nas również, czy respondenci zauważyli zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu w swoim środowisku. 55,3% badanych stwierdziło, że zdecydowanie spożycie wzrosło, 39,8% ankietowanych deklarowało, że na przestrzeni ostatnich 10 lat spożycie alkoholu w ich gminie nie zmieniło się, a 4,9% badanych uważa, że zmalało.

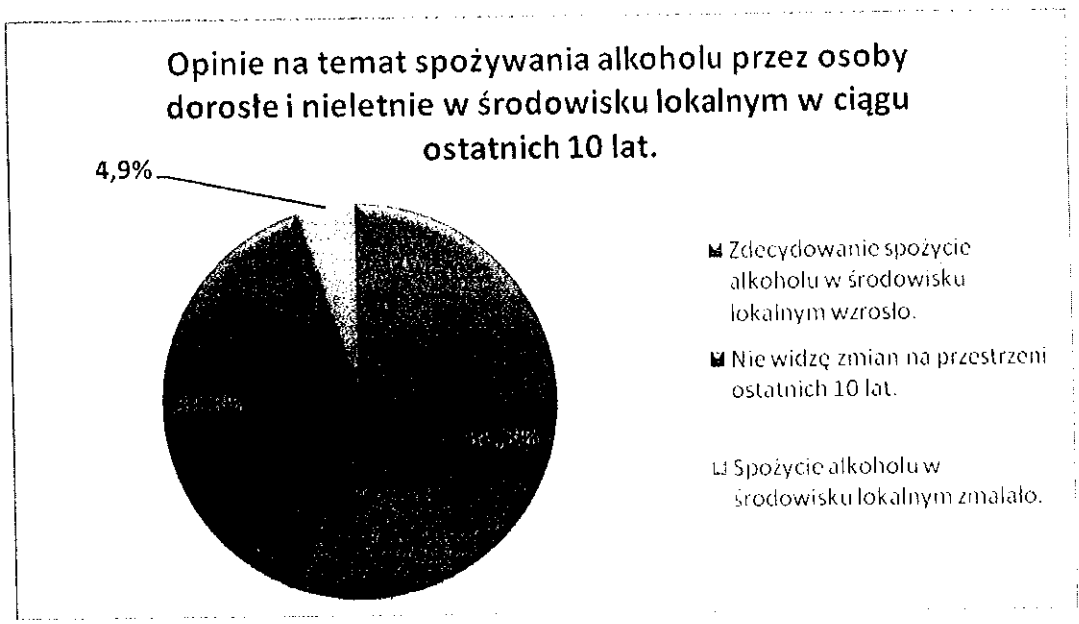

Zbadaliśmy wiedzę respondentów na temat prowadzonych lokalnie działań, które mają na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu i narkotyków. Zaledwie 15,5% badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra deklaruje, że posiada wiedzę na temat prowadzonych lokalnie działań, których celem jest przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom od alkoholu oraz narkotyków. Wśród działań prowadzonych w gminie, respondenci wymieniają

profilaktykę prowadzoną w szkole, działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i działalność Klubu Anonimowych Alkoholików.

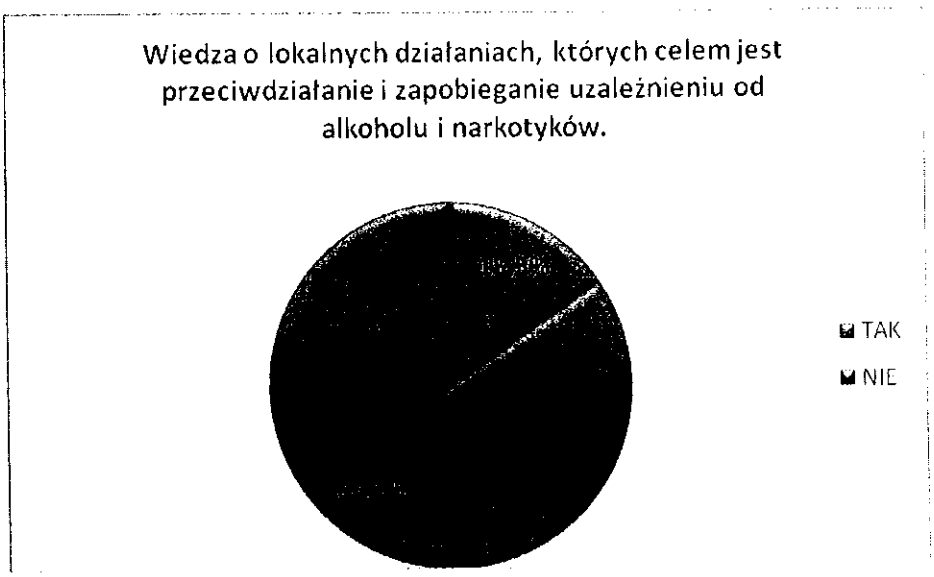

Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości spożywania alkoholu – 40% badanych kobiet oraz 27,9% badanych mężczyzn w gminie Miedziana Góra pije alkohol okazjonalnie (od czasu do czasu), 36,7% badanych kobiet oraz 16,3% badanych mężczyzn nie pije alkoholu w ogóle. Ponadto 8,3% badanych kobiet oraz 23,3% badanych mężczyzn – kilka razy w miesiącu, 15% badanych kobiet i 16,3% mężczyzn spożywa alkohol średnio raz w miesiącu. Poniższy wykres przedstawia zbiorcze wyniki.

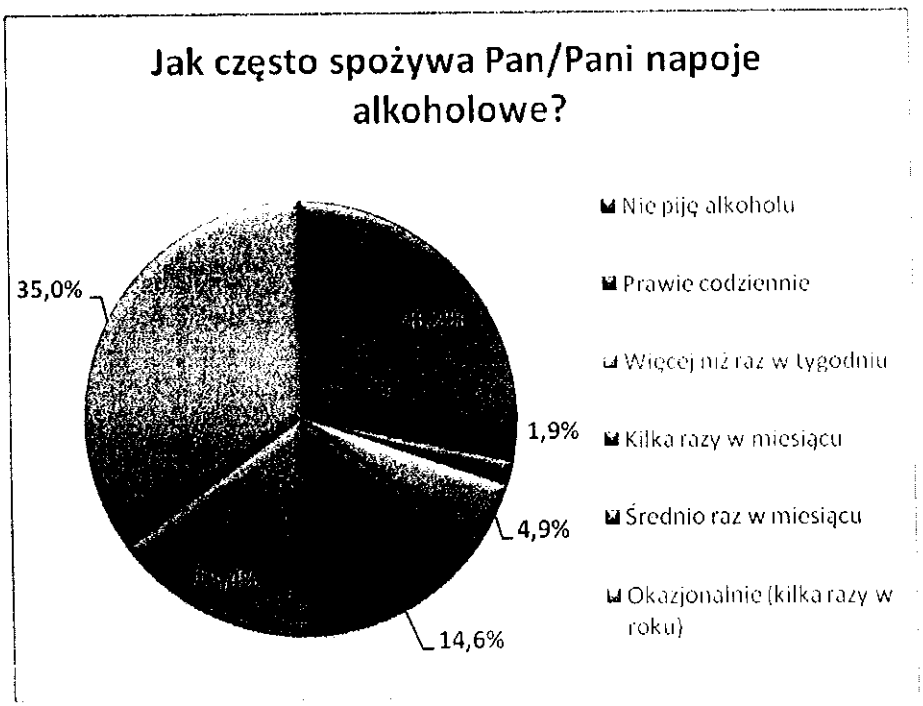

65,4% badanych z gminy Miedziana Góra deklaruje, że spożyło wino przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, a 18,8% badanych spożywało je 10 lub więcej razy. Dużą popularnością wśród badanych mieszkańców cieszy się również piwo i napoje wysokoprocentowe. 47,9% badanych spożyło napoje wysokoprocentowe przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 13,5% badanych spożywało je 10 lub więcej razy, natomiast 56,2% badanych deklaruje, że spożyło przynajmniej raz piwo w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 25% badanych spożywało je 10 lub więcej razy. Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o częstotliwość spożywania konkretnych napojów alkoholowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania.

Tabela 16. Rodzaje alkoholu spożywanego przez dorosłych mieszkańców gminy Miedziana Góra w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania.

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
PIWO			
Nigdy	**43,8%**	**54,7%**	**30,2%**
1-2 razy	12,5%	18,9%	4,7%
3-5 razy	10,4%	9,4%	11,6%
6-9 razy	8,3%	9,4%	7,0%
10-19 razy	9,4%	5,7%	14,0%
20-39 razy	6,3%	1,9%	11,6%
40 i więcej razy	9,4%	0,0%	20,9%
WINO			
Nigdy	**34,4%**	**35,8%**	**32,6%**
1-2 razy	22,9%	28,3%	16,3%
3-5 razy	14,6%	17,0%	11,6%
6-9 razy	12,5%	13,2%	11,6%
10-19 razy	12,5%	5,7%	20,9%
20-39 razy	6,3%	5,7%	7,0%
40 i więcej razy	0,0%	0,0%	0,0%
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE (DRINKI, WÓDKA, WHISKY)			
Nigdy	**52,1%**	**71,7%**	**27,9%**
1-2 razy	16,7%	15,1%	18,6%
3-5 razy	11,5%	11,3%	11,6%
6-9 razy	6,3%	1,9%	11,6%
10-19 razy	10,4%	0,0%	23,3%
20-39 razy	1,0%	0,0%	2,3%
40 i więcej razy	2,1%	0,0%	4,7%

W przypadku rozróżnienia na płeć – 1/2 respondentek spożyło piwo przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, 1/3 respondentek spożyło napoje wysokoprocentowe przynajmniej raz

w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 2/3 respondentek deklaruje spożycie wina przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy. 2/3 badanych mężczyzn deklarowało picie piwa przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy. 2/3 mężczyzn spożyło wino przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 3/4 respondentów deklaruje spożycie napojów wysokoprocentowych przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Zjawisko nadmiernego spożywania alkoholu może być powiązane z agresywnym zachowaniem i pojawiać się w życiu publicznym w postaci bójek, awantur, pobić czy wulgaryzmów. Zapytaliśmy respondentów, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania doświadczyli lub byli świadkami któregoś z tych nieprzyjemnych przeżyć. Blisko 30% badanych nie było świadkiem ani uczestnikiem tego typu wydarzeń, 46,6% respondentów doświadczyło lub było świadkiem głośnego i nagannego zachowania młodzieży, kolejno 35% osób doświadczyło awantury, 22,3% osób - wandalizmu, 13,6% osób bójki. 7,8% badanych osób doznało bezpośredniej krzywdy w postaci kradzieży, pobicia czy wulgaryzmów.

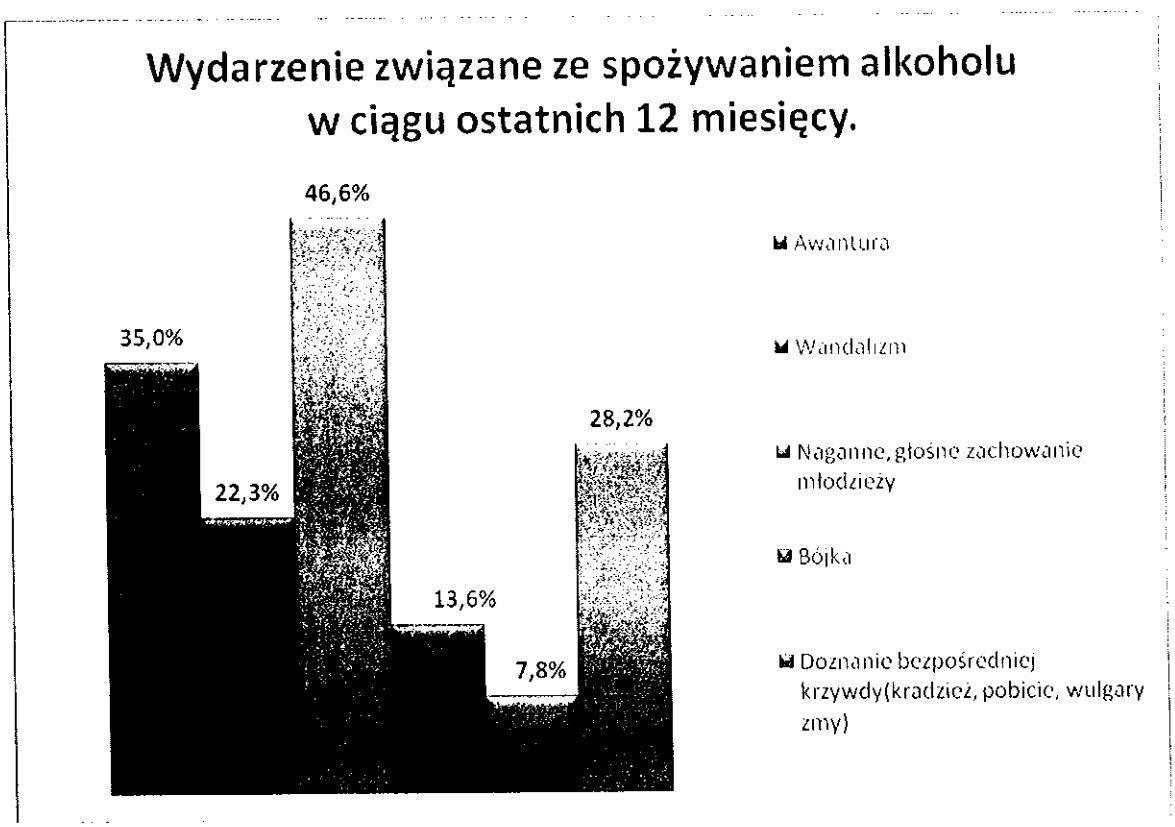

Jak widać, najwięcej nieprzyjemnych doświadczeń respondenci mieli z niestosownie zachowującą się młodzieżą oraz awanturującymi się osobami.

Kolejnym ważnym zagadnieniem poruszanym przez nas w badaniu był problem nadużywania alkoholu. Poprosiliśmy badanych o zdefiniowanie alkoholizmu. Istniała możliwość

zaznaczenia kilku odpowiedzi przez jednego badanego. Najwięcej badanych wskazuje na utratę kontroli nad własnym życiem (63,1%); badani określają alkoholizm jako chorobę, którą można powstrzymać (51,5%) i problemy z silną wolą (28,2%). **Takie podejście wskazuje na dużą świadomość i znajomość tematu oraz jest wyrazem empatii i zrozumienia problemu.** 11,7% badanych mówi o alkoholizmie jako o chorobie nieuleczalnej, a alkoholika utożsamia z osobą, która pije i będzie piła, 12,6% badanych sądzi, że jest to sposób życia. Należałoby zwrócić szczególną uwagę na edukację w tym zakresie. Alkoholizm z medycznego punktu widzenia jest chorobą, z którą należy walczyć poprzez specjalistyczną pomoc oraz wsparcie najbliższych. Ta wiedza powinna być dana każdemu, gdyż w każdej rodzinie może pojawić się ten problem.

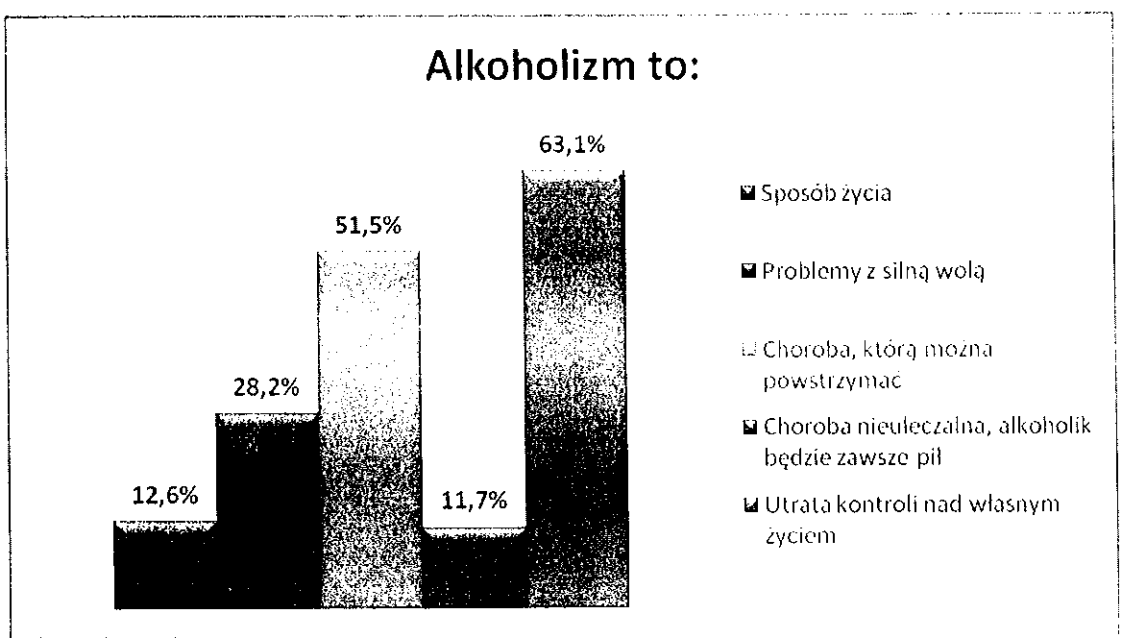

Pytając o motywy sięgania po alkohol, ujawnił się przede wszystkim jego społeczny oraz psychologiczny wymiar. Badani mieszkańcy mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź. W odpowiedziach respondentów dominowały dwa powody: chęć „zapicia" problemów i smutków (73,8%) oraz chęć wyluzowania się (44,7%). Kolejnym powodem były namowy i presja ze strony znajomych (34%) oraz brak możliwości alternatywnego spędzania wolnego czasu (28,2%), zaś 11,7% respondentów nie miało zdania na ten temat.

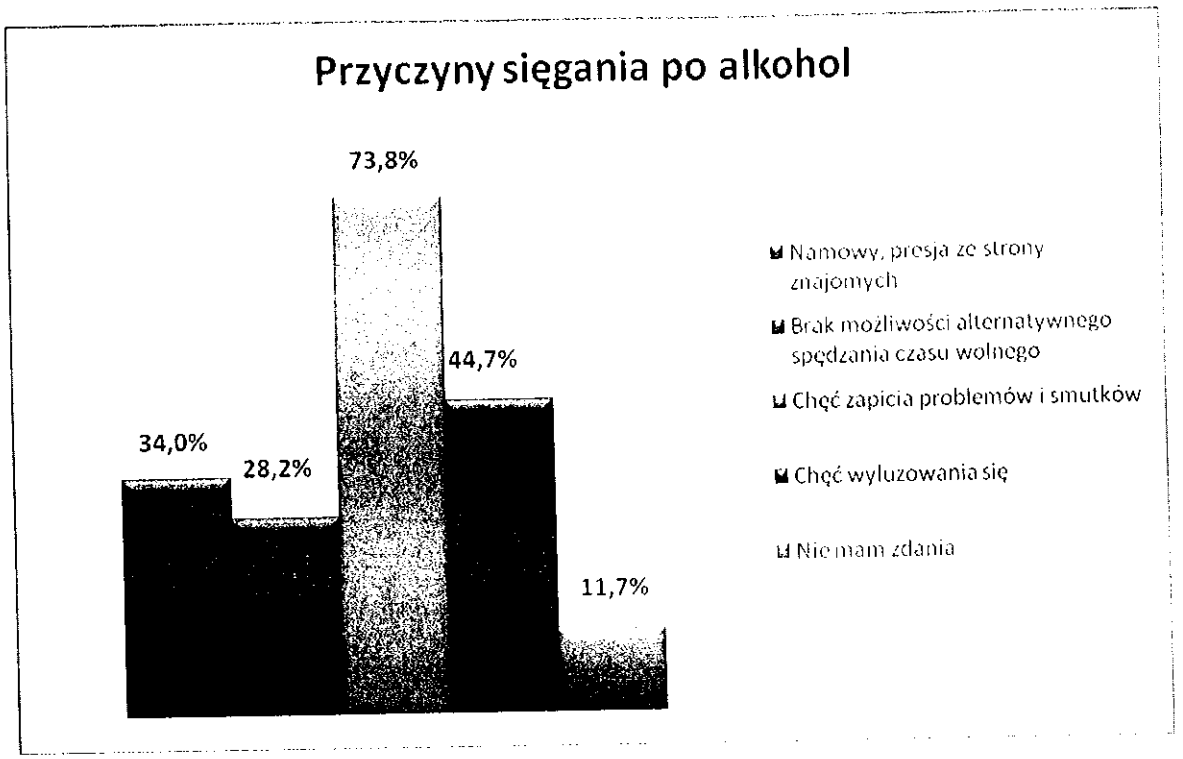

Narkotyki w środowisku lokalnym

Problem narkotyków jest umiarkowany w gminie Miedziana Góra. Odsetek badanych mieszkańców, którzy próbowali narkotyków jest porównywalny do wyników analiz ogólnopolskich. Zapytaliśmy respondentów, ile znają osób w swoim otoczeniu, które używają narkotyków.

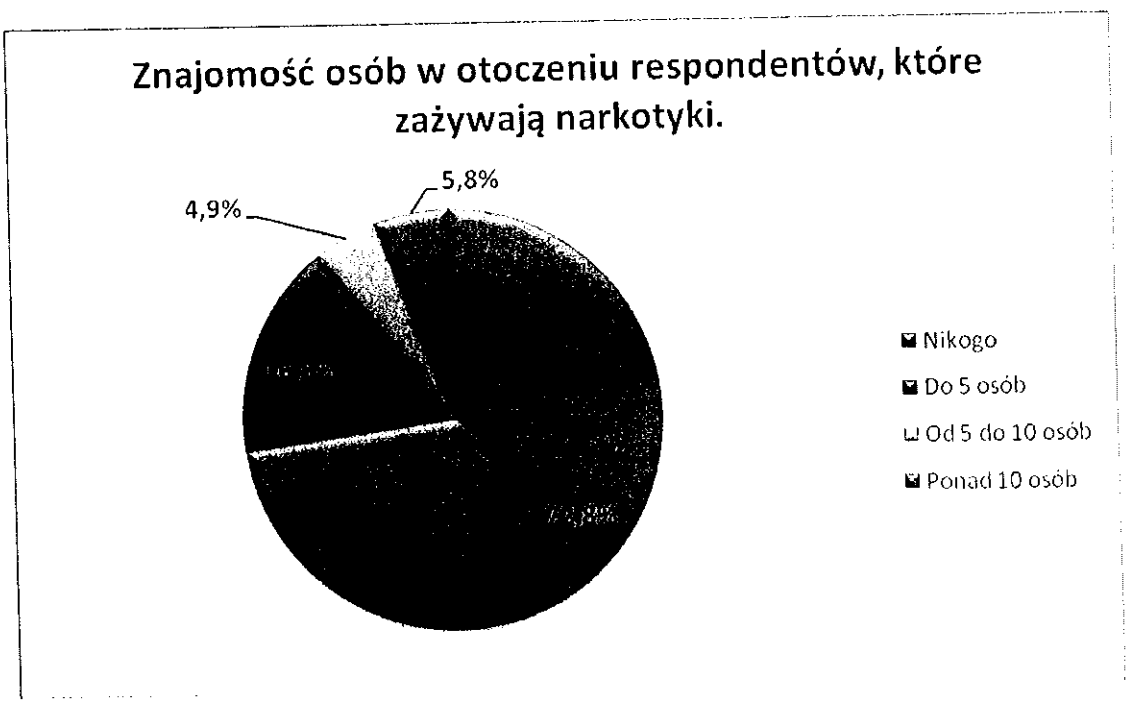

72,8% badanych przyznaje, że nie zna nikogo, a 16,5% znających do 5 osób i 10,7% badanych znających powyżej 5 osób to umiarkowanie niepokojący wynik. W badaniu tym interesowało nas również, czy respondenci wiedzą, gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Zdecydowana większość badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra nie posiada takiej wiedzy (94,2%).

Do zażycia narkotyku przyznało się 3,9% badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra. Trzeba wyraźnie podkreślić, że przyznanie się do używania narkotyków (lub nawet jednorazowej próby) jest w istocie przyznaniem się do czynu karalnego w Polsce. Ponadto zażywanie narkotyków nie jest czymś powszechnie akceptowanym, dlatego można by spodziewać się raczej niewielkiego odsetka odpowiedzi twierdzących.

W tym miejscu warto odwołać się do sondażu Centrum Badania Opinii Publicznej *„Postawy wobec narkotyków"* z 2011 roku. Spytano respondentów, czy kiedykolwiek próbowali narkotyków. 7% badanych udzieliło odpowiedzi twierdzącej na to pytanie. Aż 93% populacji w 2011 roku nie próbowało narkotyków. Warto również zwrócić uwagę, że narkotyki w populacji zażywali głównie mężczyźni (10%) i tylko 4% kobiet.

Zapytaliśmy również ankietowanych o przebywanie w pracy pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Trzech badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra odpowiedziało, że przebywało w pracy pod wpływem alkoholu lub narkotyków.

Przemoc

„Ogółem 23% dorosłych Polaków deklaruje, że padło ofiarą przemocy. Co dziesiąty (10%) doświadczył agresji na ulicy, ale nie w pobliżu domu, natomiast co czternasty (7%) – w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania. W domu z aktami przemocy spotkało się 6% dorosłych. Co dwudziesty (5%) padł ofiarą przemocy w lokalu gastronomicznym – restauracji, kawiarni, na dyskotece. Mniej liczne grupy doświadczyły agresji w pracy bądź w szkole, w środkach komunikacji lub w jakimś innym miejscu (po 3%). Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety przyznają, że zdarzyło im się paść ofiarą agresji (odpowiednio: 28% i 18%)."

„Większość dorosłych (68%) przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury".[3]

Zbadanie zjawiska przemocy jest dość trudne. Często bowiem ofiary agresji nie przyznają się do tego, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki CBOS cytowane wyżej. W

[3] CBOS *„Przemoc i konflikty w domu"*, 2009r.

naszym badaniu interesowało nas przede wszystkim zbadanie zjawiska przemocy w rodzinie i stosowanie jej w stosunku do dzieci, oraz skala zjawiska w gminie Miedziana Góra.

Na początek zapytaliśmy respondentów, czy znają osoby, które doświadczają **przemocy fizycznej ze strony najbliższych**. Przeważają zdecydowanie osoby, które nie znają takich osób (70,9%) w porównaniu do osób, które znają osoby doświadczające przemocy (29,1%). Rodziny, w których występuje przemoc fizyczna zna 27,9% badanych kobiet oraz 30% badanych mężczyzn.

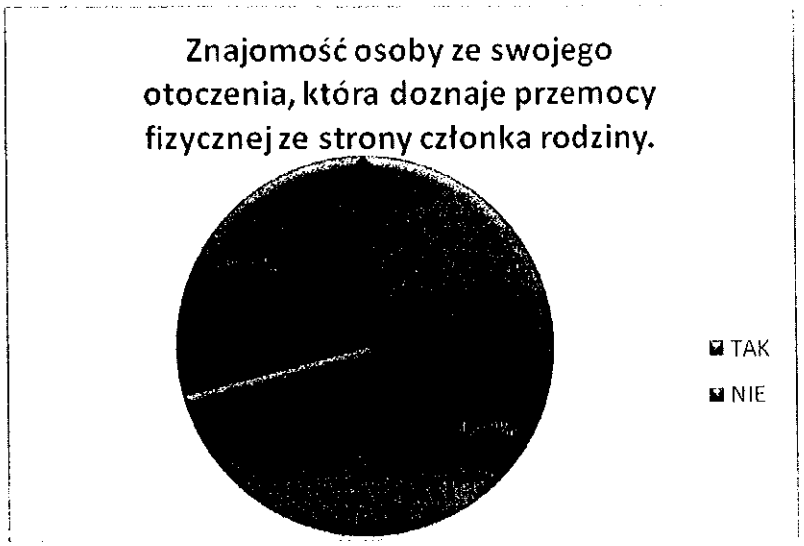

Interesowało nas również, czy respondenci znają osoby, które doświadczają **przemocy psychicznej ze strony najbliższych**. Przeważają badani, którzy nie znają takich osób (63%) w porównaniu do respondentów, którzy znają osoby doświadczające przemocy (37%). Zestawienie według płci wygląda następująco – 38,3% badanych kobiet oraz 34,9% badanych mężczyzn zna takie rodziny.

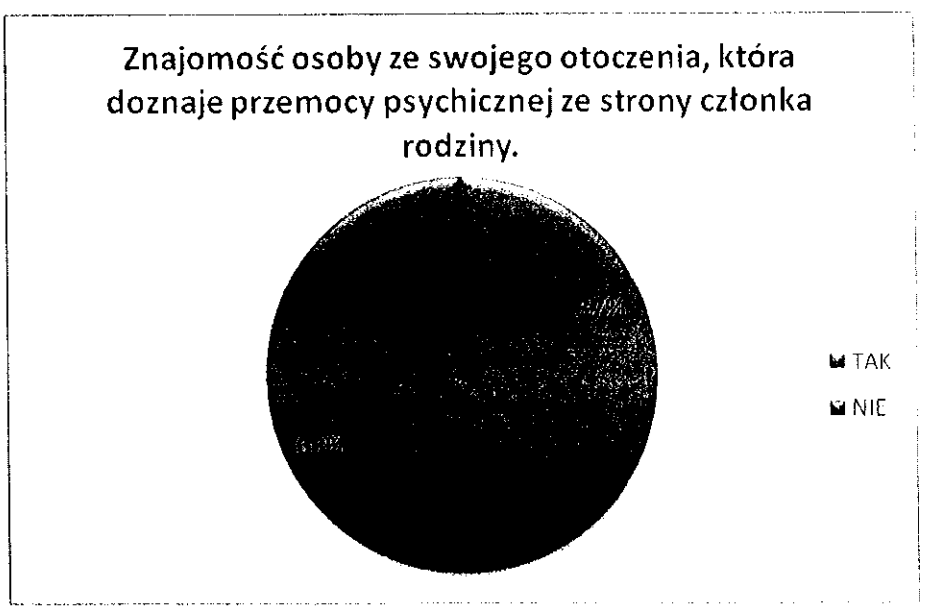

Skala zjawiska przemocy zdaje się być stosunkowo poważna, jeśli weźmie się pod uwagę, że istnieją osoby, które doświadczają przemocy, natomiast nikt o tym nie wie. Przemoc psychiczna i fizyczna w rodzinie jest poważnym problemem społecznym. Jak widać również stanowi ona problem w gminie Miedziana Góra. W związku z powyższym zbadaliśmy, czy respondenci wiedzą, gdzie należy się zgłosić, do kogo udać, jeśli mają wiadomość o osobie, która jest ofiarą przemocy. 72% badanych posiada taką wiedzę, pozostałe 28% należałoby poddać edukacji w tej kwestii.

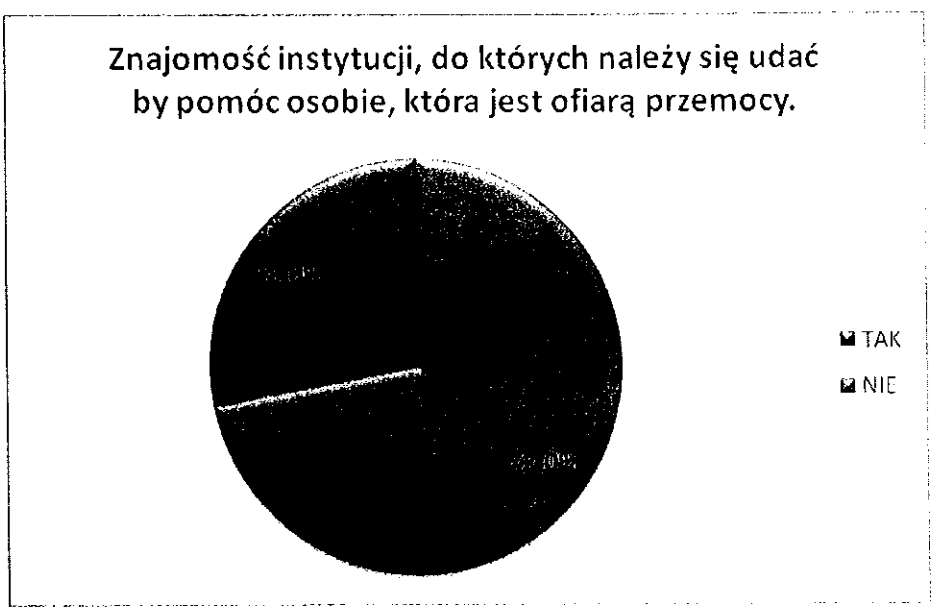

Rysuje się obraz społeczności dobrze poinformowanej. Warto ponadto dodać, iż do sprawnego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego nie wystarczy sama wiedza, lecz również działanie. Deklaracja o znajomości osób i instytucji nie jest równoznaczna z podjęciem działania na rzecz ofiary przemocy.

Interesowała nas również postawa badanych względem przemocy. Zapytaliśmy, czy istnieją jakieś specjalne okoliczności, warunki, które mogłyby usprawiedliwiać stosowanie przemocy.

Zdecydowana większość badanych zaprzeczyła temu stwierdzeniu (87,4%), zaś 5,8% badanych nie miało zdania. 6,8% badanych respondentów uznało możliwość zaistnienia takich warunków. Większość badanych odrzuciła koncepcje usprawiedliwiania stosowania przemocy specjalnymi, nietypowymi okolicznościami, co jest pozytywną informacją.

Następnie zbadaliśmy postawę mieszkańców co do stosowania kar fizycznych i przemocy względem dzieci. Stosowanie kar fizycznych względem dzieci jest tematem dość kontrowersyjnym. Dnia 1 sierpnia 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawyo przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która przewiduje całkowity zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci.[4] Badając postawy mieszkańców gminy Miedziana Góra względem tego tematu, poprosiliśmy ich o zaopiniowanie stwierdzenia, jako zgodnego lub niezgodnego z ich przeświadczeniem.

„Stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą."

Tak – 15,7% Nie – 84,3%

	Kobiety	**Mężczyźni**
Tak	8,5%	25,6%
Nie	91,5%	74,4%

W tym pytaniu wystąpiło niewielkie zróżnicowanie odpowiedzi badanych ze względu na płeć. Badani mężczyźni nieznacznie częściej niż badane kobiety odpowiadali twierdząco na to pytanie. Stosunkowo niewielu badanych mieszkańców zgadza się z opinią, że bywają sytuacje, kiedy dziecku trzeba, na przykład, dać klapsa.

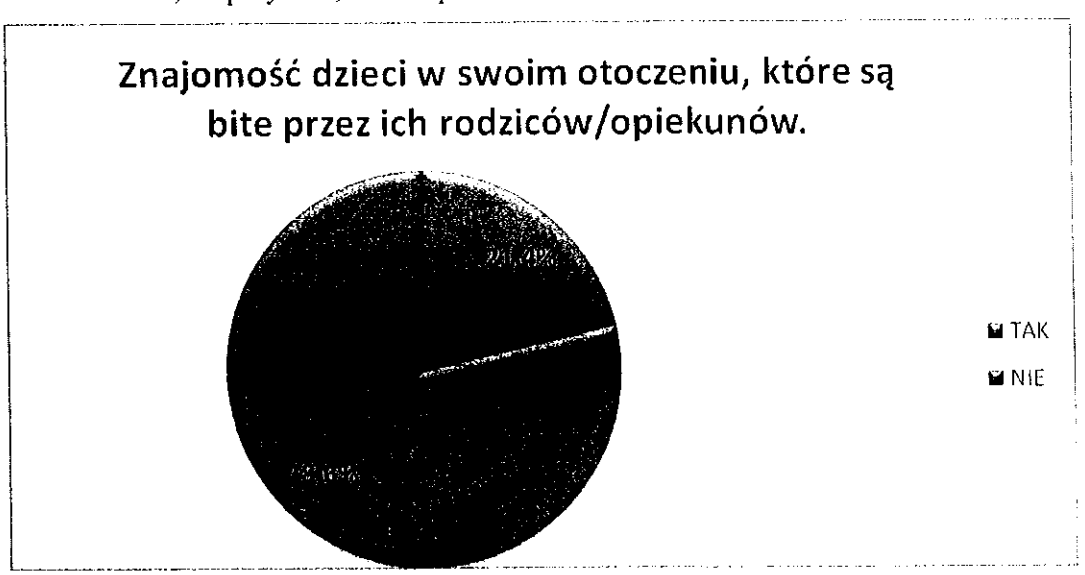

[4] Dz. U. Nr 125, poz. 842

Zapytaliśmy również, czy respondenci znają przypadki bicia dzieci. 21,4% badanych odpowiedziało, że spotkali się w swoim otoczeniu z przypadkiem uderzenie małoletniego.

Dorośli mieszkańcy a gry hazardowe

Uczestnictwo w grach na pieniądze wciąga, kusi możliwością szybkiej, wysokiej wygranej, z czasem jednak może doprowadzić do uzależnienia od hazardu. Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem dotyczy zarówno dorosłych, jak również dzieci i młodzieży. W badaniu skoncentrowaliśmy się na czterech formach gier hazardowych, pytając mieszkańców gminy Miedziana Góra o ich osobiste doświadczenia.

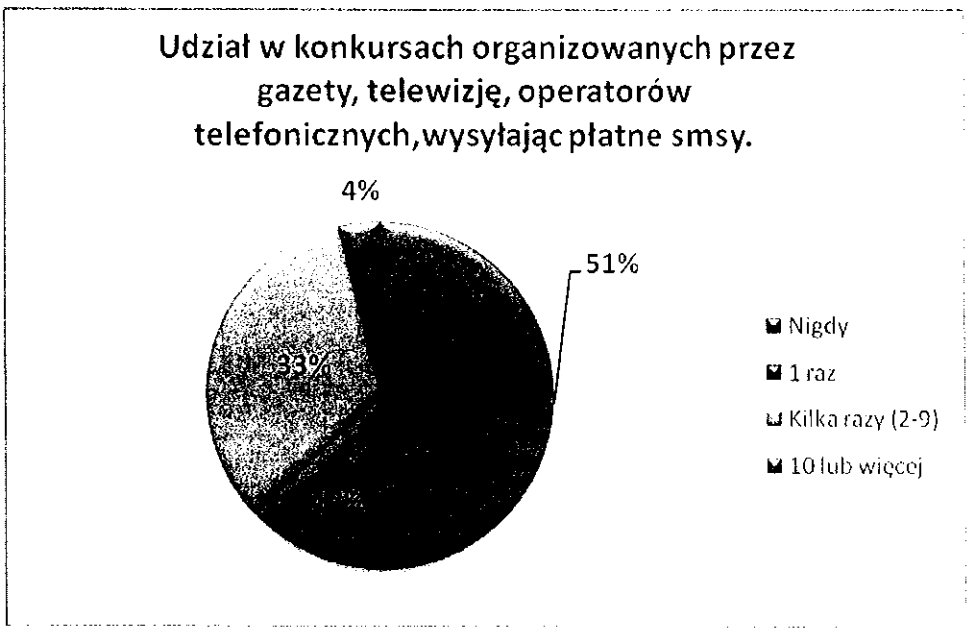

51% mieszkańców gminy Miedziana Góra nie brało udziału w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegających na wysyłaniu płatnych smsów, 12% badanych wzięło udział w takim konkursie raz, 33% badanych – kilka razy, zaś 4% badanych – 10 lub więcej razy. 43,3% badanych kobiet i 55,9% badanych mężczyzn brało udział w tego typu konkursach. W badaniu CBOS w 2011 roku na temat hazardu, 18% Polaków deklarowało uczestnictwo w konkursach czy grach tego typu w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania. W naszym badaniu pytaliśmy o doświadczenia w ciągu całego życia, dlatego też uzyskane przez nas wyniki mogą być wyższe od wyników badań ogólnopolskich.

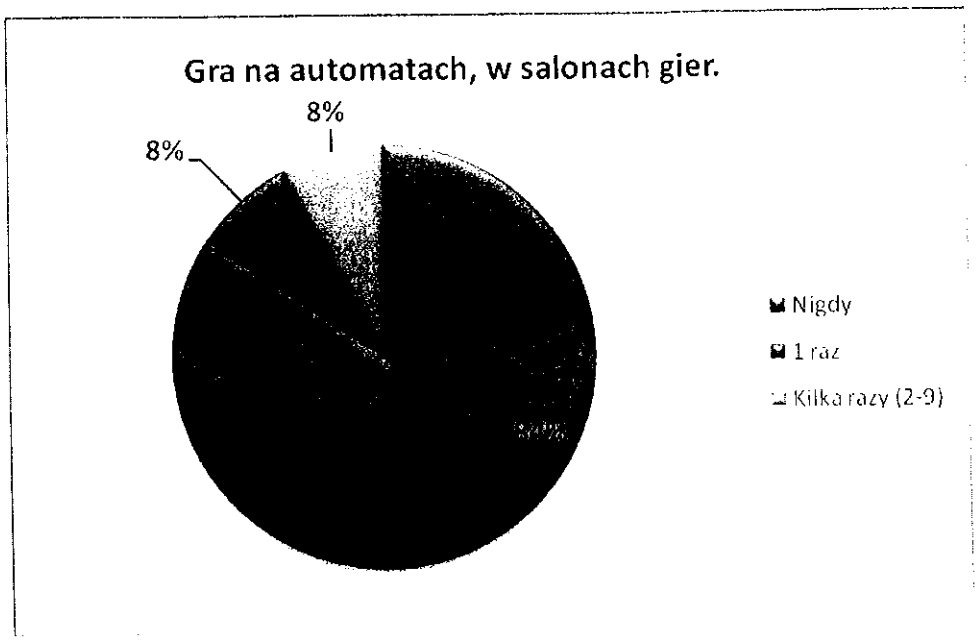

Większość badanych nie grała nigdy na automatach, 8% badanych zrobiło to raz, zaś 8% badanych – kilka razy. Tego typu doświadczenia miało więcej badanych mężczyzn (28%) niż badanych kobiet (6,7%).

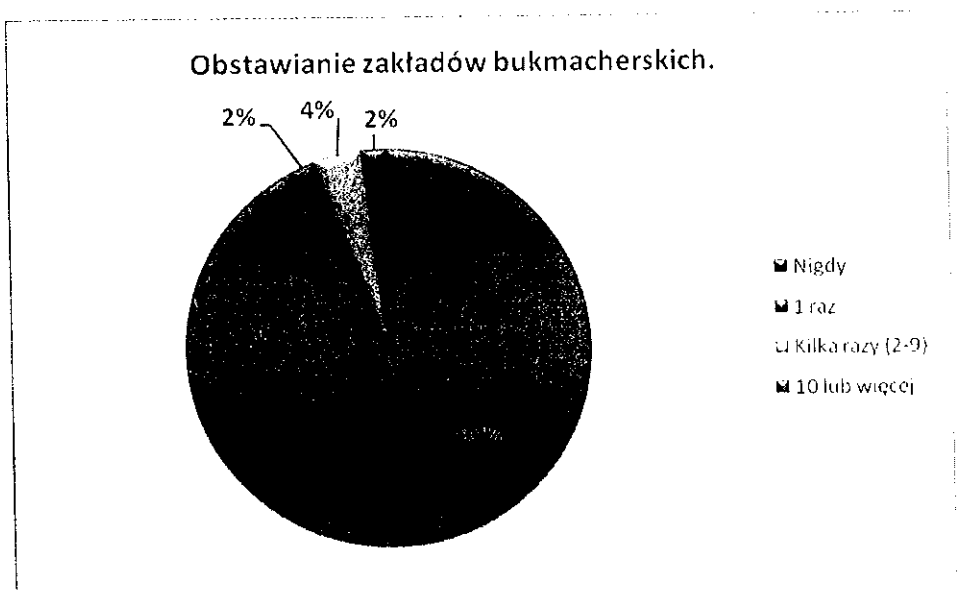

Podobnie, jak w przypadku pytania o grę na automatach, większość badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra nie obstawiała nigdy żadnych zakładów bukmacherskich, 2% badanych zrobiło to raz, 6% badanych – 2 lub więcej razy. Wystąpiło zróżnicowanie odpowiedzi ze względu na płeć badanych. 14% badanych kobiet oraz 7% badanych mężczyzn miało tego typu doświadczenia.

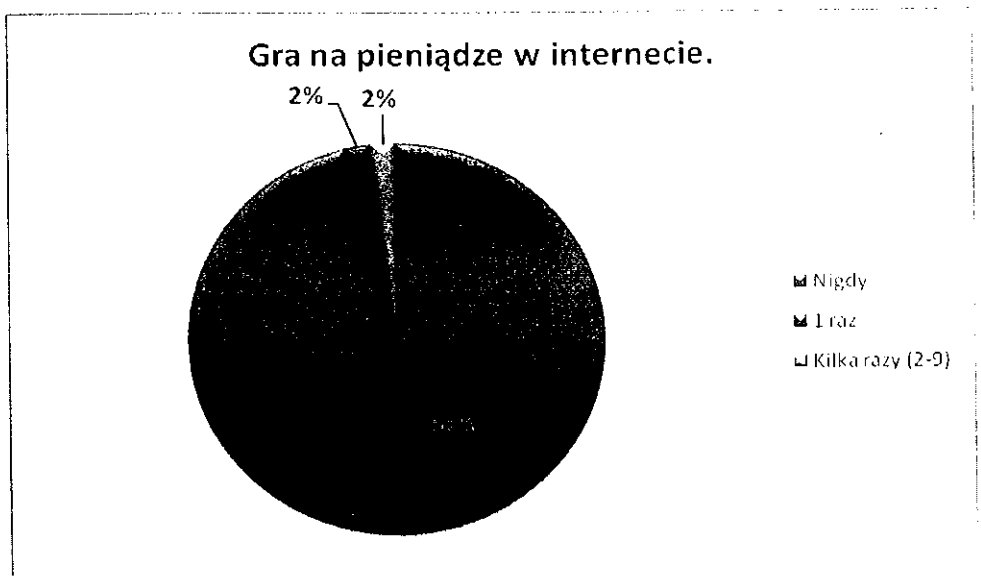

Niewielki odsetek badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra deklaruje, że brał udział w grze na pieniądze w Internecie. Zaledwie 4% badanych – zadeklarowało, że grało w grę na pieniądze w Internecie co najmniej raz. Badanie CBOS z 2011 roku pokazuje, że zaledwie 1% Polaków grało w jakąkolwiek grę na pieniądze w Internecie w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. W naszym badaniu pytaliśmy o doświadczenia w ciągu całego życia, dlatego też uzyskane przez nas wyniki mogą być wyższe od wyników badań ogólnopolskich.

3.2. PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

Grupa badawcza

W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 244 uczniów. W szkołach podstawowych przebadano 70 uczniów (42 dziewczynki i 28 chłopców), a w szkołach gimnazjalnych 174 uczniów (80 dziewczyn i 94 chłopców). Ankieta składała się z 60 pytań zamkniętych. Uczniowie szkół podstawowych wypełniali krótsze ankiety (50 pytań zamkniętych).

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

- używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy;
- problemów przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- hazardu i innych ryzykownych zachowań;
- używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Dzieci i młodzież a substancje psychoaktywne

Badanie miało na celu, między innymi, analizę stopnia używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Analiza dotyczyła rozpowszechnienia palenia papierosów, picia alkoholu oraz używania narkotyków, a także okoliczności towarzyszących tym zachowaniom i postaw wobec substancji psychoaktywnych. Ankieta została skonstruowana w taki sposób, by możliwe było porównanie wyników tego badania z wynikami badania ogólnopolskiego, zrealizowanego w ramach międzynarodowego projektu „European School Survey Project on Alcohol and Drugs" (ESPAD). W raporcie diagnozy uzyskane wyniki odnoszone są do wyników badania ESPAD zrealizowanego na reprezentatywnej próbie uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) w 2011 roku (J. Sierosławski, Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2011 roku. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii).

W naszym badaniu, oprócz uczniów szkół gimnazjalnych uwzględniliśmy również uczniów klas szóstych szkół podstawowych. Poniższa tabela ilustruje nasilenie spożywania alkoholu, palenia papierosów, używania narkotyków i dopalaczy w poszczególnych grupach wiekowych w gminie Miedziana Góra:

Tabela 17. Nasilenie określonych problemów społecznych w poszczególnych grupach wiekowych.

Problem społeczny	Szkoła Podstawowa		Gimnazjum	
	N	%	N	%
Picie alkoholu	7	10	97	55,7
Palenie papierosów	4	5,7	61	35,1
Używanie narkotyków	1	1,4	10	5,7
Używanie dopalaczy	-	-	3	1,7

N – ilość osób, które przyznają się do używania środków psychoaktywnych oraz papierosów

Do wypicia alkoholu przynajmniej raz w życiu przyznaje się 55,7% gimnazjalistów i 10% uczniów szkoły podstawowej. Alkohol jest środkiem psychoaktywnym najbardziej rozpowszechnionym wśród młodych ludzi w porównaniu z papierosami i narkotykami. Uzyskane wyniki są niższe w przypadku gimnazjalistów od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których chociaż raz w ciągu całego życia piło 87,3% uczniów szkół gimnazjalnych.

Stosunkowo rozpowszechnione wśród gimnazjalistów jest również palenie papierosów – 35,1%. Wynik uzyskany w badaniu młodych mieszkańców jest niższy w przypadku gimnazjalistów od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których chociaż raz w życiu paliło 57,2% gimnazjalistów.

Wyniki badań wskazują na niski odsetek młodych osób sięgających po substancje odurzające. Odsetek młodych osób, które używają narkotyków w grupie uczniów szkół gimnazjalnych wyniósł 5,7%. Badania prowadzone w Polsce co kilka lat wskazują na obniżanie się problemu narkotykowego wśród młodych ludzi. Sondaż Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii z 2008 roku określił ilość młodych ludzi mających kontakty z narkotykami na poziomie 15%. Zjawisko używania dopalaczy przez badanych młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra nie występuje. W następnej kolejności zostaną dokładnie przeanalizowane formy używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych oraz okoliczności, w jakich mają one miejsce.

Spożywanie alkoholu wśród dzieci i młodzieży

Jak to już zostało zaznaczone, alkohol jest najbardziej rozpowszechnioną używką w środowisku młodych ludzi, co potwierdzają prowadzone sondaże. Średni wiek pierwszego kontaktu gimnazjalistów z alkoholem wynosił 14,5 lat. W badaniu ESPAD z 2011 roku kiedykolwiek w życiu piło alkohol 89% gimnazjalistów oraz 85,6% gimnazjalistek. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uczniów na pytanie o spożywanie kiedykolwiek przez nich napojów alkoholowych.

Tabela 18. Spożywanie napojów alkoholowych przez młodych mieszkańców w gminie Miedziana Góra.

Czy spożywałeś kiedykolwiek alkohol?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Tak	10%	55,7%
Nie	90%	44,3%

Przyczyny sięgania po alkohol mogą być różne, od społecznych i towarzyskich, po próbę radzenia sobie z trudnymi sytuacjami. Otrzymane rezultaty przedstawiono na wykresie. Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi.

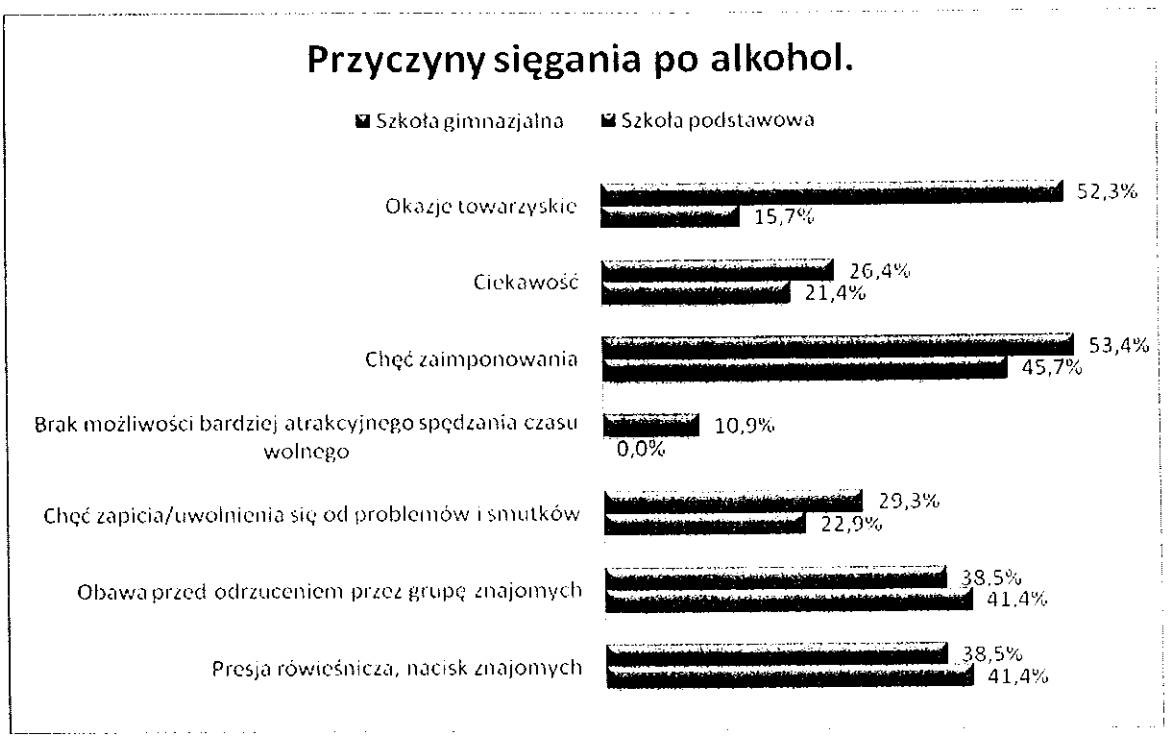

Jako najczęstszą przyczynę spożywania alkoholu uczniowie szkół podstawowych podawali chęć zaimponowania oraz presję rówieśniczą. Uczniowie ze starszej grupy wiekowej, podobnie jak ich młodsi koledzy i koleżanki, wskazywali często na chęć zaimponowania jako powód sięgania po alkohol.

W pytaniu o dostępność alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Miedziana Góra zaobserwowano znaczne zróżnicowanie odpowiedzi wraz z wiekiem ankietowanych. Uzyskane rezultaty obrazuje poniższa tabela.

Tabela 19. Dostępność alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Miedziana Góra.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić alkohol jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Bardzo trudno	12,9%	5,2%
Raczej trudno	21,4%	4%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	21,4%	25,9%
Raczej łatwo	12,9%	29,3%
Bardzo łatwo	4,3%	21,8%
Nie wiem	27,1%	13,8%

Wyraźnie widać tendencję wzrostową w dostępności alkoholu w otoczeniu młodych ludzi. Wśród uczniów szkół podstawowych, 17,2% badanych uznało zakup alkoholu za czynność raczej łatwą i bardzo łatwą, w przypadku gimnazjalistów odsetek ten wyniósł 51,1%. Wielu uczniów

wskazało na sytuację zdobycia alkoholu przez osoby niepełnoletnie za sprawą osób trzecich. **Łatwy dostęp do alkoholu dla osób niepełnoletnich jest sprzeczny z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 1982 r., wyraźnie zabraniającej sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.**

Uzyskane wyniki są niższe do wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których 49,3% gimnazjalistów deklaruje, że zakup piwa jest dla nich bardzo łatwy, 39,5% uczniów szkół gimnazjalnych uznaje zakup wina za czynność bardzo łatwą, zaś 33,4% gimnazjalistów wypowiada się w ten sposób o kupowaniu wódki. Badani młodzi mieszkańcy gminy Miedziana Góra najczęściej swój pierwszy kontakt z alkoholem mieli na wakacjach oraz w swoim domu. Szczegółowe zestawienie wyników znajduje się w tabeli.

Tabela 20. Okoliczności pierwszego spożycia alkoholu. Liczba odpowiedzi.

W jakiej sytuacji po raz pierwszy miałeś kontakt z alkoholem?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
W szkole	-	1
W czasie wolnym	-	16
Na dyskotece/w pubie	-	13
Na wakacjach	1	19
W domu	3	21
W innej sytuacji	2	12

Picie alkoholu po raz pierwszy w czasie wakacji zadeklarowało 19 gimnazjalistów, którzy mieli kiedykolwiek kontakt z alkoholem. 16 gimnazjalistów spożyła pierwszy raz w życiu alkohol w czasie wolnym. 13 gimnazjalistów z gminy Miedziana Góra, którzy mieli kiedykolwiek kontakt z alkoholem, spożywało alkohol na dyskotece.

Tabela 21. Rodzaje alkoholu spożywanego przez dzieci i młodzież oraz częstotliwość ich spożywania w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. Procenty dotyczą wszystkich uczniów szkół gimnazjalnych, którzy spożywali alkohol.

	Gimnazjum
PIWO	
Nigdy	20,7%
1-2 razy	29,3%
3-5 razy	26,8%
6-9 razy	7,3%
10-19 razy	4,9%
20-39 razy	2,4%
40 i więcej razy	8,5%

WINO	
Nigdy	36,6%
1-2 razy	46,3%
3-5 razy	8,5%
6-9 razy	3,7%
10-19 razy	1,2%
20-39 razy	3,7%
40 i więcej razy	0,0%
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE	
Nigdy	34,1%
1-2 razy	37,8%
3-5 razy	11,0%
6-9 razy	3,7%
10-19 razy	9,8%
20-39 razy	1,2%
40 i więcej razy	2,4%

Spożycie co najmniej jednego piwa w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem przez uczniów szkół gimnazjalnych wynosi blisko 4/5, spożywanie wina - 2/3, natomiast poziom picia napojów wysokoprocentowych w gimnazjach w gminie Miedziana Góra również wynosi 2/3.

64,6% gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem, spożywało alkohol okazjonalnie (kilka razy w roku), 8,5% gimnazjalistów – średnio raz w miesiącu, a kolejnych 20,7% uczniów z tej grupy spróbowało alkoholu tylko raz w życiu, 2,4% - kilka razy w miesiącu.

We wszystkich grupach wiekowych spożywanie alkoholu było najczęściej wynikiem własnej inicjatywy. W ten sposób odpowiedziało 3/4 gimnazjalistów mających kontakt z alkoholem. Pozostałe osoby były namawiane do spożycia alkoholu przez znajomych.

Kolejne pytanie dotyczyło upojenia alkoholowego. Picie w znacznych ilościach prowadzić może do uszczerbku zdrowia oraz nagannych zachowań, zaburzających porządek publiczny. Zapytaliśmy uczniów, czy zdarzyło się im kiedykolwiek upić (stracić kontrolę nad swoim zachowaniem). Wśród gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu, 3/4 uczniów nie miało tego typu doświadczeń, 19,5% gimnazjalistów – upiło się tylko raz, 6,1% gimnazjalistów upiło się 2-9 razy.

Podsumowując, **12,6% badanych gimnazjalistów przynajmniej raz w życiu upiło się,**

tracąc kontrolę nad własnym zachowaniem (procenty dotyczą wszystkich badanych uczniów, a nie tylko tych, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem). W badaniu ESPAD z 2011 roku uwzględniono dwa poziomy nadmiernego spożycia napojów alkoholowych: przekroczenie progu nietrzeźwości oraz silne upicie się (wypicie tyle, żeby zataczać się, bełkotać, nie pamiętać, co się działo). Do przekroczenia progu nietrzeźwości chociaż raz w życiu przyznało się 48,6% gimnazjalistów, zaś do silnego upicia się chociaż raz w życiu przyznało się 44,5% gimnazjalistów. Wyniki uzyskane w naszym badaniu wskazują na znacznie niższy odsetek uczniów, którzy posiadali tego typu doświadczenia.

Rodzina odgrywa istotną rolę w wychowywaniu młodego pokolenia. Rodzice mogą mieć decydujący wpływ na podejmowanie doświadczeń z substancjami psychoaktywnymi przez ich dzieci, dlatego też ta kwestia została poruszona w badaniach. Uczniowie udzielali odpowiedzi na pytanie o reakcję rodziców w sytuacji, gdy wrócili do domu pod wpływem alkoholu.

Tabela 22. Reakcja rodziców na stan upojenia alkoholowego dzieci.

Jeśli wróciłeś do domu pod wpływem alkoholu, jaka była reakcja Twoich rodziców?	Gimnazjum
Zdenerwowali się i nakrzyczeli na mnie	11%
Ukarali mnie	2,4%
Nie zorientowali się	25,6%
Zauważyli, ale nie zareagowali	-
Taka sytuacja nie miała miejsca	61%

61% uczniów szkół gimnazjalnych nie doświadczyło takiej sytuacji. **Niepokojący wydaje się jednak znaczny odsetek sytuacji, w których rodzice nie zorientowali się, że ich dzieci znajdują się pod wpływem alkoholu (25,6% gimnazjalistów).**

Palenie tytoniu

Analizę związaną z paleniem papierosów w gminie Miedziana Góra warto zacząć od wskazania średniego wieku dzieci i młodzieży, w którym sięgnęli po pierwszego papierosa. Wiek ten wynosi uczniów dla szkół gimnazjalnych – 12 lat. Stosunkowo umiarkowany odsetek osób, które kiedykolwiek paliły papierosa w badanej grupie (35,1% uczniów szkół gimnazjalnych) jest niższy w przypadku gimnazjalistów od wyników badania ESPAD z 2011 roku, według których w czasie całego życia, jakiekolwiek doświadczenia z paleniem miało 57,2% uczniów. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi na pytanie o doświadczenia z paleniem papierosów.

Tabela 23. Palenie papierosów przez młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra.

Czy paliłeś kiedykolwiek papierosy?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Tak	5,7%	35,1%
Nie	94,3%	64,9%

Powyższe pytanie odnosiło się do zjawiska eksperymentowania z tą substancją, czyli podejmowania prób palenia tytoniu. W kolejnym pytaniu interesowało nas poznanie rozmiarów grupy aktualnie palących młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra.

Badani uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie o palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Wśród gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej palenie tytoniu, 3 uczniów paliło w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem mniej niż jednego papierosa tygodniowo, 5 gimnazjalistów mniej niż jednego papierosa dziennie, natomiast 5 uczniów paliło 1-5 papierosów dziennie.

W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 31,6% spośród wszystkich gimnazjalistów, którzy mieli kiedykolwiek kontakt z papierosami. Według ESPAD z 2011 roku, w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 29,8% gimnazjalistów.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie wyników na pytanie o dostępność papierosów.

Tabela 24.. Dostępność papierosów w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Miedziana Góra.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Bardzo trudno	8,6%	2,9%
Raczej trudno	15,7%	1,7%
Trudno, ale jak się poprosi odpowiednie osoby to można	24,3%	13,2%
Raczej łatwo	21,4%	25,9%
Bardzo łatwo	7,1%	50%
Trudno powiedzieć	22,9%	6,3%

Wraz ze wzrastającym wiekiem ankietowanych, dostęp do papierosów okazuje się coraz łatwiejszy. 24,3% uczniów szkoły podstawowej wskazało na możliwość dostępu do papierosów w sytuacji, gdy zakupi je inna osoba, a dla 28,5% uczniów z tej grupy wiekowej zakup papierosów jest łatwy i bardzo łatwy. Odsetek uczniów gimnazjum, którzy oceniają zakup papierosów jako raczej łatwy oraz bardzo łatwy wynosi 75,9%. **Powinno to uświadamiać dorosłym, że młodzi ludzie mają stanowczo zbyt mało ograniczony dostęp do nikotyny, mimo iż prawo zabrania**

sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia.

50% gimnazjalistów wskazuje, że dostęp do papierosów jest dla nich bardzo łatwy. Uzyskane wyniki są wyższe do wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których odsetek uczniów określających zdobycie papierosów jako bardzo łatwe zadanie wśród gimnazjalistów wyniósł 48,1%.

W przypadku pytania uczniów o inicjatywę dotyczącą palenia papierosów, najczęściej początek palenia był rezultatem własnej decyzji (75,4% odpowiedzi gimnazjalistów). Badani wskazywali również na wpływ rówieśników. Uzyskane wyniki świadczą o tym, że palenie niekoniecznie musi być powodowane motywacjami społecznymi i chęcią dopasowania się do grupy rówieśniczej. Młodzi ludzie często samodzielnie decydowali się na sięgnięcie po papierosy, lecz ich dokładne motywacje nie są jednak znane.

Tabela 25. Okoliczności zapalenia pierwszego papierosa. Odsetek dotyczy osób, które deklarowały wcześniej palenie tytoniu.

Gdzie po raz pierwszy paliłeś?	Gimnazjum
Szkoła	10,5%
Dyskoteka/pub	-
Wakacje	35,1%
Czas wolny/po lekcjach	45,6%
Dom	5,3%
Inna sytuacja	3,50%

Osoby badane pytane o okoliczności zapalenia pierwszego papierosa, najczęściej wskazywały czas wolny i wakacje jako początek kontaktu z papierosami. Wakacje to często czas spędzany z dala od domu i rodziców, nawiązywania nowych znajomości. Może on sprzyjać eksperymentowaniu z używkami, do którego dzieci i młodzież mogą być zachęcane w czasie wakacyjnych wyjazdów. Uczniowie wskazywali również na szkołę jako miejsce, w którym mieli pierwszy kontakt z papierosami.

Zachowania związane z używaniem narkotyków i dopalaczy

5,7% uczniów szkół gimnazjalnych miało chociaż raz w życiu doświadczenia z używaniem substancji psychoaktywnych. W przypadku gimnazjalistów średni wiek inicjacji narkotykowej wyniósł 13,6 lat. **Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że zjawisko zażywania narkotyków jest niewielkie wśród młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra.**

Tabela 26. Używanie narkotyków przez młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra.

Czy użyłeś kiedykolwiek narkotyku?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Tak	-	5,7%
Nie	100%	94,3%

Problem używania narkotyków przez młodych ludzi widoczny jest przy pytaniu o to, ile zna się osób używających substancji odurzających. Poznanie rozpowszechnienia używania substancji w najbliższym otoczeniu pozwala w przybliżeniu oszacować ryzyko sięgania po nie. W szkołach podstawowych 11,4% uczniów zna osoby używające narkotyków, natomiast w szkołach gimnazjalnych odsetek ten wyniósł 43,1%.

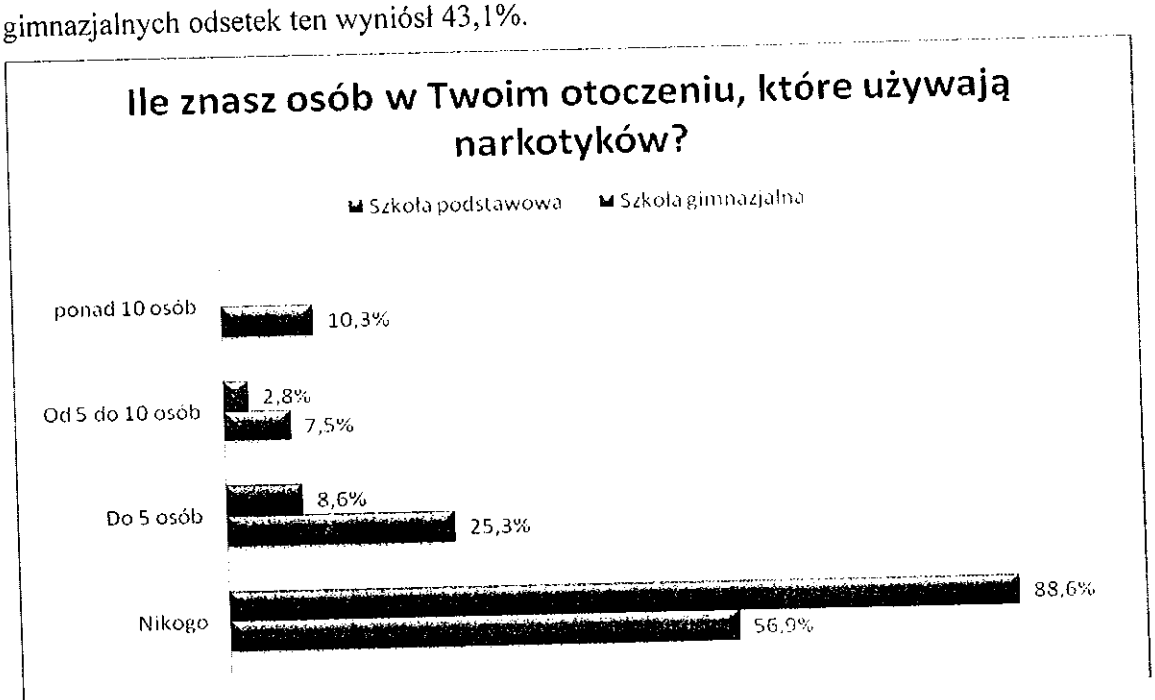

Według badań ESPAD z 2011 roku, 61,7% gimnazjalistów ma wśród swoich przyjaciół osoby, które palą marihuanę lub haszysz, 22,7% gimnazjalistów deklaruje, że ma wśród przyjaciół osoby, które biorą środki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza, 16,2% gimnazjalistów ma wśród przyjaciół osoby, które biorą ecstasy, zaś 17,5% gimnazjalistów ma wśród przyjaciół osoby używające środków wziewnych.

Tabela 27. Dostępność narkotyków w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Miedziana Góra.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Bardzo trudno	20%	15,5%
Raczej trudno	27,1%	15,5%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	18,6%	26,4%

Raczej łatwo	5,7%	15,5%
Bardzo łatwo	-	4,6%
Nie wiem	28,6%	22,5%

Jeżeli chodzi o dostęp do narkotyków wśród dzieci i młodzieży uczącej się, na poziomie szkoły podstawowej zaledwie 5,7% uczniów twierdzi, że zakup narkotyków byłby dla nich raczej łatwy oraz bardzo łatwy. W gimnazjum w ten sposób odpowiedziało20% nastolatków.

Tabela 28. Wiedza na temat miejsc, w których można kupić narkotyki.

Gdzie, według Ciebie, najłatwiej można kupić narkotyki?	**Szkoła Podstawowa**	**Gimnazjum**
Na podwórku	1,3%	8%
Na dyskotece	16,5%	13,5%
W szkole	5,1%	11,4%
Można zamówić przez telefon	3,8%	8%
Można zamówić przez Internet	25,3%	15,6%
Nie wiem	48%	43,5%

Blisko 50% uczniów szkół podstawowych oraz ponad 40% gimnazjalistów deklaruje, że nie posiada wiedzy na temat tego, gdzie można najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki. Badani uczniowie ze szkoły gimnazjalnej najczęściej wskazują na internet jako miejsce, gdzie można kupić narkotyki, natomiast według 16,5% uczniów szkoły podstawowej, narkotyki można kupić na dyskotece. Niepokoi informacja, że dla niektórych uczniów (w szczególności uczniów szkoły podstawowej) miejscem, w którym najłatwiej można kupić narkotyki, jest szkoła.
Zapytaliśmy również uczniów, którzy deklarowali używanie narkotyków, o okoliczności pierwszego kontaktu z substancjami psychoaktywnymi. 3 uczniów szkoły gimnazjalnej spożyło narkotyki na wakacjach, natomiast 5 uczniów z tej grupy - w czasie wolnym po szkole.

Jeżeli chodzi o inicjatywę pierwszego kontaktu z narkotykami, 9 badanych gimnazjalistów odpowiedziało, że spróbowało narkotyków z własnej inicjatywy, natomiast 3 uczniów przyznało, że zostali namówieni do tego przez swoich znajomych.

Zadaliśmy również pytanie o to, jak często młodzi ludzie używają narkotyków. Dwóch gimnazjalistów spożywa narkotyki okazjonalnie, natomiast kolejnych dwóch uczniów spróbowało tej substancji tylko raz w życiu.

Istotną informacją jest rodzaj substancji odurzających, po które sięgają młodzi ludzie oraz częstotliwości używania tych substancji w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Dziewięciu gimnazjalistów zażywało marihuanę, dwóch uczniów amfetaminę, trzech uczniów - LSD, dwóch uczniów - ecstasy, dwóch uczniów - środki nasenne, dwóch uczniów zażywało sterydy anaboliczne, natomiast dwóch uczniów sięgnęło po kokainę.

Pozytywną informacją uzyskaną podczas badania są deklaracje większości uczniów, że nie sięgnęliby po narkotyki, nawet gdyby zdarzyła się ku temu okazja. W ten sposób odpowiadało 97,1% uczniów szkół podstawowych oraz 92,5% gimnazjalistów. Informacje te mogą świadczyć o dużej świadomości związanej ze szkodliwością narkotyków oraz konsekwencjami ich zażywania wśród uczniów.

Rosnącym problemem, z którym boryka się wiele krajów jest dostępność na rynku produktów nazywanych dopalaczami. Postanowiliśmy zbadać skalę zjawiska stosowania dopalaczy wśród młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra. Trzech uczniów szkół gimnazjalnych (1,7%) przyznało się do stosowania dopalaczy.

Tabela 29. Używanie dopalaczy przez młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra.

Czy użyłeś kiedykolwiek dopalaczy?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Tak	-	1,7%
Nie	100%	98,3%

Następne pytanie dotyczyło dostępności dopalaczy wśród młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra. 1/3 badanych uczniów szkół podstawowych nie posiada wiedzy na temat dostępności tych substancji w najbliższej okolicy. Dla 41,4% badanych z tej grupy wiekowej zakup dopalaczy jest bardzo trudny oraz raczej trudny, zaś 8,5% badanych deklaruje, że jest to raczej łatwe oraz bardzo łatwe zadanie. Wśród uczniów gimnazjum wyniki rozkładają się następująco: 29,4% gimnazjalistów nie posiada wiedzy na ten temat; dla 32,7% gimnazjalistów zakup dopalaczy oceniany jest jako bardzo trudny oraz raczej trudny, zaś 17,2% gimnazjalistów ocenia to zadanie jako raczej łatwe bądź bardzo łatwe.

Tabela 30. Dostępność dopalaczy w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Miedziana Góra.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić dopalacze jest?	Szkola Podstawowa	Gimnazjum
Bardzo trudno	15,7%	14,9%
Raczej trudno	25,7%	17,8%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to	14,3%	20,7%

można		
Raczej łatwo	7,1%	14,9%
Bardzo łatwo	1,4%	2,3%
Trudno powiedzieć	35,8%	29,4%

Badani młodzi mieszkańcy gminy Miedziana Góra oceniają zakup dopalaczy jako łatwiejszy od młodych uczestników badania ESPAD z 2011 roku, w którym 40,5% gimnazjalistów oceniło dopalacze jako raczej łatwo lub bardzo łatwo dostępne.

Zapytaliśmy również badanych o to, czy gdyby mieli okazję spróbować dopalaczy, to czy zdecydowaliby się na to. 2,9% gimnazjalistów przyznało, że spróbowaliby dopalaczy, gdyby mieli okazję.

Zapytaliśmy uczniów o przebywanie pod wpływem substancji psychoaktywnych (alkoholu, dopalaczy, narkotyków) na terenie szkoły. 12 uczniów szkoły gimnazjalnej i 1 uczeń szkoły podstawowej mieli tego typu doświadczenie.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę tego, jak bardzo ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą, kiedy używają narkotyków. Większość uczniów, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. 67,1% uczniów szkół podstawowych oraz 68,4% gimnazjalistów deklaruje, że używanie narkotyków jest bardzo szkodliwe.

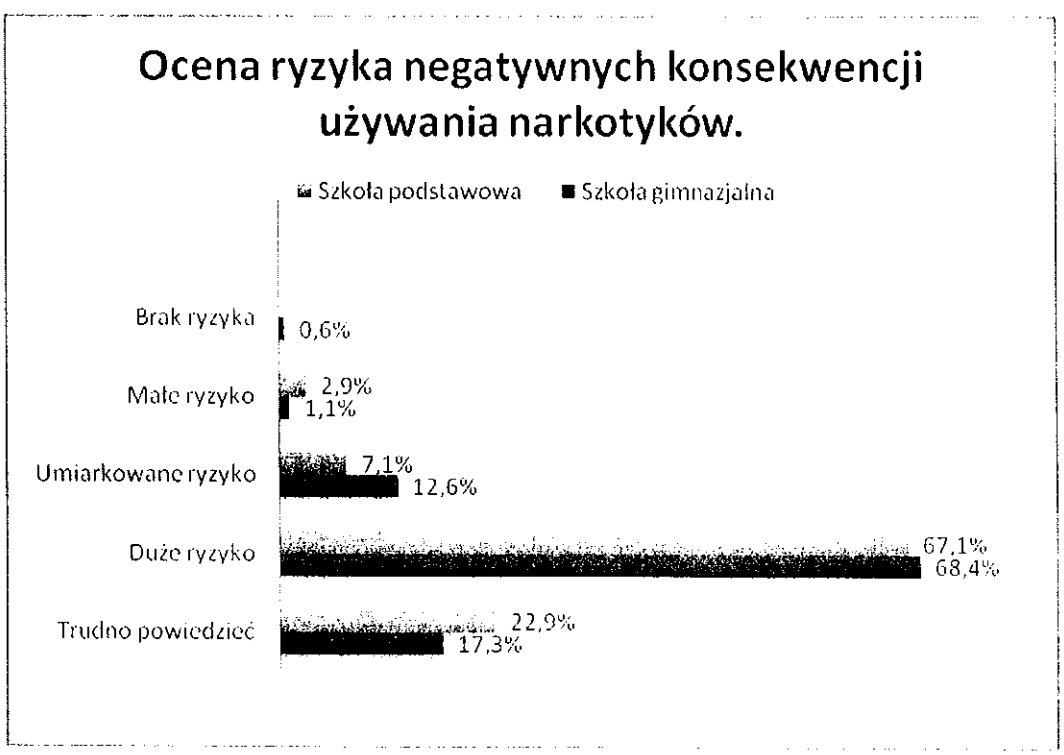

Należy podkreślić, że stosunkowo niewielki odsetek badanych deklaruje, że narkotyki wcale nie są szkodliwe dla zdrowia osób używających tych substancji.

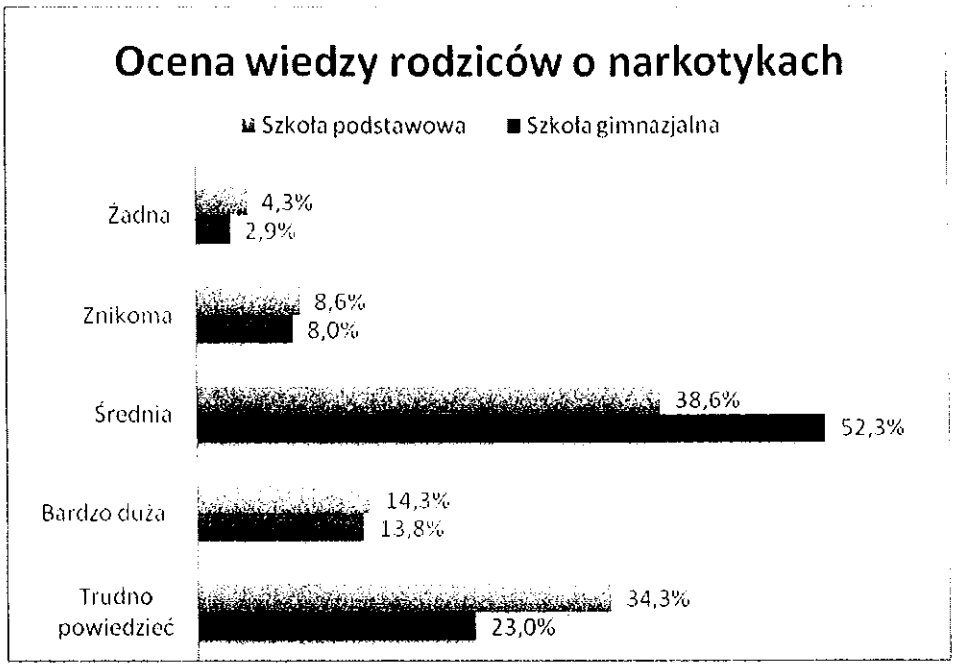

Uczniowie z gminy Miedziana Góra zostali również poproszeni o ocenę wiedzy i postaw swoich rodziców wobec narkotyków. W przeważającej części młodzi ludzie w szkole gimnazjalnej ocenili wiedzę swoich rodziców o narkotykach jako średnią - odpowiedziało tak 52,3% gimnazjalistów. 34,3% uczniów szkół podstawowych nie posiada wiedzy na ten temat, 4,3% uczniów szkół podstawowych deklaruje, że ich rodzice nie posiadają żadnej wiedzy na temat narkotyków, a 14,3% uczniów szkół podstawowych oraz 13,8% gimnazjalistów ocenia wiedzę rodziców o narkotykach jako bardzo dużą.

58,6% uczniów szkół podstawowych oraz 66,7% uczniów szkół gimnazjalnych deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. 75,7% uczniów szkół podstawowych oraz 86,2% uczniów szkół gimnazjalnych uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).

W przypadku pytania o reakcję rodziców na używanie narkotyków przez własne dzieci, większość uczniów wskazywała odpowiedzi sugerujące aktywną postawę krytyczną wobec takiego faktu i próbę znalezienia rozwiązania. Zestawienie wyników dla tego zagadnienia przedstawione zostało w poniższej tabeli.

Tabela 31. Postawy rodziców wobec zażywania narkotyków w oczach uczniów.

Jak myślisz, jak zareagowaliby Twoi rodzice, gdyby dowiedzieli się, że zażywasz narkotyki?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Ukarali	22,7%	27,3%
Próbowali pomóc znaleźć przyczynę	56,7%	47,8%
Pokrzyczeli i „odpuścili"	-	1,2%
Zmartwiliby się	17,5%	18,1%
Nic by nie zrobili	-	0,4%
Inne	3,1%	5,2%

Dzieci i młodzież a zachowania przemocowe

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Poziom agresywności dorastającej młodzieży wzrasta, liczne są również akty przemocy dokonywane przez dzieci i młodzież wobec ich rówieśników. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i wchodzenia w kontakty z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w gminie Miedziana Góra pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym, a także przeanalizować postawy wychowawcze rodziców wobec własnych dzieci.

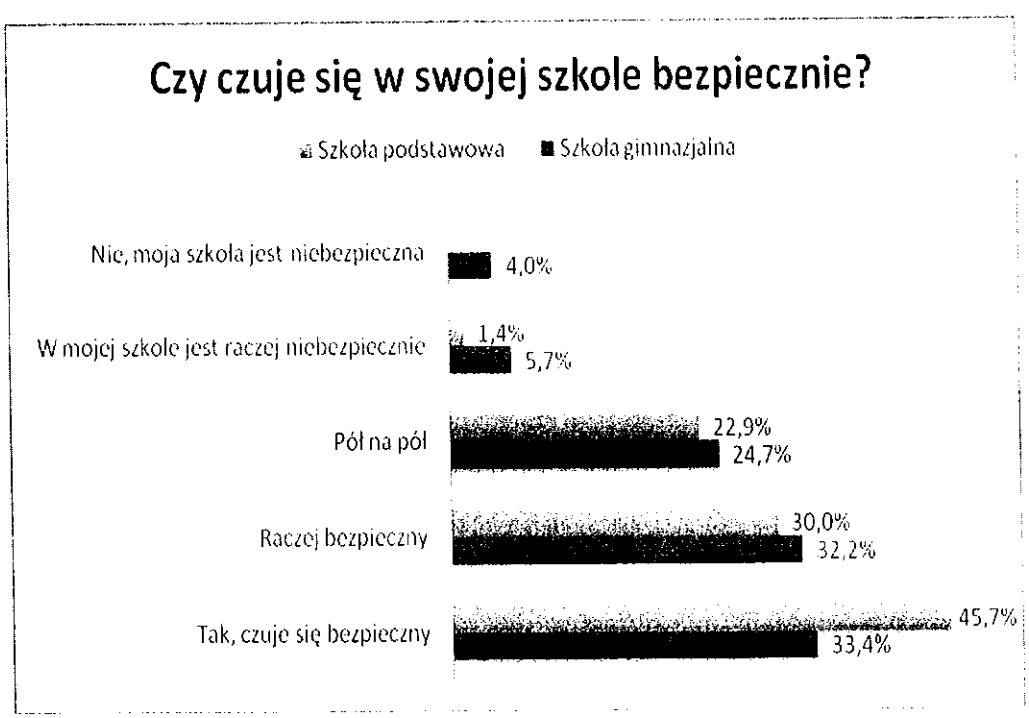

Jeżeli chodzi o poczucie bezpieczeństwa na terenie szkoły, bezpiecznie oraz raczej

bezpiecznie w szkole czuje się 75,7% uczniów szkół podstawowych oraz 65,6% gimnazjalistów. Niebezpieczeństwo w szkole odczuwa 9,7% gimnazjalistów. Zdecydowana większość badanych uczniów wydaje się czuć bezpiecznie w środowisku szkolnym.

W tym miejscu można przejść do bezpośrednich pytań o akty agresji i przemocy, z jakimi spotykali się młodzi ludzie na terenie szkoły i poza jej obszarem. W dzisiejszych czasach rosnąca agresja w środowisku dzieci i młodzieży staje się problemem narastającym i wymagającym podjęcia aktywnych działań, umożliwiających zwiększenie bezpieczeństwa młodych ludzi. W przypadku pytania o częstotliwość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły, na bardzo częsty i częsty kontakt z takimi sytuacjami wskazało28,6% uczniów szkół podstawowych i 8,6% uczniów szkół gimnazjalnych. Rezultaty te wskazują, że przemoc jest umiarkowanym problemem w szkołach w gminie Miedziana Góra. Jednocześnie warto dodać, że 11,7% uczniów gimnazjum i 24,7% uczniów szkoły podstawowej deklaruje, że są w szkole uczniowie, których się boją.

Tabela 32. Częstość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły.

Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Bardzo często	1,4%	1,2%
Często, kilka razy w tygodniu	7,1%	7,4%
Kilka razy w miesiącu	22,9%	24,5%
Rzadko	45,7%	54%
Nie obserwuję wcale	22,9%	12,9%

Do znajomości osoby z otoczenia, która doświadcza przemocy ze strony otoczenia rówieśniczego lub członków rodziny, przyznaje się 12,9% uczniów szkół podstawowych, 26,4% gimnazjalistów. W związku z tym zbadaliśmy, czy młodzi mieszkańcy wiedzą, jak należy postąpić wobec osoby, która doświadcza przemocy ze strony rówieśników oraz gdzie należy się zgłosić, do kogo udać, jeśli są świadkami przemocy. Zdecydowana większość badanych (90% uczniów szkół podstawowych, 81,6% gimnazjalistów) posiada taką wiedzę, pozostałych uczniów należałoby poddać edukacji w tej kwestii.

Postawy uczniów wobec zachowań przemocowych można zanalizować na podstawie reakcji, jaką przyjęliby w sytuacji bycia świadkiem przemocy. **6,4% gimnazjalistów deklaruje, że nie zareagowałoby na akt przemocy dokonywany w ich obecności.** Trudno stwierdzić jednak, czy taka postawa wynikałaby z lęku czy też z obojętności wobec zjawiska agresji. Pozytywna informacja wiąże się ze znaczącą ilością uczniów deklarującą poinformowanie innej osoby oraz podjęcie próby złagodzenia konfliktu. Umiarkowanie niepokojący jest wskaźnik uczniów, którzy

deklarowali włączenie się do bójki – 8,2% gimnazjalistów zareagowałoby w ten sposób. Należy wziąć pod uwagę, że może on być wyrazem chęci pozowania niż dowodem prawdziwych intencji.

Zapytaliśmy również młode osoby, kogo powiadomią, jeżeli będą ofiarami przemocy. Istniała możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi. Badani uczniowie bardzo często wskazywali na rodziców (62,1% gimnazjalistów i 77% uczniów szkoły podstawowej). Ankietowani uczniowie wskazywali często na wychowawcę, nauczyciela (62,9% uczniów szkół podstawowych, 34% gimnazjalistów). Badani często deklarowali chęć zwrócenia się do kolegów (23% uczniów szkół podstawowych, 35,6% gimnazjalistów). Warto zaznaczyć, że wśród badanych młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra były też osoby, które nie powiadomiłyby nikogo o przemocy. Odpowiedziało w ten sposób 12,6% gimnazjalistów oraz 3% uczniów szkoły podstawowej.

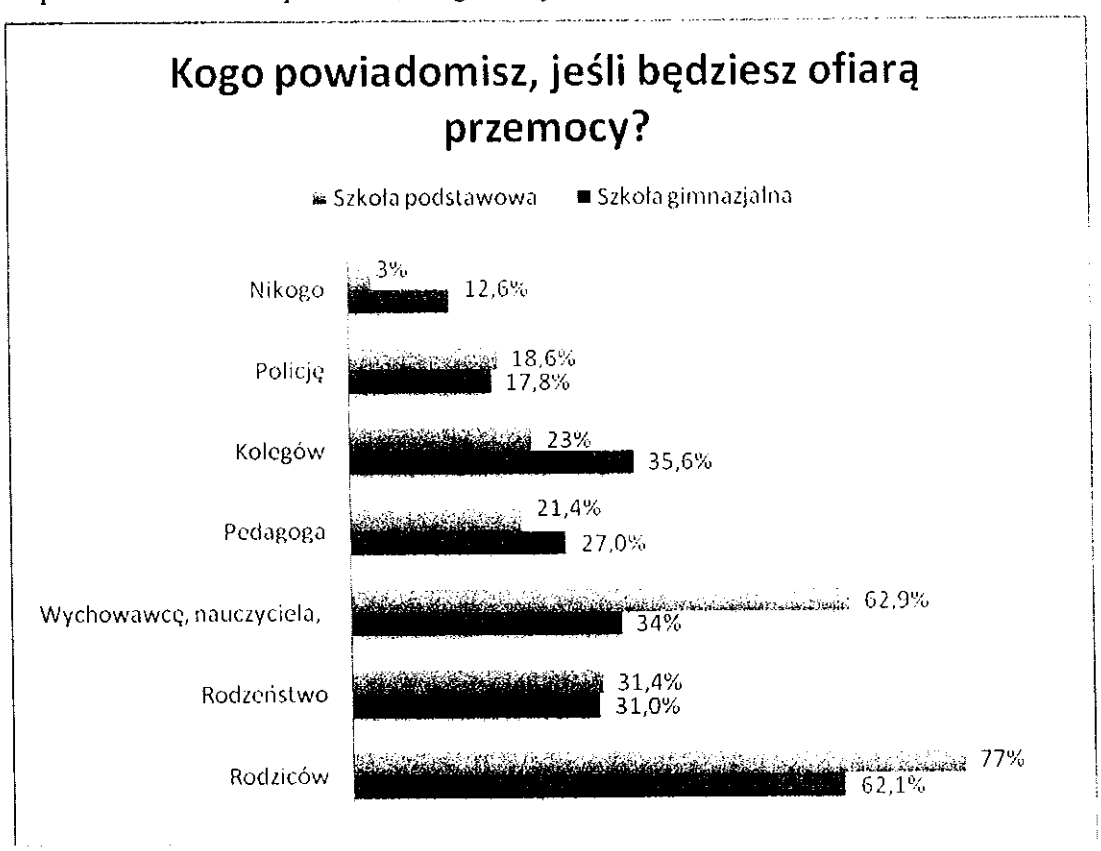

Badania koncentrowały się również na przemocy w rodzinie, relacjach młodych ludzi z rodzicami i postawach wychowawczych rodziców wobec własnych dzieci. 88,5% uczniów szkół podstawowych oraz 71,2% gimnazjalistów oceniło swoje relacje z rodzicami jako bardzo dobre oraz raczej dobre. Zaledwie 4,8% uczniów szkół gimnazjalnych określiło swoje stosunki z rodzicami jako złe oraz bardzo złe. Dzięki utrzymywaniu dobrych relacji dzieci z rodzicami, dom rodzinny staje się bezpiecznym miejscem dla młodej osoby.

Tabela 33. Jakość relacji młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra.

Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Bardzo dobre	61,4%	47,6%
Raczej dobre	27,1%	29,3%
Raz dobre, a raz złe	11,5%	18,3%
Raczej złe	-	3,7%
Bardzo złe	-	1,1%

W odniesieniu do postaw wychowawczych rodziców, w ankiecie pojawiło się pytanie o stosowanie kar wobec dzieci i formę, jaką ewentualne kary przybierają. Odpowiedzi uczniów zostały przedstawione na poniższym wykresie. Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi.

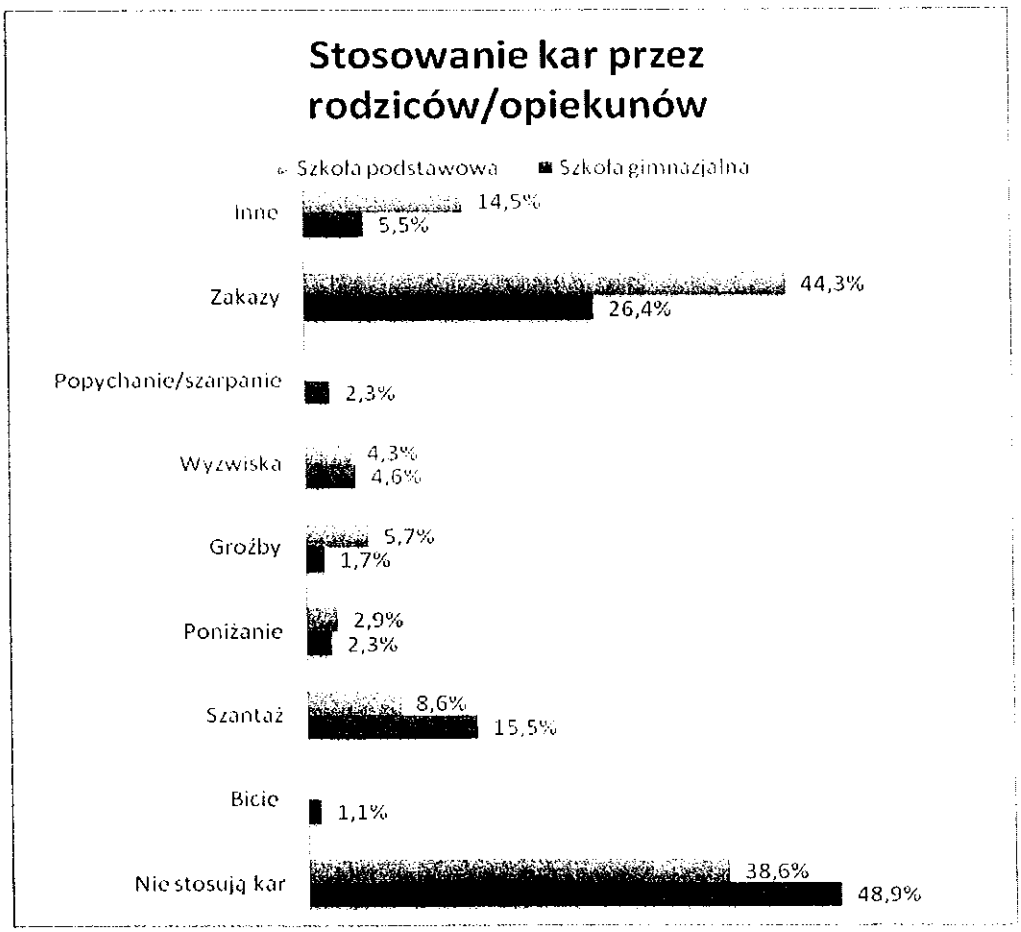

Na podstawie otrzymanych rezultatów można stwierdzić, że **istnieje znaczny odsetek rodziców niestosujących kar wobec własnych dzieci.** W szkołach podstawowych wyniósł on 38,6%, w gimnazjach 48,9%. **Z jednej strony brak stosowania kar w wychowaniu dzieci może świadczyć o braku konieczności takich zachowań bądź łagodnej i liberalnej postawie rodziców. Z drugiej strony może być również dowodem zbyt pobłażliwych zachowań**

rodziców w sytuacji, kiedy pewne rodzaje kar (w postaci pozbawienia przywilejów) wydają się potrzebne w procesie wychowania dzieci. Kary, jeśli już występują, to najczęściej przybierają formę różnego rodzaju zakazów. Do stosowania przez rodziców kar fizycznych w postaci bicia przyznało się 1,1% gimnazjalistów.

Hazard i inne ryzykowne zachowania

Gry hazardowe stanowią poważny, choć dość często pomijany problem społeczny. Istnieje wiele możliwości uprawiania gier hazardowych: udział w loteriach pieniężnych, gra na automatach, odwiedzanie kasyna. Istnieje również możliwość uprawiania gier hazardowych w Internecie oraz poprzez uczestnictwo w loteriach SMS. Uczestnictwo w grach na pieniądze wciąga, kusi możliwością szybkiej, wysokiej wygranej, z czasem jednak może doprowadzić do uzależnienia od hazardu. Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem dotyczy nie tylko dorosłych, ale również dzieci i młodzież. W badaniu skoncentrowaliśmy się na czterech formach gier hazardowych, pytając młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra o ich osobiste doświadczenia.

Dane zawarte w poniższej tabeli pokazują, że 31,4% uczniów szkół podstawowych i 36,8% gimnazjalistów wzięło przynajmniej raz w życiu udział w konkursach organizowanych przez gazety, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy.

Tabela 34. Udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy.

Udział w konkursach organizowanych przez gazety, TV, operatorów telefonicznych	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Nigdy	68,6%	63,2%
1 raz	24,3%	21,3%
Kilka razy (2-9)	7,1%	13,8%
10 lub więcej razy	0,0%	1,7%

Kolejne pytanie dotyczyło doświadczenia związanego z grą na automatach w salonach gier. Poniższa tabela zawiera dane, które pokazują, że 30% uczniów szkół podstawowych oraz 44,8% gimnazjalistów przynajmniej raz w życiu zagrało na automatach.

Tabela 35. Granie na automatach, w salonach gier.

Granie na automatach, w salonach gier	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Nigdy	70,0%	55,2%
1 raz	15,7%	13,2%
Kilka razy (2-9)	8,6%	22,4%
10 lub więcej razy	5,7%	9,2%

Zdecydowanie mniej uczniów deklaruje obstawianie przynajmniej raz w życiu zakładów bukmacherskich. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 3,2% gimnazjalistów i 1,4% uczniów szkoły podstawowej.

Tabela 36. Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Totomix.

Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Totomix	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Nigdy	98,6%	86,8%
1 raz	0,0%	4,6%
Kilka razy (2-9)	0,0%	4,6%
10 lub więcej razy	1,4%	4,0%

Niewielu badanych młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra deklaruje udział w jakichkolwiek grach na pieniądze w Internecie. Przynamniej raz w życiu miało takie doświadczenia 21,3% gimnazjalistów i 4,3% uczniów szkół podstawowych.

Tabela 37. Granie w jakiekolwiek gry na pieniądze w Internecie.

Granie w jakiekolwiek gry na pieniądze w Internecie	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Nigdy	95,7%	78,7%
1 raz	2,9%	4,6%
Kilka razy (2-9)	1,4%	9,8%
10 lub więcej razy	0,0%	6,9%

Najbardziej rozpowszechnionymi grami hazardowymi wśród badanych młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra są gry na automatach oraz udział w konkursach organizowanych przez operatorów telefonicznych, telewizję itp. Badania ESPAD z 2011 roku pokazują, że około jedna trzecia młodzieży gimnazjalnej (32,9%) ma za sobą doświadczenia gry na pieniądze.

Uczniom szkół gimnazjalnych zadano również pytania dotyczące zachowań seksualnych oraz przekonań związanych z tymi zachowaniami. Inicjację seksualną ma za sobą 14 gimnazjalistów. Średni wiek inicjacji seksualnej to 15 lat. 5 uczniów doświadczyło stosunku seksualnego bez zabezpieczenia.

Kolejne pytanie dotyczyło doświadczania niechcianych kontaktów seksualnych. Wśród gimnazjalistów, 3 uczniów deklarowało doświadczenie takiego kontaktu.

W mediach coraz częściej poruszany jest problem młodych ludzi, którzy świadczą usługi seksualne za różnego rodzaju korzyści materialne. W badaniu młodzi mieszkańcy gminy Miedziana Góra zostali również zapytani o stosunek do świadczenia tego typu usług. 21,2% badanych gimnazjalistów deklaruje, że nie widzi niczego niestosownego w kontaktach seksualnych za pieniądze/prezenty.

Używanie komputera przez dzieci i młodzież oraz zagrożenie cyberprzemocą

Internet jest bardzo popularnym medium wśród dzieci i młodzieży. Nawet jeśli dziecko nie ma w domu komputera z dostępem do Internetu, nie oznacza to wcale, że nie ma ono dostępu do sieci internetowej. Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z tego medium może wiązać się z występowaniem pewnych zagrożeń na jakie narażeni są młodzi ludzie. W badaniu postanowiliśmy poznać nawyki korzystania z komputera młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra oraz ich znajomość zagrożeń, jakie mogą wiązać się z korzystaniem z komputera i Internetu.

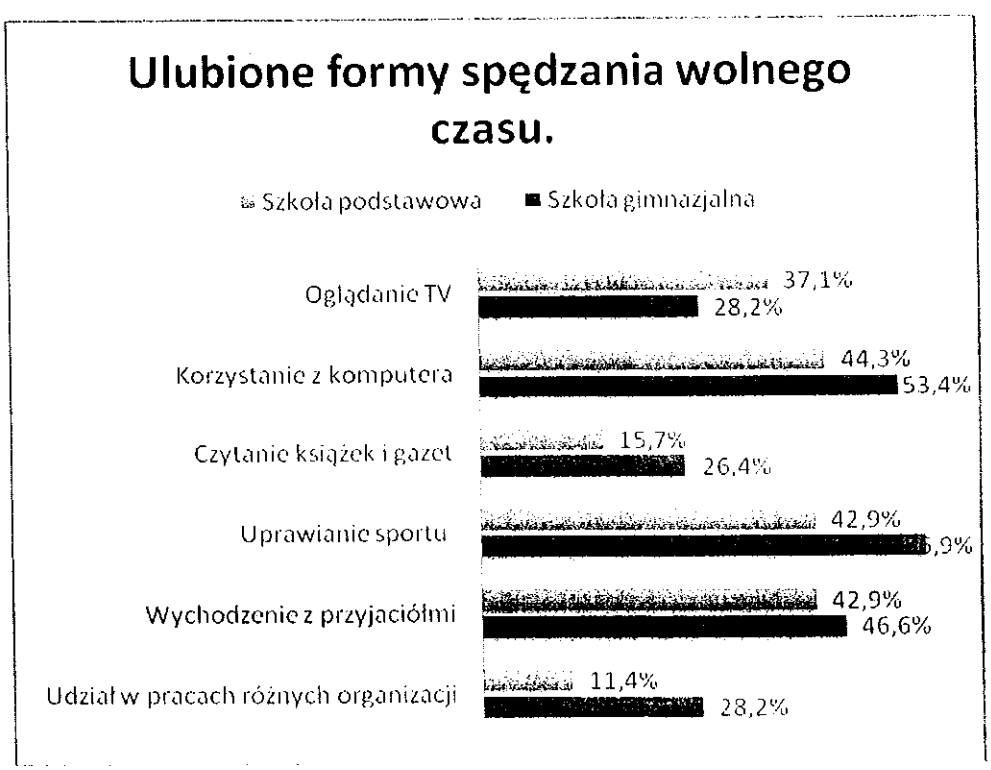

W badaniu zapytaliśmy uczniów o ulubione formy spędzania wolnego czasu. Najczęściej wybieraną przez uczniów szkół podstawowych formą spędzania wolnego czasu jest korzystanie z komputera (44,3%), wychodzenie z przyjaciółmi (42,9%) oraz uprawianie sportu (42,9%). Gimnazjaliści odpowiadali w bardzo podobny sposób do uczniów szkoły podstawowej - uczniowie z tej grupy wiekowej lubią spędzać wolny czas korzystając z komputera (53,4%), uprawiając sport (56,6%), oraz wychodząc z przyjaciółmi (46,6%). Najrzadziej badani młodzi mieszkańcy gminy Miedziana Góra biorą udział w pracach różnych organizacji oraz czytają książki i gazety.

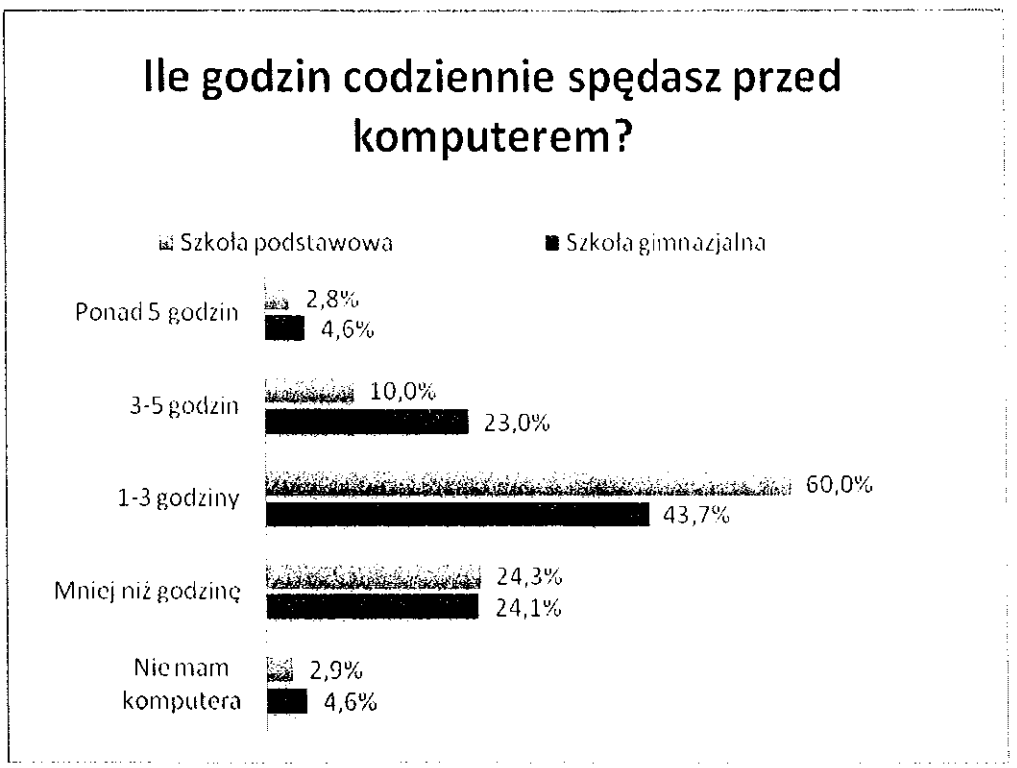

Jak widzimy na powyższym wykresie, 60% uczniów szkół podstawowych oraz 43,7% uczniów szkół gimnazjalnych spędza przed komputerem od jednej do trzech godzin dziennie. 24,3% uczniów szkoły podstawowej oraz 24,1% gimnazjalistów spędza codziennie przed komputerem mniej niż godzinę, zaś 4,6% uczniów szkół gimnazjalnych i 2,8% uczniów szkoły podstawowej spędza przed komputerem ponad 5 godzin dziennie, co może wskazywać na występowanie uzależnienia od komputera.

Młodzież gimnazjalna z gminy Miedziana Góra najczęściej używa komputera do korzystania z Internetu. 40% uczniów szkół podstawowych oraz 52,9% gimnazjalistów wykorzystuje komputer do nauki. 51,4% uczniów szkół podstawowych i 43,7% gimnazjalistów w gminie Miedziana Góra najczęściej używa komputera do grania w gry.

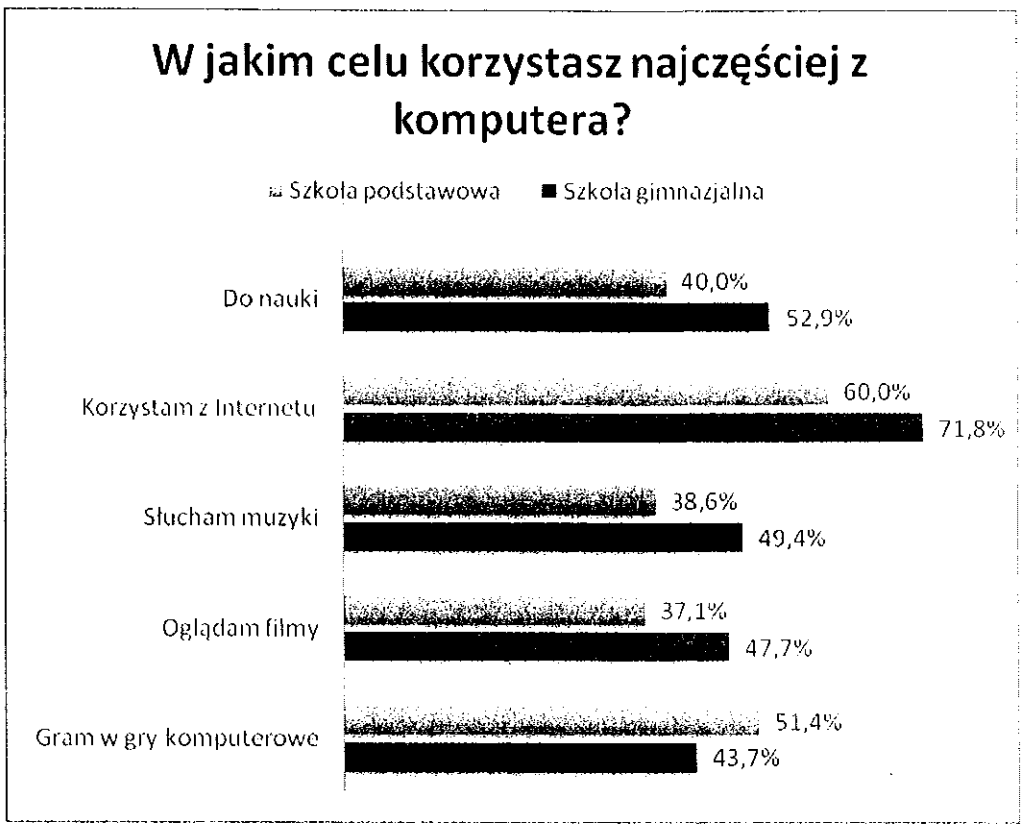

Internet wzbudza wśród wielu dorosłych osób duże obawy. Według badań przeprowadzonych przez Centrum Badania Opinii Społecznej, większość opiekunów osób małoletnich (58%) obawia się zagrożeń, jakie mogą spotkać dzieci w internecie.[5] W badaniu chcieliśmy dowiedzieć się, czy dorosłe osoby interesują się tym, co ich dzieci robią, kiedy korzystają z komputera. 55,8% uczniów szkół podstawowych oraz 42,5% gimnazjalistów deklaruje, że ich opiekunowie wykazują zainteresowanie tym, do czego dzieci wykorzystują komputer. Niepokoi fakt, że w przypadku 18,2% uczniów szkół podstawowych i 38% gimnazjalistów nikt nie interesuje się tym, co robią młodzi ludzie, gdy korzystają z komputera.

[5] CBOS, *„Zagrożenia w Internecie"*, 2008.

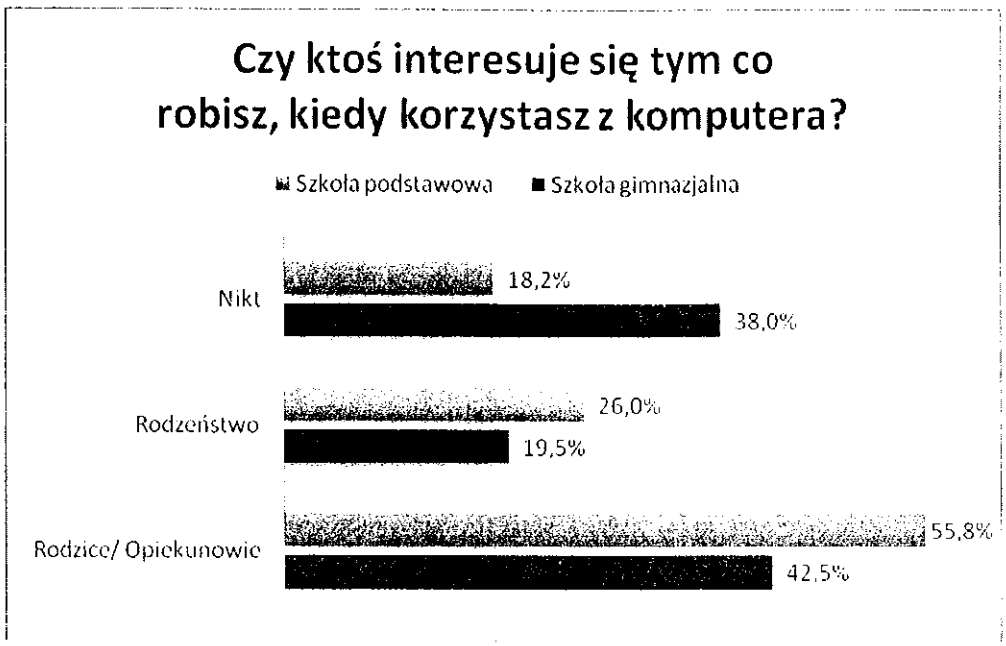

Zapytaliśmy również badanych, czy znają pojęcie cyberprzemocy oraz czy sami byli kiedyś jej ofiarami. Pozytywną informacją jest to, że zdecydowana większość gimnazjalistów (97,7% uczniów) oraz uczniów szkół podstawowych (94,3%) zna to pojęcie i jest świadoma zagrożenia. Badani uczniowie stosunkowo rzadko bywają ofiarami tego typu przemocy. Twierdząco odpowiedziało na to pytanie 11,5% uczniów szkół gimnazjalnych i 4,3% uczniów szkół podstawowych. 84,3% uczniów szkół podstawowych oraz 83,9% gimnazjalistów uznaje jako niestosowne podawanie swoich danych osobowych przypadkowym osobom poznanym w Internecie.

3.3. BADANIE PUNKTÓW SPRZEDAŻY ALKOHOLU

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 20 respondentów. 10 ankietowanych miało wykształcenie średnie, 5 badanych – wyższe, 5 ankietowanych – zawodowe. Średnia wieku ankietowanych osób wyniosła 32 lata. Trzech ankietowanych było właścicielami badanych punktów sprzedaży alkoholu. We wszystkich badanych punktach sprzedawane były napoje alkoholowe. Ponadto, spośród wszystkich punktów, w 19 z nich można było również nabyć wyroby tytoniowe.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony w 20 punktach sprzedaży alkoholu w gminie Miedziana Góra miał na celu analizę postawy sprzedawców względem (między innymi) takich zagadnień jak:

- sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim,
- sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol.

Wyniki badania

Pierwsze zagadnienie dotyczyło zakresu wiedzy na temat alkoholu zawartego w różnych trunkach. Zapytaliśmy, czy alkohol zawarty w wódce jest (Pana/Pani zdaniem) bardziej groźny od tego w piwie. 3 badanych osób nie miało zdania na ten temat,15 ankietowanych odpowiedziało *„nie"*, Można więc wnioskować, że świadomość badanych sprzedawców w tym zakresie jest wysoka. Alkohol zawarty w każdym napoju alkoholowym jest tak samo groźny. Jedyna różnica polega na procentowej zawartości w poszczególnych trunkach. Trzeba jednak pamiętać, że jest to ta sama substancja.

Kolejne pytania dotyczyły **spożywania napojów alkoholowych w punktach ich sprzedaży**. Zapytaliśmy sprzedawców, czy uważają takie zachowanie za niestosowne. Zdecydowana większość badanych (16 osób) uważa takie zachowanie za niestosowne.

W związku z powyższym, interesowała nas częstotliwość spożywania napojów alkoholowych w tych punktach. 15 respondentów odpowiedziało, że sytuacja taka*„w ogóle się nie zdarza"*, 3 badanych - *„prawie codziennie"*,2 pracowników –*„raz, dwa razy w miesiącu"*. **Można wnioskować, że w niektórych badanych punktach sprzedaży alkoholu sprzedawcy mają z tym problem.**

Tabela 38. Częstotliwość spożywania alkoholu w obrębie sklepu.

Częstotliwość spożywania alkoholu w obrębie sklepu.	Ilość odpowiedzi
Prawie codziennie	3 odpowiedzi
Średnio raz w tygodniu	-
Raz, dwa razy w miesiącu	2 odpowiedzi
Nie zdarza się	15 odpowiedzi

W badaniu interesowało nas również **zjawisko zagrożenia społecznego, które może być powodowane przez osoby spożywające alkohol**. Zapytaliśmy, czy takie osoby stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym. 6 badanych stwierdziło, że osoby pijące nie stanowią zagrożenia, 6 badanych przyznało, że takie osoby stanowią zagrożenie, natomiast 8 badanych nie miało zdania na ten temat.

Tabela 39. Opinia respondentów na temat zagrożenia dla bezpieczeństwa ze strony osób pijących alkohol.

Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa?	Ilość odpowiedzi
Tak, stanowią zagrożenie	6 odpowiedzi
Nie, nie stanowią zagrożenia	6 odpowiedzi
Nie mam zdania	8 odpowiedzi

Warto w tym miejscu odwołać się do badań z Harward School of Public Heath College Alcohol Study (2003), które wskazują na korelację między częstszym i ryzykownym piciem a nasyceniem okolicy punktami sprzedaży napojów alkoholowych. Wyniki badań opierały się na danych zebranych z 8 uniwersytetów i pokazywały, że na tych obszarach, gdzie nasycenie punktów sprzedaży było wyższe, studenci pili więcej i mieli więcej problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.

Interesowało nas również, czy w ostatnim miesiącu zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane z alkoholem w obrębie sklepu. W 3 badanych punktach sprzedaży miało miejsce takie zdarzenie.

Zapytaliśmy sprzedawców, **czy widzą coś niestosownego w sprzedaży alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej.** 18 badanych odpowiedziało twierdząco na to pytanie, zaś 2 badanych nie widziało niczego niestosownego w sprzedaży alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej.

Zapytaliśmy również, czy zdarzyło się ankietowanym sprzedać osobie nietrzeźwej alkohol. 16 badanych odpowiedziało, że nigdy nie miała miejsca taka sytuacja, co jest zgodne z deklarowanym przekonaniem, że jest to zachowanie niestosowne. **4 badanych sprzedawców odpowiedziało, że zdarza się im sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej.** Niektórzy sprzedawcy w gminie Miedziana Góra sprzedają alkohol osobom nietrzeźwym pomimo uznawania tego za niestosowne zachowanie. Sprzedaż alkoholu osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, jest zabroniona przez Ustawę z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, artykuł 15. **Należy zwrócić szczególną uwagę na to zagadnienie podczas szkoleń dla sprzedawców alkoholu.**

Problem spożywania substancji psychoaktywnych przez młodzież stanowi poważny problem ogólnopolski. Nasza analiza dotyczyła tego zagadnienia w gminie Miedziana Góra. Na początek zapytaliśmy o bezpieczną granicę wieku, od której powinno sprzedawać się napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.

Tabela 40. Granica wieku, od której można sprzedawać alkohol i papierosy osobom młodym.

Od jakiego wieku powinno sprzedawać się ...	...alkohol ?	...papierosy ?
Bez ograniczeń	-	-
16 rok życia	-	1 odpowiedź
18 rok życia	14 odpowiedzi	13 odpowiedzi
21 rok życia	6 odpowiedzi	6 odpowiedzi

W przypadku alkoholu odpowiedzi rozkładały się następująco: 14 badanych wyznaczyło przekroczenie 18 roku życia, a 6 badanych - 21 rok życia. W przypadku papierosów 13 badanych wyznaczyło granicę 18 lat, natomiast 6 badanych uważa, że wyroby tytoniowe powinno sprzedawać się od 21 lat.

Chcieliśmy także zbadać powszechność zjawiska sprzedaży używek osobom nieletnim. Zapytaliśmy sprzedawców, czy znają takie przypadki. **11 badanych sprzedawców wie o sytuacjach sprzedaży alkoholu oraz 12 badanych sprzedawców wie o sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia.**

Tabela 41. Przypadki sprzedawania alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnim.

Czy znasz przypadki ...	... sprzedaży alkoholu osobom nieletnim ?	... sprzedaży papierosów osobom nieletnim ?
TAK	11 odpowiedzi	12 odpowiedzi
NIE	9 odpowiedzi	8 odpowiedzi

Zjawisko sprzedaży używek osobom nieletnim jest w Polsce dość powszechne, a wyniki naszego badania pokazują, że w gminie Miedziana Góra problem ten również występuje. Warto w tym miejscu odwołać się do „Polskiej Deklaracji w sprawie Młodzieży i Alkoholu" w ramach uchwały Sejmu Rzeczpospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 r., gdzie wyraźnie zaznaczono, iż: *„Wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do życia w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, wolnym od zagrożeń związanych z piciem alkoholu, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić."*

Odpowiedzialność za zdrowy rozwój osób niepełnoletnich w dużym stopniu zależy od osób dorosłych, które znajdują się w ich otoczeniu. Oczywiście najbardziej znaczącą rolę odgrywają

rodzice, jednak zgodnie z wyżej wymienioną ustawą również inne osoby dorosłe (w tym wypadku sprzedawcy alkoholu i papierosów) mają obowiązek chronić zdrowie młodzieży.

Zapytaliśmy również bezpośrednio sprzedawców, **czy kiedykolwiek sprzedali papierosy lub alkohol osobie, o której wiedzieli, że jest niepełnoletnia.** Żaden badany sprzedawca nie sprzedał alkoholu oraz tytoniu osobom, które nie przekroczyły 18 roku życia. Biorąc pod uwagę ogólnopolską skalę zjawiska, wydaje się prawdopodobne, że odpowiedzi na powyższe pytania mogły nie odzwierciedlać w pełni stanu faktycznego. Zafałszowanie odpowiedzi może być związane ze strachem wyciągnięcia konsekwencji z łamania prawa takim zachowaniem.

Interesowało nas również, jak **często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu alkoholu oraz tytoniu.** W przypadku alkoholu 9 badanych odpowiedziało, że taka sytuacja *„zdarza się, ale rzadko,* natomiast w przypadku wyrobów tytoniowych- 10 osób.

Tabela 42. Próby kupowania alkoholu i papierosów przez osoby niepełnoletnie.

Jak często zdarza się, że osoba, o której wiesz, że jest niepełnoletnia, próbuje kupić ...	nigdy	zdarza się, ale rzadko	co najmniej raz w tygodniu	prawie codziennie
... napoje alkoholowe?	4	9	4	3
... wyroby tytoniowe?	3	10	5	2

„Picie i upijanie się przez dzieci i młodzież jest jednym z największych problemów społecznych współczesnej Polski. Można i trzeba przeciwstawić się mu z całym zdecydowaniem."[6]

Podsumowując, stosunkowo dużo młodych ludzi podejmuje próby zakupu alkoholu bądź papierosów, bądź obu używek naraz. Jest to poważne zjawisko i sprzedawcy powinni być przygotowani do właściwego zareagowania w takich przypadkach. Zapytaliśmy ich, czy czują się skrępowani i czy mają śmiałość poprosić o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta, w przypadku, kiedy mają wątpliwość, co do jego pełnoletniości. Dwóch badanych sprzedawców odczuwa skrępowanie w tej sytuacji, lecz nie podają towaru o który prosi klient, natomiast jeden sprzedawca sklepu odpowiedział, że odczuwa skrepowanie w przypadku proszenia klienta o dowód i czasami podaje towar, o który prosi kupujący. **Ogólna tendencja wskazuje na bardzo dobre przygotowanie badanych sprzedawców do odmawiania osobom nieletnim sprzedaży artykułów zabronionych dla nich do zakupu.**

W tym miejscu należy odwołać się do Art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, gdzie wyraźnie podkreślono, iż w przypadku wątpliwości, co do pełnoletności nabywcy, sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania

[6] „Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu" Uchwały Sejmu Rzeczpospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 r.

okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy. Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia, grozi grzywną i utratą zezwolenia.

W ostatnim pytaniu poprosiliśmy o ocenę funkcjonowania kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych w gminie. Większość badanych pozytywnie wypowiada się o funkcjonowaniu kontroli sprzedaży obu używek. 7 badanych sprzedawców uznało, że kontrola punktów sprzedaży tych substancji funkcjonuje *średnio*, 5 osób przyznało, że kontrola działa słabo, 5 osób odpowiedziało, że funkcjonuje *dobrze*, a 2 osoby - *bardzo dobrze*.

3.4. WNIOSKI

We wnioskach badań przeprowadzonych w gminie Miedziana Góra można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców gminy Miedziana Góra.

a) Za najważniejsze problemy w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali bezrobocie, alkoholizm i zubożenie społeczeństwa. Z pewnością w tych sferach są największe oczekiwania wobec władz, związane z podjęciem działań umożliwiających zwiększenie poziomu zatrudnienia, przeciwdziałanie ubóstwu oraz rozwiązywanie problemu uzależnień.

b) Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk. Jednym z jego skutków jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. 64,1% badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra deklaruje, że doświadczyło w swoim życiu bezrobocia.

c) Wśród najbardziej zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym grup w gminie, badani mieszkańcy wymieniają osoby uzależnione oraz osoby starsze.

d) Zaledwie 14,6% badanych mieszkańców posiada wiedzę na temat działań prowadzonych przez władze lokalne, których celem jest wspieranie osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.

e) Problem nadużywania alkoholu jest wymieniany jako jeden z najważniejszych problemów społecznych przez mieszkańców. 55,3% badanych mieszkańców zauważa wzrost spożywania napojów alkoholowych w otoczeniu, zaś 46.6% respondentów przyznaje, że w czasie ostatniego roku było świadkiem lub doświadczyło nagannego zachowania młodzieży. 68% badanych uważa alkohol za towar szczególny i postuluje za kontrolowaniem jego sprzedaży. Zaledwie 15,5% badanych posiada wiedzę o prowadzonych lokalnie działaniach mających na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.

f) Umiarkowanie niskim problemem wśród badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra jest problem narkotyków. 7,8% badanych mieszkańców przyznaje się do przynajmniej jednorazowego użycia narkotyku w swoim życiu.

g) Problemem środowiskowym w gminie Miedziana Góra jest przemoc. 29,1% ankietowanych przyznała, że zna osobę ze swojego środowiska doświadczającą przemocy fizycznej, a 37% badanych zna osobę ze swojego środowiska doświadczającą przemocy psychicznej. Ponadto 21,4% respondentów odpowiedziało, że zna przypadki bicia dzieci przez ich rodziców czy opiekunów. Należy podkreślić, że większość badanych (72%) posiada wiedzę na temat instytucji, do których należy się zwrócić, by pomóc osobie, która jest ofiarą przemocy.

h) Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem staje się coraz bardziej rozpowszechniony. 49% badanych mieszkańców wzięło przynajmniej raz w życiu udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegających na wysyłaniu płatnych smsów, 16% badanych grało przynajmniej raz w życiu na automatach, 8% badanych obstawiało przynajmniej raz w życiu zakłady bukmacherskie, zaś 4% badanych przyznało, że grało kiedykolwiek w grę na pieniądze w Internecie.

2. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży.

a) Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek młodych uczniów eksperymentujących z alkoholem i papierosami. Najbardziej rozpowszechnione wśród badanych gimnazjalistów jest spożywanie napojów alkoholowych. W grupie badanych uczniów szkół podstawowych problem eksperymentowania z używkami oraz substancjami psychoaktywnymi jest niewielki. Rozpowszechnienie picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania substancji psychoaktywnych wśród badanych młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra jest na

niższym poziomie w porównaniu do wyników badań ogólnopolskich.

b) Spożywanie napojów alkoholowych przez młode osoby jest stosunkowo poważnym problemem. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol. Przyznało się do tego 55,7% badanych gimnazjalistów. Ponadto, 12,6% gimnazjalistów spośród ogółu badanych uczniów upiło się tracąc kontrolę nad własnym zachowaniem.

c) Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież często wskazują na picie okazjonalne, chęć zaimponowania lub presję rówieśników, co wskazywać może na społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu przez młode osoby.

d) Badania wykazały, że niewielki odsetek badanych młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra ma kontakt z tytoniem. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznało się 35,1% badanych gimnazjalistów.

e) 5,7% uczniów szkoły gimnazjalnej deklaruje doświadczenie z narkotykami.

f) Jednocześnie niepokojący jest względnie łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych.

g) Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarza czas wolny oraz wakacje dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się ze spożywaniem alkoholu, narkotyków i paleniem papierosów.

h) Problemem w gminie Miedziana Góra są przypadki agresji i przemocy, z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku szkolnym i pozaszkolnym. Do znajomości osoby z otoczenia, która doświadcza przemocy ze strony rodziny lub otoczenia rówieśniczego, przyznaje się 12,9% badanych uczniów szkół podstawowych, 26,4% badanych gimnazjalistów.

i) Najbardziej rozpowszechnionymi grami hazardowymi wśród badanych młodych mieszkańców gminy Miedziana Góra są gry na automatach i udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję i operatorów telefonicznych. Zdecydowanie mniej badanych uczniów we wszystkich grupach wiekowych obstawiało zakłady bukmacherskie lub grało na pieniądze w Internecie.

3. Pozytywne tendencje w dynamice problemów społecznych.

a) Analiza postaw wychowawczych badanych mieszkańców gminy Miedziana Góra wykazała, że w większości nie uznają specjalnych okoliczności, które usprawiedliwiałyby stosowanie przemocy. Te wyniki mogą być wskaźnikiem właściwych postaw rodzicielskich wobec wychowania młodych ludzi, w którym przemoc nie powinna mieć miejsca.

b) Większość młodych ludzi oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach.

c) Zdecydowana większość badanych uczniów deklarowała, że zareagowałoby w sytuacji bycia świadkiem zachowania agresywnego, co jest pozytywnym zjawiskiem i pokazuje, że młodzi ludzie nie są obojętni wobec zjawiska agresji.

d) Badani uczniowie, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzegają ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. 58,6% badanych uczniów szkół podstawowych oraz 66,7% badanych uczniów szkół gimnazjalnych deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. 75,7% badanych uczniów szkół podstawowych i 86,2% badanych uczniów szkół gimnazjalnych uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).

e) W grupie młodych ludzi 97,1% badanych uczniów szkół podstawowych, 92,5% badanych gimnazjalistów, deklaruje że nie sięgnęłoby po narkotyki, nawet gdyby nadarzyła się ku temu okazja. Świadczy to o dużej świadomości związanej ze szkodliwością substancji odurzających.

f) Większość badanych uczniów jest świadoma zagrożenia cyberprzemocą oraz uznaje za niestosowne podawanie swoich danych osobowych przypadkowym osobom poznanym w Internecie.

4.Wnioski dotyczące badania punktów sprzedaży alkoholu.

a) Wśród ankietowanych pracowników punktów sprzedaży, zdecydowana większość osób sprzeciwia się sprzedawaniu napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, pomimo to 4 badanych sprzedawców przyznało, że zdarza się im sprzedawać alkohol osobom nietrzeźwym. Takie postępowanie stoi w sprzeczności z artykułem 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, należy więc przywiązywać wagę do tego,

aby artykuł ten był przestrzegany.

b) Osoby spożywające alkohol są uznawane za umiarkowane zagrożenie, a na terenie punktów sprzedaży czasami zdarzają się nieprzyjemne zajścia związane z piciem napojów alkoholowych. W 3 punktach sprzedaży w gminie Miedziana Góra doszło do takiego zdarzenia w ciągu ostatniego miesiąca.

c) Ankieta wykazała, że umiarkowanie dużo osób niepełnoletnich podejmuje próby zakupu napojów alkoholowych bądź papierosów. Badanie wskazuje, że w punktach sprzedaży badani sprzedawcy nie sprzedają zakazanych substancji osobom niepełnoletnim i dobrze radzą sobie w sytuacji odmowy ich sprzedaży.

3.5. PODSUMOWANIE

Badanie przeprowadzone na terenie gminy Miedziana Góra miało na celu zdiagnozowanie oraz określenie głównych problemów występujących wśród społeczności lokalnej. Bezpośrednim rezultatem przeprowadzonej diagnozy jest niniejszy raport, stanowiący podstawę do zaplanowania oraz zrealizowania przez władze lokalne konkretnych oddziaływań, które będą miały na celu stopniową eliminację zagrożeń i problemów występujących na terenie gminy. Wstępne określenie rozmiaru skali zjawiska przemocy, narkomanii oraz alkoholizmu pozwoli na odpowiednie wprowadzenie działań profilaktycznych. Należy pamiętać, że grupą wysokiego ryzyka są przede wszystkim dzieci i młodzież. Wiele badań naukowych wskazuje na fakt, iż to dom rodzinny jest czynnikiem decydującym o dalszym rozwoju osobowościowym i światopoglądowym nastolatka. Komunikaty medialne oraz wpływ rówieśników mogą w wielu przypadkach negatywnie oddziaływać na nieustannie kształtującą się osobowość młodego człowieka, a to z kolei będzie przejawiać się w ryzykownych zachowaniach nastolatków. Władze lokalne powinny w sposób szczególny zadbać o małoletnich pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. W związku z tym ważne jest, aby szkoła również była miejscem, które przyczyni się do budowy systemu wartości młodego człowieka oraz ostrzeże i poinformuje go o konsekwencjach wynikających z podejmowania ryzykownych działań. Powyższe wnioski opisujące tendencję w dynamice zagrożeń lokalnych, wskazują na umiarkowany stopień występowania danych problemów społecznych na terenie gminy Miedziana Góra. Pomimo to, władze lokalne powinny podjąć wszelkie działania, które nie dopuszczą do pogłębiania się zjawisk marginalizacji, wykluczenia oraz patologii społecznych na terenie ich gminy.

ROZDZIAŁ 4. DOMINUJĄCE PROBLEMY SPOŁECZNE.

4.1. UBÓSTWO

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce bądź grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowa potrzeba" poza wyżywieniem kryją się takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, udział w życiu kulturalnym. Przyczyny ubóstwa bywają różne obserwując osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej można wyodrębnić następujące grupy: zdrowotne (długotrwała choroba, upośledzenie fizyczne lub umysłowe, choroby psychiczne, inwalidztwo, alkoholizm, narkomania), rodzinne (sieroctwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, niepełność rodziny, wielodzietność, samotność, trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego), bezrobocie (z prawem i bez prawa do zasiłków), zdarzenia losowe, sytuacje kryzysowe lub klęski żywiołowe.

Ubóstwo biorąc pod uwagę uwarunkowania statystyczne jest jedną z najbardziej reprezentatywnych przyczyn wymagających wsparcia GOPS.

Wykres 8. Liczba rodzin korzystająca z pomocy OPS z powodu ubóstwa w latach 2010- 2014.

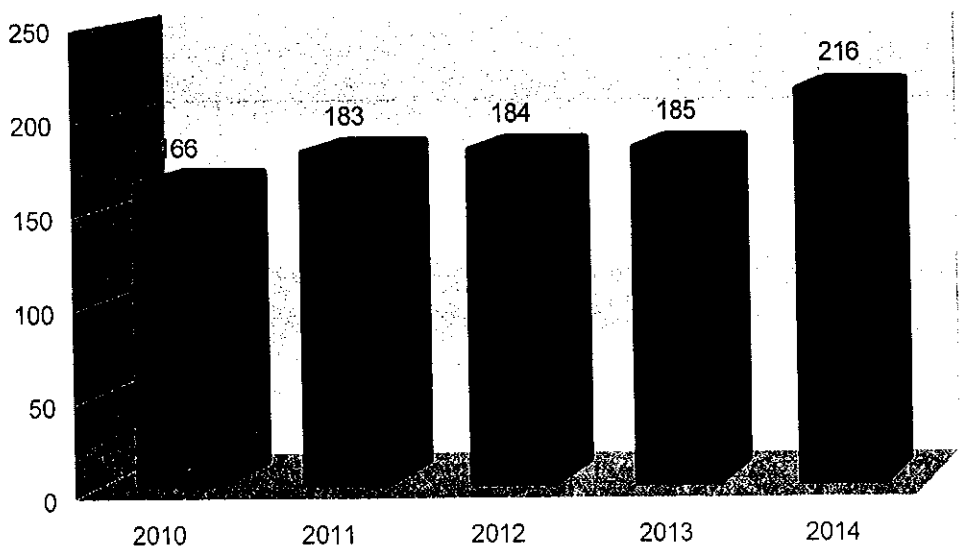

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

Społeczne skutki ubóstwa

Ubóstwo powoduje wiele negatywnych skutków społecznych: stwarza problemy w uzyskaniu i utrzymaniu mieszkania, zmniejsza dostęp do oświaty. Rodzice ubodzy nie mają środków potrzebnych na pokrycie kosztów posyłania dzieci do szkoły: zakupu podręczników i innych pomocy szkolnych, kosztów dojazdu do szkoły, jeśli miejsce zamieszkania jest zbytnio oddalone od szkoły, kosztów ubrania, którego zakup nie byłby niezbędny, gdyby nie uczęszczanie do szkoły.

Ubóstwo ogranicza też dostęp do świadczeń zdrowotnych. Ludziom ubogim trudno jest dojechać do lekarza, jeżeli ośrodek zdrowia jest znacznie oddalony od miejsca zamieszkania, a także dokonać zakupu koniecznych leków z uwagi na ich wygórowaną cenę.

Ubóstwo wyklucza możliwość korzystania z dóbr kultury: osoby ubogie mają zdecydowanie mniejsze szanse uczestniczenia w życiu kulturalnym społeczeństwa. Bardzo ograniczone budżety nie pozwalają na zakup gazet, książek, korzystanie z ofert kin czy teatrów, itd. Stąd też zjawisko funkcjonalnego albo wtórnego analfabetyzmu, pojawiające się masowo w ubogich środowiskach.

Wzrost przestępczości jest również często opisywany jako skutek ubóstwa. Do popełniania przestępstw popycha ludzi brak legalnych i praktycznych możliwości zarabiania pieniędzy czy zarobienia ich na poziomie pozwalającym na zaspokojenie potrzeb.

Ubóstwo jest też jednym z ważnych powodów pojawiania się zjawisk alkoholizmu i narkomanii. Poprzez ubóstwo ograniczony jest popyt na artykuły konsumpcyjne, żywność, odzież, co ujemnie wpływa na stan gospodarki narodowej. Brak możliwości rekompensowania kolejnych potrzeb życiowych powoduje spadek poziomu życia rodziny czego następstwem jest zaniedbanie w kwestii wychowywania dzieci. W rezultacie w większości przypadków u takich rodzin dochodzi do zjawiska dziedziczenia biedy. Jedną z głównych przyczyn tego zjawiska jest to, że dzieci z rodzin biednych mają ograniczone szanse edukacyjne, co powoduje, że w przyszłości osiągają one niski stopień wykształcenia i podejmują niskopłatne zawody lub nie podejmują pracy zarobkowej. Niestety rodzice, nie uczą dzieci jak wyrwać się z biedy, ale tego jak żyć z pomocy charytatywnej. Takie niewłaściwe wzorce wychowania skutkują w przyszłości tym, że stają się one ofiarami ubóstwa.

Negatywne skutki dziedziczenia biedy to:

- ✔ niezaradność życiowa,
- ✔ marginalizacja i wykluczenie dużych grup dzieci, wychowujących się w rodzinach o trudnej sytuacji materialnej,
- ✔ trudniejszy dostęp dzieci wiejskich i niepełnosprawnych do edukacji przedszkolnej oraz do wysokiej jakości kształcenia na wszystkich etapach edukacji.

4.2. BEZROBOCIE

Dominującym problemem społecznym w Gminie Miedziana Góra na przestrzeni ostatnich lat jest bezrobocie. Zjawisko bezrobocia oprócz wymiaru ekonomicznego ma istotne negatywne znaczenie społeczne i psychologiczne.

Jest to zjawisko społeczne, polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia. Stan ten spowodowany jest brakiem równowagi pomiędzy podażą pracy a popytem na pracę. W Polsce stało się kwestią społeczną, świadczy o tym dynamika, skala i struktura zjawiska. Brak pracy jest czynnikiem, który ma wpływ na zaspokojenie ważnych potrzeb społecznych w różnych sferach życia. Bezrobocie w ujęciu podmiotowym rozpatrywane jest od strony osób dotkniętych tą klęską i oznacza stan bezczynności zawodowej osób zdolnych do pracy i zgłaszających gotowość do jej podjęcia, dla których podstawą egzystencji są dochody z pracy. To określenie zawiera odniesienie do społecznych aspektów bezrobocia i wskazuje, że jest ono istotnym problemem społecznym.

Skutki ekonomiczne i społeczne bezrobocia (zwłaszcza długoterminowego) to:

- pogorszenie sytuacji materialnej aż do ubóstwa włącznie;
- pogorszenie stanu zdrowia;
- pogorszenie relacji między członkami rodziny aż do jej rozkładu włącznie;
- wzrost zachowań patologicznych (przestępczość, agresja, alkoholizm).

Konsekwencją braku pracy jest też narastające ubóstwo i związane z tym kwestie edukacyjne, zdrowotne, mieszkaniowe itd., których rozwiązaniem zajmuje się szeroko pojęta polityka społeczna. Walka z bezrobociem możliwa jest tylko przez kompleksowe działania w sferze ekonomicznej mającej na celu wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. Zadania w tej sferze koncentrują się również wokół problemu ochrony pracowników przed utratą zatrudnienia, ochrony egzystencji jednostki dotkniętej brakiem pracy oraz pomocy w znalezieniu zatrudnienia. Świadczenia społeczne dla bezrobotnych w Polsce reguluje ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Powinny one zapewnić bezrobotnemu minimum życiowe, ale powinny także zachęcać do podjęcia zatrudnienia.

Pod pojęciem **bezrobotnego** można rozumieć osobę niezatrudnioną, nie prowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy). Jest to szeroka definicja. Natomiast wąską stosują państwowe Urzędy Pracy (powiatowe lub wojewódzkie). I tak bezrobotnym w rozumieniu przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jest osoba,

która:

- ukończyła 18 rok życia (pełnoletnia),
- nie ukończyła 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn,
- aktualnie nie uczy się na żadnym szczeblu kształcenia lub nie jest skierowana na szkolenie przez PUP,
- jest zameldowana lub pozostaje w naszym kraju legalnie lub jej pobyt może zostać zalegalizowany (azyl polityczny, karta stałego lub czasowego pobytu, obywatele UE).

Utrata pracy – przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi jego konsekwencjami. Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego, wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, na realizację określonych zamierzeń, zadań i planów życiowych.

Bezrobocie jest często w rodzinie czynnikiem konfliktogennym i nasilającym patologie społeczne takie jak: nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków pieniężnych nielegalnymi sposobami, np. kradzież itp. Skutkami bezrobocia dla większości ludzi bezrobotnych są: pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem wolnego czasu, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i politycznym. Towarzyszy temu dyskomfort psychiczny, polegający często na poczuciu bezsilności. Następstwem trudności finansowych jest pozbawienie możliwości nabywania dóbr, które są symbolem statusu, co prowadzi do obniżenia się samooceny. Skutkiem bezrobocia jest wzrost przestępczości i pogłębiający się niedostatek. Bezrobocie ma negatywne skutki dla społeczeństwa. Są nimi: duże koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystane zdolności do pracy bezrobotnych, poczucie zagrożenia utratą pracy ludzi zatrudnionych i zwiększenie się zjawisk niepożądanych (np. alkoholizm, narkomania, przestępczość, samobójstwa, kradzieże, rozwody itp.).

Najważniejsze cechy polskiego bezrobocia:

- ✔ duże zróżnicowanie terytorialne natężenia bezrobocia,
- ✔ bezrobocie wśród ludzi młodych,
- ✔ wśród bezrobotnych dominują osoby o niskim poziomie wykształcenia,
- ✔ duży udział bezrobocia długotrwałego,
- ✔ wysoki udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi,
- ✔ niski udział bezrobotnych posiadających uprawnienia do otrzymywania zasiłku dla bezrobotnych.

Z danych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy wynika, że stopa bezrobocia w latach 2000-2014 kształtowała się następująco:

Tabela 43. Stopa bezrobocia w latach 2010 – 2014.

Rok	*Kraj*	*Województwo świętokrzyskie*	*Powiat*
2010	12,3	14,7	18,6
2011	12,5	15,3	18,7
2012	13,4	15,8	19,6
2013	13,4	16,5	20,6
2014	11,5	14,2	16,9

Źródło: www.wup.kielce.pl

Stopa bezrobocia w powiecie kieleckim w 2010 r. wynosiła 18,6% i w kolejnych latach ulegała wzrostowi co potwierdzało ogólnopolską tendencję wynikającą ze znalezienia się w strefie kryzysu gospodarczego. Dopiero w 2014 r. odnotowano spadek i na dzień 31.12.2014 r. stopa bezrobocia wynosiła 16,9%.

Tabela 44. Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Miedziana Góra w latach 2010 – 2014.

Rok	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*
Bezrobotni ogółem	680	630	689	720	591
W tym kobiety	347	322	333	345	274
Bezrobotni niepełnosprawni	36	46	48	47	41
Zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy	2	1	41	68	55
Z prawem do zasiłku	148	153	185	103	70
W wieku 18-44 l	507	461	484	507	408
Powyżej 50 roku życia	112	110	140	149	127
Pozostający bez pracy > 12 m-cy	145	188	209	229	204

Źródło: www.wup.kielce.pl

Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Miedziana Góra w grudniu 2014 roku wynosiła ogółem 591 osób, co w porównaniu do lat poprzednich daje spadek bezrobocia (w 2011 r. liczba ta wynosiła 630 osób, a w roku 2012 osób bezrobotnych na terenie gminy Miedziana Góra było 689).

W roku 2015 stan na 30 września, liczba osób bezrobotnych wynosiła 486, w tym 240 kobiet. Bez prawa do zasiłku pozostawało 422 osoby, co stanowi 87%. Tak wysoki współczynnik osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku wynika prawdopodobnie z emigracji mieszkańców gminy do innych krajów.

Wpływ na wysokość bezrobocia ma z pewnością wykształcenie. Biorąc pod uwagę jego poziom należy stwierdzić, że najliczniejszą grupą są bezrobotni z wykształceniem zawodowym i podstawowym.

Bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Bezrobocie powoduje bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i dalszą rodziną. Bezrobotny mężczyzna doświadcza obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu i silnej frustracji, która może powodować sięganie po alkohol.

Najbardziej bolesnym aspektem bezrobocia jest zagrożenie bezpiecznej egzystencji własnej rodziny. Brak pracy ma negatywny wpływ na ekonomiczną funkcję rodziny. Powoduje jej szybką degradację, potęguje biedę i rozszerza strefę ubóstwa. Obniżenie bezrobocia będzie możliwe tylko dzięki strukturalnym reformom rynku pracy i znacznej poprawie jakości kapitału ludzkiego.

W analizach zjawiska bezrobocia najczęściej mówi się o podstawowych przyczynach kreujących to zjawisko w Polsce. Przytoczenie ich wydaje się konieczne, gdyż uwzględniają ekonomiczno – społeczne uwarunkowania tego zjawiska. Są to: recesja gospodarcza, spadek produkcji, restrukturyzacja gospodarki, redukcja zatrudnienia socjalnego, przyjęty sposób ograniczania funduszu płac, fiskalizm, wysokie czynsze, bariera popytu, pasywność postaw i zachowań wielu podmiotów i ludzi, słabość systemu pośrednictwa pracy i luki informacyjne, niedostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Zadania państwa w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia, zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych przewiduje pasywne i aktywne instrumenty przeciwdziałania bezrobociu.

Do pasywnych instrumentów zaliczamy:

- zasiłki dla bezrobotnych,
- inne świadczenia socjalne.

Aktywne instrumenty polityki rynku pracy to:

- pośrednictwo pracy,
- poradnictwo zawodowe,
- szkolenia i przekwalifikowania zawodowe,

- prace interwencyjne,
- pożyczki dla bezrobotnych lub pracodawców,
- dopłaty dla pracodawców zatrudniających bezrobotnych.

Instrumenty te mają przede wszystkim na celu kreowanie zatrudnienia i poprawę szans bezrobotnych na znalezienie pracy.

Koniecznym staje się poszukiwanie nowych metod i środków, np. opracowanie i realizacja programów specjalnych dostosowanych do specyfiki lokalnych rynków pracy, czy też potrzeb szczególnie zagrożonych grup społecznych.

Bezrobocie ukryte

Ważnym zagadnieniem jest zjawisko tzw. „szarej strefy". W Polsce udział zatrudnienia nierejestrowanego szacunkowo wynosi od 7% (wg GUS) do 19% (wg Konfederacji Pracodawców Prywatnych). Praca nierejestrowana posiada pewne specyficzne (charakterystyczne) cechy:

- jest to praca najemna, wykonywana bez nawiązania stosunku pracy, czyli bez umowy o pracę, umowy – zlecenia, umowy o dzieło lub jakiejkolwiek innej pisemnej umowy pomiędzy pracodawcą i pracownikiem bez względu na sektor własności; praca nie może być również wykonywana na podstawie powołania, mianowania lub wyboru. Z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej pracownik nie uzyskuje ubezpieczenia społecznego, a więc uprawnień do korzystania ze świadczeń społecznych; okres wykonywania tej pracy nie jest także zaliczany przez ZUS do okresu składkowego, a pracodawca nie odprowadza na konto ZUS-u i Funduszu Pracy odpowiednich sum z tytułu wypłacanego wynagrodzenia; od dochodów z pracy nierejestrowanej nieopłacone są podatki osobiste.
- jest to również praca na własny rachunek, jeżeli z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie są płacone podatki, składki na ubezpieczenia społeczne, nie są realizowane inne zobowiązania finansowe wobec państwa.

Praca w „szarej strefie" ma z natury charakter „doraźny, czasowy, incydentalny". Według danych GUS, ocen części ekspertów i przedsiębiorców, „szara strefa" liczy się coraz mniej w polskiej gospodarce.

Najwięcej osób podejmujących pracę w „szarej strefie" wykonuje ją w usługach budowlanych (30,4% ogółu pracujących w „szarej strefie") i przy pracach ogrodniczo – rolnych (20,6%), a następnie w tzw. usługach sąsiedzkich (17,3%) oraz handlu (5,8%). W wyżej wymienionych czterech dziedzinach pracowało 75% wykonujących pracę nierejestrowaną. Ponad 75% osób wykonujących ten rodzaj pracy przepracowało do 20 dni w roku. Tylko 5% wykonywało

pracę przez 91 dni i więcej. Średnio w roku osoby wykonujące pracę nierejestrowaną przepracowały 24 dni, tj. mniej niż 10% czasu przepracowanego w legalnej strefie zatrudnienia.

„Szara strefa" przynosi wiele strat w gospodarce, gdyż nie wpływają podatki i nie są płacone składki na ubezpieczenia społeczne, co uniemożliwia zabezpieczenia ludzi przed skutkami wypadków losowych i na starość. Z drugiej strony – jak zauważa analityk: „szara strefa" rozszerza rynek pracy i liczbę dostępnych miejsc pracy, chociaż nie zawsze jest to „praca godna". Co ważne przynosi ona pewien dochód i aktywizuje co najmniej czasowo ludzi bezrobotnych, zdolnych do pracy oraz umożliwia uzyskiwanie dodatkowych dochodów osobom już zatrudnionym (w sferze pracy nierejestrowanej).

Bezrobocie jest poważnym problemem również w gminie Miedziana Góra.

Do form pomocy udzielanym bezrobotnym prze Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej należy:

- diagnozowanie sytuacji bezrobotnego, ustalenie planu pomocy, przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych, pomocy rzeczowej;
- pomoc psychosocjalna – poradnictwo i praca socjalna na rzecz bezrobotnego i jego rodziny.

Gmina Miedziana Góra od lat stara się aktywnie przeciwdziałać bezrobociu. Do najważniejszych należą:

- szkolenie osób bezrobotnych z terenu gminy,
- zatrudnienie przez Urząd Gminy osób bezrobotnych jako pracowników interwencyjnych i w ramach robót publicznych,
- aktywizacja zawodowa absolwentów – staże absolwenckie, przygotowanie zawodowe,
- przekazywanie informacji od pracodawców o wolnych miejscach pracy.

4.3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA

Niepełnosprawność jest jednym z poważniejszych problemów społecznych, których znaczenie wynika zarówno z rozmiarów i powszechności jej występowania w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w kontekście indywidualnym i społecznym.

Polskie społeczeństwo szczególnie w ostatnich kilku latach charakteryzuje się wysokim odsetkiem osób niepełnosprawnych. Szczególnie w ostatnich kilkunastu latach notowany jest wzrost liczby osób niepełnosprawnych, spowodowany m.in. rozwojem cywilizacyjnym oraz starzeniem się społeczeństwa.

Przyczynami powodującymi niepełnosprawność są najczęściej uszkodzenia narządu ruchu, uszkodzenia i choroby narządu wzroku i słuchu, schorzenia układu krążenia, choroby psychiczne,

upośledzenie umysłowe oraz schorzenia neurologiczne. Ograniczona sprawność dotyczy niejednokrotnie całego życia człowieka – od urodzenia lub wczesnego dzieciństwa aż do śmierci.

W naszym kraju posługujemy się kilkoma definicjami niepełnosprawności. Według definicji zawartej w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. „Niepełnosprawność to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy".

Definicja zawarta w „Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych" określa, że „osobami niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi".

Obecnie coraz częściej niepełnosprawność jest rozumiana, jako efekt barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotykana w środowisku zamieszkania. Oznacza to, że ograniczeń doświadczanych przez osoby niepełnosprawne nie należy łączyć z niepełnosprawnością jako taką, ale należy je skojarzyć z niezdolnością społeczeństwa do stworzenia równych szans dla wszystkich obywateli.

Diagnoza osób niepełnosprawnych w Polsce jest w dużej mierze powierzchowna, m.in. z powodu braku pełnych danych w zakresie poszczególnych dysfunkcji tej grupy i ich indywidualnych potrzeb. Żadna z instytucji publicznych czy społecznych nie posiada pełnych danych o osobach niepełnosprawnych, a informacje o tej grupie społecznej są z reguły rozproszone i jednocześnie mogą się wzajemnie pokrywać. Związane jest to przede wszystkim z tym, że funkcjonują w naszym kraju aż cztery systemy orzecznictwa, ustalające uprawnienia do świadczeń rentowych działające w ramach: ZUS, KRUS, MSWiA i MON oraz piąty system orzekania o niepełnosprawności działający w ramach Powiatowych Zespołów do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Z obserwacji pracowników socjalnych wynika, że problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami, wśród których należy wyróżnić:

- bariery architektoniczne uniemożliwiające prawidłowe funkcjonowanie w życiu codziennym,
- ograniczenia natury finansowej, a w efekcie brak środków finansowych na zakup odpowiedniego sprzętu, który pozwoliłby na większą niezależność od innych osób,
- brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych co utrudnia im udział w życiu społecznym i skazuje na marginalizację i pozostawanie w domu,
- ograniczenia natury psychologicznej, które wiążą się z brakiem właściwej oceny i akceptacji osób niepełnosprawnych w społeczeństwie oraz trudnościami z zaakceptowaniem własnej

pozycji przez samych niepełnosprawnych.

Choroba i niepełnosprawność prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej i sytuacji bytowej osoby niepełnosprawnej, a także jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia, rehabilitacji, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób powodują, że osoby te często są klientami pomocy społecznej.

Wykres 9. Liczba osób korzystająca z pomocy OPS z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2010- 2014.

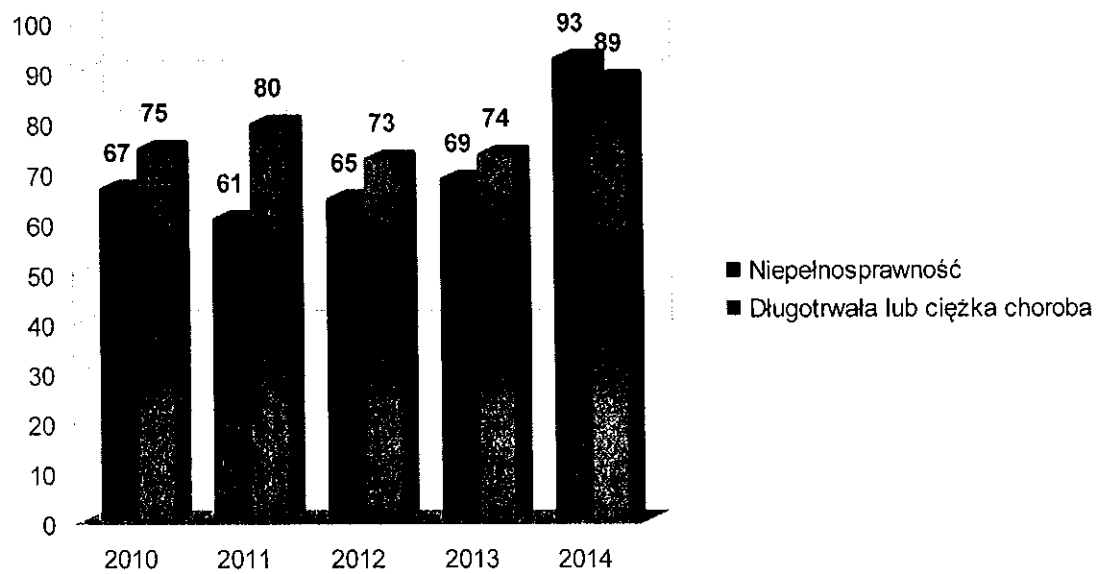

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

Istotą służb społecznych jest udzielenie takiego wsparcia osobom i rodzinom osób niepełnosprawnych, które umożliwi im samodzielną egzystencję, da szansę na zaspokojenie potrzeb życiowych, aktywność społeczną, pełnienie właściwych ról społecznych i poprawi jakość ich życia.

Rodzina z osobą niepełnosprawną

Rodzina z osobą niepełnosprawną wymaga z reguły zindywidualizowanych, dostosowanych do jej potrzeb form pomocy, tym bardziej, że przeżywa silne negatywne emocje i poważnemu zakłóceniu ulegają relacje między członkami rodziny. W dochodzeniu do równowagi rodzinie potrzebne jest jak najwcześniejsze wsparcie, by umożliwić jej nie tylko opiekę nad osobą niepełnosprawną i pomoc w pracy nad jej rozwojem, lecz także pomoc w realizacji aspiracji

życiowych wszystkich członków rodziny. Należy zaznaczyć, że nie zawsze o takie wsparcie rodziny zwracają się do „instytucji". Istotną rolę pomocową odgrywają organizacje pozarządowe i grupy samopomocowe. Ponadto w rodzinie występuje niejednokrotnie ograniczenie dochodów, ograniczenie aktywności zawodowej jej członków oraz zwiększenie wydatków na leczenie i rehabilitację. Często rodzice wychowujący niepełnosprawne dziecko, rezygnują z pracy w celu zapewnienia mu stałej opieki i przy spełnieniu kryterium dochodowego korzystają ze świadczeń realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej.

Tabela 45. Zasiłki pielęgnacyjne w Gminie Miedzian Góra w latach 2012 – 2014.

ROK	*Ilość zasiłków*	*Kwota zasiłków*
2012	2859	437427
2013	2804	429012
2014	2771	423963

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

Środowiska z osobami niepełnosprawnymi po bezrobotnych i długotrwale chorych są najczęściej korzystającymi z pomocy finansowej OPS w Miedzianej Górze.

Wspieranie rodziny w dłuższej perspektywie czasu powoduje m.in.:

- lepsze wypełnianie przez nią zadań opiekuńczych i wychowawczych oraz utrzymanie potencjału opiekuńczego rodziny, co zapobiega jej wypalaniu się i załamaniu, a w konsekwencji konieczność oddania niepełnosprawnego członka rodziny do instytucji opiekuńczej,
- lepszy stan i przystosowanie osoby niepełnosprawnej.

Opieka zdrowotna i rehabilitacja

Bardzo istotne jest, aby osoby dotknięte niepełnosprawnością otrzymały opiekę zdrowotną w zakresie i na poziomie zapewniającym zahamowanie pogarszania się stanu zdrowia oraz rehabilitację i terapię umożliwiającą maksymalny rozwój wszystkich zasobów jednostki. Dla osiągnięcia maksymalnego poziomu funkcjonowania osoby niepełnosprawnej oraz jej samodzielności i niezależności życiowej, konieczna jest jak najwcześniejsza diagnoza i podjęcie oddziaływań rehabilitacyjno – terapeutycznych. Racjonalne zorganizowanie tych działań, przy wykorzystaniu potencjału rodziny, wymaga usytuowania świadczeń jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby niepełnosprawnej.

Przygotowanie prawidłowo funkcjonującego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych

zależy od: rozpoznania potrzeb tego środowiska, opracowania kompleksowego zestawu usług będącego odpowiedzią na różne rodzaje potrzeb, współpracy wszystkich służb, w tym również organizacji pozarządowych. Sprawnie funkcjonujący w środowisku system ogranicza również koszty powstające w związku z szukaniem przez rodziców lub osobę niepełnosprawną każdego z rodzaju świadczeń osobno, niejednokrotnie poza miejscem zamieszkania.

Kultura i sport

Kultura i sport są tymi dziedzinami życia, które umożliwiają osobom niepełnosprawnym kontakty międzyludzkie na płaszczyźnie otwartego społeczeństwa. Jednak dostęp do tych dziedzin jest dla osób niepełnosprawnych w naszej gminie ograniczony, częściowo z powodu braku odpowiedniej infrastruktury, a także odpowiednio przygotowanego personelu oraz programów adresowanych do osób niepełnosprawnych.

Dostępność środowiska dla osób niepełnosprawnych

Na terenie Gminy Miedziana Góra istnieje wiele obiektów, w tym użyteczności publicznej oraz szlaków komunikacyjnych, które nie są dostępne dla osób z ograniczoną sprawnością ruchową lub poruszających się na wózkach. Brak jest komunikacji miejskiej dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ograniczony jest również dostęp do informacji i środków komunikacji międzyludzkiej.

Do najważniejszych problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin należą:

- niski status materialny,
- utrudniony dostęp do specjalistycznej diagnozy, kompleksowej i długotrwałej terapii,
- brak placówek odpowiadających za wczesną interwencję,
- niewystarczająca liczba placówek dziennego wsparcia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej,
- niedostateczny dostęp do poradnictwa, wsparcia informacyjnego i psychologicznego,
- niezabezpieczone potrzeby indywidualne w zakresie likwidacji barier architektonicznych, komunikacyjnych i technicznych,
- brak asysty osobistej oraz alternatywy zamieszkania wobec instytucji domów pomocy społecznej,
- ograniczony dostęp do kultury, sportu i rekreacji,
- segregacyjna edukacja w szkołach specjalnych i realizacja obowiązku szkolnego w formie nauczania indywidualnego w domu,

- mała liczba edukacyjnych placówek integracyjnych,
- niedostateczne przygotowanie organizacyjne i metodyczne szkół masowych do przyjęcia niepełnosprawnego ucznia,
- uboga oferta kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym,
- brak oferty kształcenia ustawicznego,
- braki w wyposażeniu instytucji w sprzęt rehabilitacyjny, techniczny i specjalistyczne pomoce dydaktyczne,
- utrudniony dostęp do pracy zarówno na otwartym jak i chronionym rynku pracy,
- małe zainteresowanie pracodawców zatrudnieniem osób niepełnosprawnych,
- niska aktywność osób niepełnosprawnych,
- bariery architektoniczne, transportowe i w dostępie do informacji,
- negatywne postawy społeczne.

Chociaż samorząd gminny ma ograniczone kompetencje w zakresie świadczeń dla osób niepełnosprawnych, a najważniejsze zadania na rzecz tej grupy przypisane są powiatowi, to realizowana polityka gminy na rzecz swoich mieszkańców, powinna uwzględniać zadania związane z usuwaniem barier uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej. Skutki zaniechania działań na rzecz tej grupy społecznej i tak w dużej mierze spadną na samorząd gminny i będą w przyszłości kosztować znacznie więcej. Dlatego też działania samorządu powinny być ukierunkowane bezpośrednio na same osoby niepełnosprawne oraz na tworzenie warunków zewnętrznych sprzyjających wyrównywaniu szans, społecznej integracji oraz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

4.4. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH

Rodzina jest grupą złożoną z osób połączonych stosunkiem małżeńskim, rodzicielskim żyjąca zwykle w jednym gospodarstwie domowym. Rodzina, która funkcjonuje w sposób umożliwiający swoim członkom stały rozwój, jest otwarta na kontakty z otoczeniem, relacje między członkami opierają się na szczerości i wzajemności a role i normy wyraźnie są określone i akceptowane przez poszczególnych członków uważana jest za rodzinę prawidłową. Zaburzenia w realizacji funkcji rodziny lub zanik niektórych z funkcji można nazwać dysfunkcyjnością rodziny. W sytuacjach krańcowych dochodzi do pojawienia się patologii i rozpadu rodziny. Rodziny dysfunkcyjne nie są w stanie wypełniać przypisanych im ról społecznych w zakresie wychowawczym, co odbija się negatywnie na przyszłości następnego pokolenia. Znaczną część

podopiecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. niedojrzałością emocjonalną, problemy we współżyciu z ludźmi, konflikty i trudności adaptacyjne, niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, upośledzenie umysłowe jednego lub obojga rodziców, śmierć jednego lub obojga rodziców, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm, ucieczki z domów.
Czynnikiem sprzyjającym pogłębianiu się niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin jest w wielu przypadkach długotrwałe bezrobocie i wynikające z niego ubóstwo. Liczbę rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych obrazuje poniższy wykres:

Wykres 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2010 – 2014.

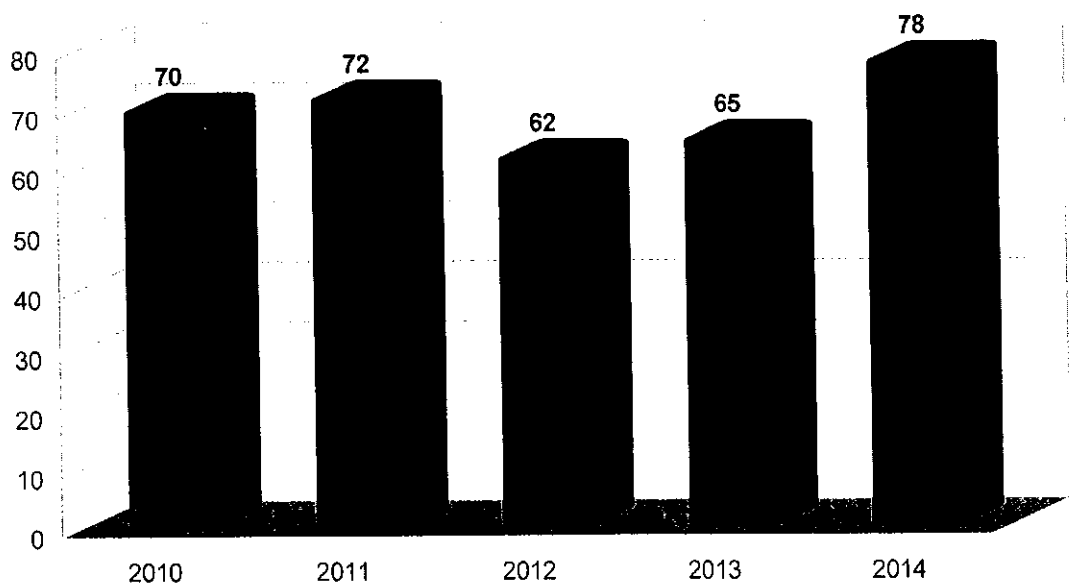

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

Z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie wynika, iż w roku 2014 z terenu Gminy Miedziana Góra w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 12 dzieci.

4.5. UZALEŻNIENIA

Wśród licznych problemów społecznych jakie występują w naszej gminie problem związany ze spożywaniem alkoholu ma szczególne znaczenie, z uwagi na rozmiar zjawiska oraz społecznych i ekonomicznych kosztów jakie ponoszone są z tytułu konsumpcji alkoholu. Konsekwencje dotyczą nie tylko osób pijących ale również wpływają na całą populację. Nadużywanie alkoholu powoduje szkody zdrowotne, społeczne i ekonomiczne czego wynikiem są choroby, zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, bezrobocie, ubóstwo a w konsekwencji wykluczenie społeczne. Problem nadużywania alkoholu wpływa negatywnie na cały system rodzinny, a w szczególności dzieci które przejmują negatywne wzorce wyniesione z dzieciństwa i przenoszą w dorosłe życie.

Alkoholizm uznawany jest za chorobę, której skutkiem jest psychiczne i fizyczne uzależnienie od alkoholu. Uzależnienie to przejawia się okresowym spożywaniem alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a czasem także uniknięcia złego samopoczucia, wynikające z jego odstawienia. Objawy fizyczne związane są z wzrostem tolerancji na alkohol, utrata kontroli na d ilością wypijanych napojów alkoholowych oraz występowaniem Alkoholowego Zespołu Abstynencji po odstawieniu alkoholu. Nadużywanie alkoholu najczęściej prowadzi do rozpadu rodziny, utraty pracy, łamania norm obyczajowych i prawnych czy też zagraża zdrowiu i życiu.

Alkoholizm we współczesnym świecie stanowi duży problem problemem społeczny o szerokim zasięgu, a skala problemów zależy od postaw społeczeństwa wobec alkoholu, wiedzy na temat zagrożeń wynikających z picia, a także od struktury spożycia napojów alkoholowych. Jest to ogólnopolski problem, który dotyka zarówno obszary miejskie jak i wiejskie.

Z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w 2014 roku skorzystało 13 rodzin, w 2013 roku – 10, w 2012 również 10 rodzin.

Skala problemów alkoholowych zależy w znacznej mierze od postaw społeczeństwa wobec alkoholu, wiedzy na temat zagrożeń wynikających z picia, a także od struktury spożycia napojów alkoholowych.

Rozwiązywanie problemów alkoholowych nie oznacza walki z alkoholem, ani też nie ogranicza się do minimalizowania skutków alkoholizmu. Większość dorosłych mieszkańców naszego kraju to konsumenci napojów alkoholowych. Można ich umownie podzielić na trzy grupy:

- osoby kontrolujące swoje picie – także im zdarzają się epizody alkoholowe dezorganizujące życie,

- osoby nadużywające alkoholu – czyli ci, którzy piją w nieodpowiednim czasie, okolicznościach i ilościach,
- osoby uzależnione – czyli ci, którzy utracili kontrolę nad swoim piciem.

Planując działania gminne należy wziąć pod uwagę tzw. *paradoks prewencyjny*. Otóż, jak pokazują badania, wielkość szkód związanych z nadużywaniem alkoholu jest większa w grupie osób nieuzależnionych niż alkoholików. Tych pierwszych jest po prostu kilkakrotnie więcej.

Metryka gminy

Jak pokazują badania, liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca koreluje z umieralnością spowodowaną chorobami serca, nowotworami, śmiercią wynikłą bezpośrednio ze spożywania alkoholu oraz umieralnością ogółem. Polityka kontroli ilości punktów sprzedaży alkoholu jest więc istotnym instrumentem kształtowania kondycji zdrowotnej mieszkańców.

Tabela 46. Dostępność napojów alkoholowych w gminie Miedziana Góra w latach 2012-2014.

Lp	*Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie*	*Lata*		
		2012	*2013*	*2014*
1.	Spożycie poza miejscem sprzedaży (sklepy)	41	41	38
	Spożycie w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	14	14	12
2.	Spożycie poza miejscem sprzedaży o zawartości alkoholu powyżej 18%	38	38	34
	Spożycie w miejscu sprzedaży o zawartości alkoholu powyżej 18% (lokale gastronomiczne)	4	4	4
Ogółem wszystkich punktów		**48**	**123**	**122**

Źródło: Sprawozdanie z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Miedziana Góra w latach 2012 – 2014.

W 2015 roku firma Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych na zlecenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Miedzianej Górze przeprowadziła badanie dotyczące dostępności napojów alkoholowych dla osób nieletnich na terenie gminy Miedziana Góra, z uwagi na zwiększające się zagrożenie problemem alkoholowym wśród osób młodych. Kontroli poddano 35 punktów sprzedaży alkoholu podczas której kupowanym alkoholem było piwo przez „tajnego klienta" - osobę nieletnią.

Najważniejsze wyniki powyższej kontroli przedstawiają się następująco:

- W 25 punktach sprzedaży sprzedawcy sprzedali alkohol „tajnemu klientowi" nie prosząc o okazanie się dowodem tożsamości potwierdzającym wiek małoletniej,

- W 4 punktach sprzedaży sprzedawcy odmówili podania alkoholu, z powodu braku dokumentu potwierdzającego pełnoletność „tajnego klienta".

Wśród osób młodych (34 mężczyzn i 16 mężczyzn) przeprowadzono ankietę dotyczącą rozpowszechniania spożywania alkoholu. Niepokojącym wynikiem przeprowadzonych badań jest to, że tylko 10% badanych jest zdania, że zdobycie alkoholu przez osoby nieletnie jest niemożliwe. 20% respondentów uważa, że jest trudno i 18% trudno, ale nie jest to niemożliwe. Aż 58% młodych ludzi jest przekonanych, że kupno alkoholu przez osoby nieletnie nie stanowi żadnego problemu.

Przeprowadzono także audyt w 29 punktach na terenie gminy Miedziana Góra oceniający zasady sprzedaży alkoholu przez sprzedawców oraz przygotowanie sklepu do sprzedaży napojów alkoholowych (widoczne informacje dot. szkodliwości alkoholu, widoczne zakazy sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, osoby spożywające alkohol w obrębie punktu sprzedaży, przygotowanie miejsca sprzedaży alkoholu, odległość punktu sprzedaży od placówki oświatowej i miejsca kultu religijnego, osoby nieletnie podające alkohol).

W wyniku tej kontroli stwierdzono, że jeden punkt sprzedaży nie posiada informacji na temat szkodliwości alkoholu oraz jego sprzedaży osobom nieletnim, jeden posiada słabo widoczne informacje dot. zakazu sprzedaży alkoholu, również w jednym sklepie odnotowano osoby spożywające alkohol. Zdecydowana większość punktów jest sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy jest prawidłowo przygotowana do dystrybucji alkoholu.

Szacunkowa skala problemów alkoholowych w Gminie Miedziana Góra

Brak jest danych dotyczących dokładnej liczby osób uzależnionych od alkoholu. Można jedynie przeprowadzać ostrożne szacunki na podstawie przelicznika przyjętego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Według jej danych odsetek osób uzależnionych od alkoholu wynosi 2% całej populacji. Dla Gminy Miedziana Góra 2% ludności to około 200 osób. Szkody powstałe w wyniku choroby alkoholowej nie ograniczają się jedynie do osób uzależnionych. Dotykają także członków ich rodzin. Szacuje się, że 4% to ich dzieci, a 4% - 6% to ich małżonkowie i inni dorośli członkowie rodzin. Oznacza to, ze około 12% mieszkańców – dotyczy ok. 1230 osób – doświadcza poważnych szkód związanych z nadużywaniem alkoholu.

Obecnie, jedynie około 20% (liczonych szacunkowo) osób uzależnionych, korzysta z profesjonalnej pomocy. Natomiast osoby żyjące w najbliższym otoczeniu alkoholików, a ponoszące różnego rodzaju straty somatyczne, psychiczne i materialne, w większości nie korzystają z pomocy.

Osoby uzależnione i wyrządzające swoim piciem poważne szkody społeczne, a nie chcące dobrowolnie poddać się leczeniu odwykowemu, mogą być zgłoszone do Gminnej Komisji

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu wszczęcia procedury sadowej zobowiązującej do leczenia.

Tabela 47. Rodzaje interwencji Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2012 – 2014.

Lp	*Rodzaj interwencji*	*Lata*		
		2012	*2013*	*2014*
1.	Liczba osób z którymi przeprowadzono rozmowy motywujące do podjęcia leczenia	28	29	55
2.	Wnioski skierowane do sądu	14	14	22
3	Liczba osób co do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	19	20	27

Źródło: Sprawozdanie z Gminnego programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Miedziana Góra w latach 2012 – 2014.

Prawo stanowi, że do wszczęcia postępowania mającego na celu nałożenie obowiązku leczenia odwykowego istotne jest, czy osoba uzależniona od alkoholu powoduje rozkład życia rodzinnego, demoralizuje nieletnich, uchyla się od pracy albo systematycznie zakłóca spokój i porządek publiczny.

Szkody społeczne związane z nadużywaniem alkoholu

Następstwa społeczne nadużywania alkoholu dotyczą między innymi życia rodzinnego i relacji międzyludzkich, a w przypadku osób dorosłych także wychowywania dzieci i funkcjonowania zawodowego. Do społecznych konsekwencji należy zaliczyć również skutki wypadków drogowych, przestępstwa popełniane przez osoby uzależnione pozostające pod wpływem środków odurzających. Wielu dorosłych nadużywając alkoholu powoduje cierpienia swoich dzieci oraz odbiera im poczucie bezpieczeństwa. Wielu młodych ludzi upijając się traci szansę na zdrowy rozwój i niszczy swoje życie.

Powszechnie uważa się, ze alkohol jest dla budżetu państwa źródłem poważnych dochodów. Rzeczywiście koszty produkcji alkoholu są niewspółmiernie niskie w stosunku do ceny sprzedaży. Duża część tych zysków zasila Skarb Państwa. Jednak często nie dostrzega się lub zapomina się o kosztach społecznych związanych z piciem i nadużywaniem alkoholu. Naukowcy amerykańscy rozróżnili dwie kategorie kosztów ekonomicznych:

- Koszty bezpośrednie, czyli faktyczne wydatki. Są to koszty leczenia specjalistycznego. Utrzymywanie domów opieki społecznej. Straty związane z przestępstwami, wypadkami,

pożarami. Prowadzenie działalności służb administracyjnych, rządowych i lokalnych zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

- Koszty pośrednie, czyli wszelkie utracone dochody, związane między innymi z przedwczesną umieralnością, utratą zdolności do pracy, pomocą ofiarom przestępstw, utrzymaniem więźniów.

Jak podaje „VIII Raport Specjalny dla Kongresu USA", społeczne koszty nadmiernego picia są ponad dwukrotnie wyższe od zysków finansowych uzyskiwanych ze sprzedaży alkoholu. Nadmiernie pijący, w porównaniu z umiarkowanie pijącymi i abstynentami, korzystają nieproporcjonalnie dużo częściej z opieki medycznej, zwolnień chorobowych i rent. Z obliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że koszty ekonomiczne problemów alkoholowych w Polsce sięgają kwoty 24 miliardów złotych rocznie. Ale przecież nie wszystkie straty można przeliczyć na pieniądze. Dochodzą jeszcze koszty psychologiczne dotykające w dużej mierze ludzi żyjących w otoczeniu osób nadużywających alkoholu.

Stan zasobów w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień

Polski model rozwiązywania problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowanych na poziomie samorządu gminy, która na mocy ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskała kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społeczności lokalnej. Gmina, z racji dysponowania największą wiedzą o problemach swojej społeczności oraz dostępnych zasobach, podejmuje działania, które corocznie ujmowane są w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Nad realizacją Programu czuwa **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, powoływana przez Wójta w drodze zarządzenia.

Komisja w szczególności: inicjuje działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, reintegracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu, w tym:

a) opiniuje wnioski i oferty o środki na realizację zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy;
b) przygotowuje projekt gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
c) sporządza sprawozdania i informacje z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
d) opiniuje wnioski o handel napojami alkoholowymi na terenie gminy Miedziana Góra.
e) prowadzi postępowania w sprawach osób nadużywających alkoholu, w tym:

- kieruje osoby nadużywające alkohol na badanie przez biegłych oraz kieruje do sądu wnioski o wszczęcie postępowania o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi powyżej przedstawione postępowania dotyczą osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu:

- powodują rozkład życia rodzinnego,
- demoralizację nieletnich,
- uchylają się od pracy,
- systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny.

Punkt Informacyjno – Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Miedzianej Górze

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych finansuje działalność Punktu Konsultacyjnego, którego ma na celu w szczególności zmniejszenie rozmiarów problemów alkoholowych i przemocy domowej zwłaszcza poprzez:

- motywowanie do podjęcia leczenia osób uzależnionych,
- motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych do zmiany szkodliwego wzorca picia,
- udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym
- wskazywanie motywacji do uczestniczenia dobrowolnego w spotkaniach,
- udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy.
- uświadomienie rodzinie problemu alkoholowego występującego w ich domu oraz wskazanie możliwości zmian.

Przyjęcia w Punkcie Informacyjno - Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przemocy w rodzinie odbywają się w każdą środę w godz. od 15.30 do 17.30. Każdy z potrzebujących mieszkańców ma możliwość korzystania z bezpłatnych usług Punktu Konsultacyjnego jak również z pomocy instytucjonalnej państwa.

Środki finansowe na realizację zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz przeciwdziałaniu narkomani i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Wykres 11. Liczba udzielonych konsultacji w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przemocy latach 2012-2014.

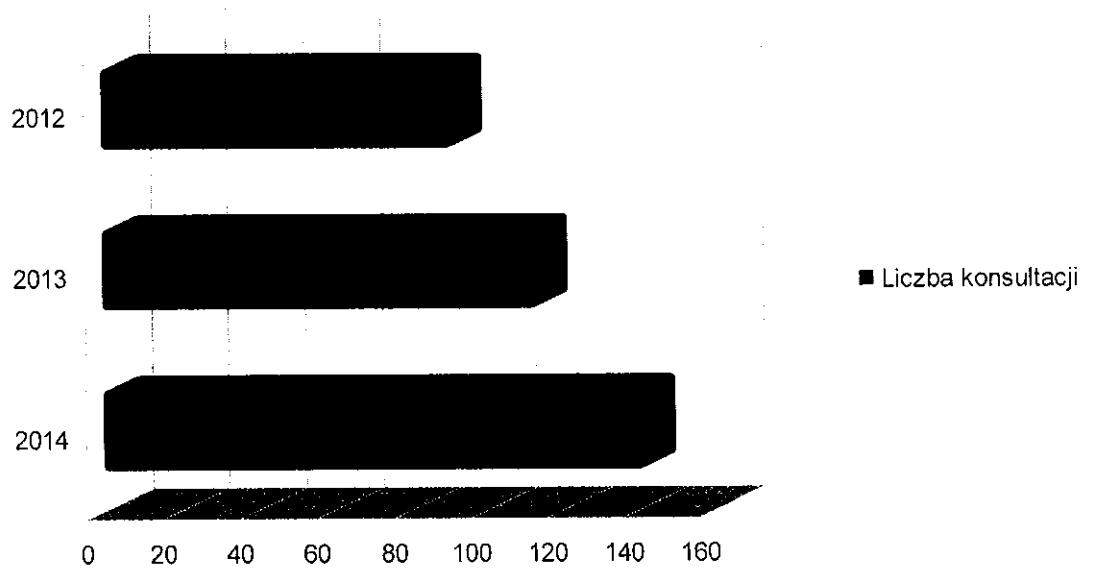

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

Ponadto na terenie Gminy Miedziana Góra działa grupa samopomocowa – Grupa AA „Przebudzenie", której siedziba mieści się w Starej Plebanii w Kostomłotach.

Istotne znaczenie mają świetlice środowiskowe. Na terenie Gminy Miedziana Góra działają świetlice środowiskowe prowadzone przez stowarzyszenia; w zajęciach uczestniczą dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo, w których występują problemy uzależnień. Realizowane są tam zajęcia środowiskowe, opiekuńczo – wychowawcze. W ramach zajęć dzieci uczestniczą w zajęciach wyrównawczych i sportowych. Zadania prowadzenia i finansowania świetlic realizują stowarzyszenia , które otrzymują dotację finansową od samorządu Gminy.

Z funduszy przeznaczonych na rozwiązywanie problemów alkoholowych i związanych z narkomanią prowadzona jest działalność profilaktyczna i edukacyjna w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. W tym zakresie realizowane są corocznie profesjonalne programy profilaktyczne dla dzieci, młodzieży, nauczycieli i rodziców. Wspierana jest również działalność alternatywna, czyli organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w tym: pozalekcyjne zajęcia sportowe, obozy, półkolonie i wycieczki o charakterze profilaktycznym. W tym zakresie z Gminą współpracują szkoły oraz organizacje pozarządowe.

4.6. PRZEMOC

Przemoc rozumiana jest jako akt godzący w wolność osobistą jednostki i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przenosi się ona również na grunt rodzinny i jest w nim często spotykanym zjawiskiem, niezależnym od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Przemoc w rodzinie to niewątpliwie zachowanie, które poniża jednostkę, powoduje obrażenia fizyczne, często jednocześnie naruszając w ten sposób prawo. Rzadko jest to incydent jednorazowy. Zazwyczaj staje się jednym z wielu ogniw łańcucha agresji.

Wyróżnić można kilka rodzajów przemocy:

- przemoc fizyczna – wszelkiego rodzaju działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem są nieprzypadkowe urazy, np. popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, kopanie, duszenie.
- przemoc psychiczna – działania prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby, np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów rozmyślnych innymi ludźmi, stosowanie gróźb, szantażowanie.
- wykorzystywanie seksualne – wymuszanie różnego rodzaju zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, np. nieakceptowanych praktyk seksualnych.
- przemoc ekonomiczna – działania prowadzące do całkowitego uzależnienia finansowego od sprawcy, np. poprzez odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwienie podjęcia pracy, zaciąganie kredytów wbrew woli współmałżonka.
- zaniedbywanie – ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Na terenie Gminy Miedziana Góra, zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzą przedstawiciele:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Sądu Rejonowego w Kielcach
- Komisariatu Policji w Strawczynie
- Oświaty
- Służby zdrowia

Zespół Interdyscyplinarny jest elementem tworzonego przez gminę systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i realizuje działania określone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2023 oraz realizatorem zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta".

Schemat 2. Procedura „Niebieskie Karty".

Wypełnienie formularza
„Niebieska Karta – A"
Rozpoczęcie procedury Niebieskiej Karty

„Niebieska Karta – B"
Pouczenie osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Do 7 dni od wszczęcia procedury

Przekazanie do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego formularza „Niebieska Karta - A"

Do 3 dni od otrzymania formularza

Przekazanie członkom Zespołu Interdyscyplinarnego / grupy roboczej formularza „Niebieska Karta - A"

Posiedzenie członków Zespołu Interdyscyplinarnego / grupy roboczej Przy udziale **osoby dotkniętej przemocą** W rodzinie i wypełnienie formularza **„Niebieska Karta - C"**

Posiedzenie członków Zespołu Interdyscyplinarnego / grupy roboczej Przy udziale **osoby dotkniętej przemocą** W rodzinie i wypełnienie formularza **„Niebieska Karta - D"**

Źródło: Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wykonywanych przez zespoły interdyscyplinarne/ grupy robocze, a także realizacji procedury „Niebieskie Karty" w oparciu o rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta". Raport z badań zrealizowanych na zamówienie ministerstwa pracy i polityki społecznej przez instytut badawczy Millward Brown SMG/KRC. Grudzień 2012.

Głównym celem Zespołu jest ochrona osób doznających przemocy w rodzinie, w tym inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc poprzez usprawnienie systemu przepływu informacji oraz reagowania na zidentyfikowane problemy społeczne, a w szczególności przemocy w rodzinie. Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zjawisko przemocy domowej w liczbach

Precyzyjne określenie rozmiarów przemocy w rodzinie jest trudne. Korzystając jednak z dostępnych źródeł informacji, takich jak: statystyki Policji (przeprowadzone interwencje, uruchomione procedury „Niebieskie Karty"), czy dane zbierane przez podmioty (instytucje i organizacje) udzielające pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, a także ogólnopolskie badania populacyjne można starać się oszacować skalę zjawiska przemocy domowej.

Wykres 12. Liczba realizowanych procedur „Niebieska Karta" przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2012-2014

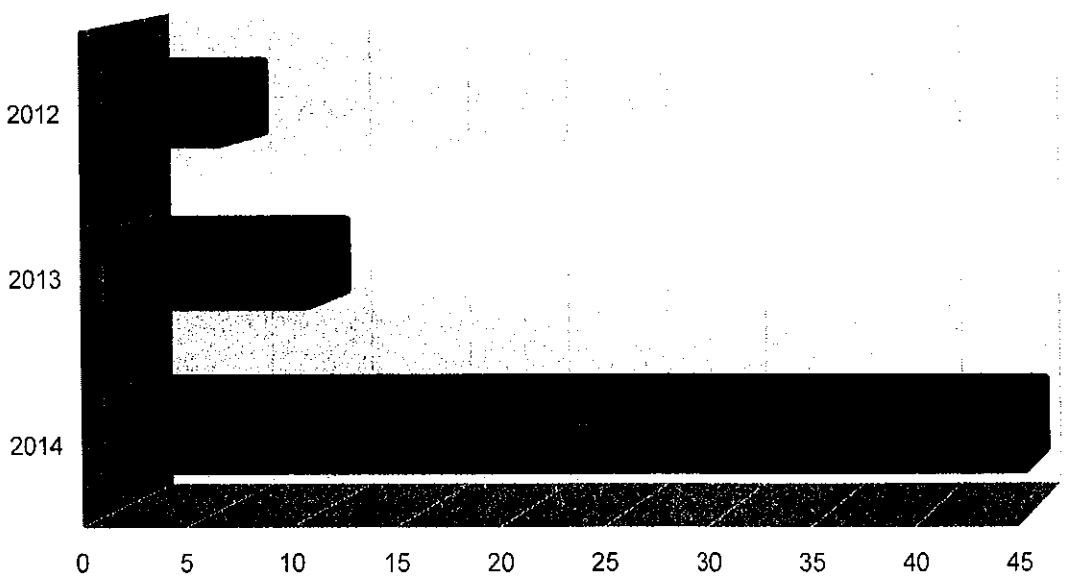

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

Powyższe zestawienie danych obrazuje znaczny wzrost odnotowanej przemocy domowej zwłaszcza porównując dane z roku 2012, gdzie na terenie gminy Miedziana Góra liczba realizowanych procedur „Niebieskie Karty" wzrosła czterokrotnie.

Tabela 48. Zestawienie danych dotyczących procedury „Niebieska Karta" w 2014 roku na trenie Gminy Miedziana Góra.

	2014
Liczba realizowanych procedur „Niebieska Karta"	45
Liczba powołanych spotkań grup roboczych ogółem:	115
- ze sprawcami przemocy	43
- z ofiarami przemocy	54
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta" przekazanych do Przewodniczącego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Miedzianej Górze – ogółem:	45
w tym wypełniony przez przedstawiciela:	x
- jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	7
- policji	38
- gminnej komisji rozwiązywani problemów alkoholowych	0
- oświaty	0
- ochrony zdrowia	0
Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty"	22

Źródło: Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

Najczęściej powodem zakończenia procedury „Niebieskie Karty" było ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego jej stosowania oraz brak zasadności podejmowania dalszych działań. Monitorowanie sytuacji rodziny, wobec których zakończono procedurę „Niebieskie Karty" odbywa się najczęściej przez pracowników socjalnych.

ROZDZIAŁ 5. WYNIKI ANALIZY SWOT

Analiza SWOT jest podstawą do zdiagnozowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Jest skuteczną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką społeczną gminy. Analiza

SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

- „mocnych stron" - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony polityki społecznej, i które należycie wykorzystane sprzyjać będą jej wzmacnianiu;
- „słabych stron" - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony polityki społecznej, i które nie wyeliminowane będą ją osłabiać;
- „szans" - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwiązywaniu problemów społecznych;
- „zagrożeń" - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza SWOT została poniżej przedstawiona w sposób zbiorczy, bez rozbijania jej na analizę poszczególnych obszarów problemowych, tym niemniej analizy robocze prowadzone były w obszarach tematycznych zgodnych z częścią I niniejszego dokumentu. Analiza została wypracowana na spotkaniu z przedstawicielami organizacji pozarządowych, sołectw oraz Rady Gminy, po czym została poddana uzupełnieniom przez Zespół zadaniowy ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2023. W dalszej kolejności poddano występujące czynniki analizie wzajemnego oddziaływania.

MOCNE STRONY	***SŁABE STRONY***
• zdiagnozowane problemy społeczności lokalnej • działalność instytucji pracujących na rzecz osób potrzebujących (KP, GOPS, PCPR, PUP) • współpraca władz samorządowych z instytucjami i organizacjami na rzecz realizacji programów z zakresu pomocy społecznej, bezrobocia, niepełnosprawności i edukacji, współpraca z organizacjami • kompetentna, stale doskonaląca swoje umiejętności kadra pomocy społecznej • dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, pedagogów szkolnych, • otwartość na współpracę • oferty sportowe i kulturalne oraz baza lokalowa	• mała dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego na terenie gminy • niewystarczająca ilość środków finansowych • małe zaangażowanie w życie społeczne • migracja mieszkańców, wyjazdy ludzi młodych • wzrost liczby rodzin wieloproblemowych • szara sfera zatrudnienia • brak żłobka na terenie gminy • brak mieszkań chronionych i socjalnych • niewystarczająca ilość propozycji spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży • brak dostępu do lekarzy specjalistów • liczne bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych i starszych

- dostępność gminnych obiektów sportowych, projekty sportowe realizowane przez Gminę i kluby sportowe
- funkcjonowanie na terenie gminy placówek służby zdrowia, gabinetów rehabilitacyjnych
- otwartość na nowe rozwiązania
- położenie geograficzne, dobra komunikacja z okolicznymi miastami
- przedszkola działające na terenie gminy
- działalność Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy
- możliwość pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania celem przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu
- działalność Klubu Seniora
- działalność GKRPA

SZANSE	*ZAGROŻENIA*
• wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i społecznych • dostępność środków unijnych • wykorzystanie możliwości związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego • rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą • podnoszenie jakości świadczonych usług medycznych • współpraca z organizacjami pozarządowymi • doskonalenie kadry pomocy społecznej • atrakcyjne położenie gminy, bliska odległość do miasta wojewódzkiego, dobre połączenie komunikacyjne • rozwój działań służących profilaktyce uzależnień rozwój działań mających na celu poprawę sytuacji ludzi starszych i samotnych	• wzrost dostępności substancji psychoaktywnych • pojawienie się nowych problemów rodzinnych oraz nowych uzależnień • brak kompleksowych usług i świadczeń skierowanych do osób starszych • rosnąca liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej • zachwianie tradycyjnego modelu rodziny, wzrost rodzin niepełnych, samotnie wychowujących dzieci • niewystarczające środki przekazywane na integrację i reintegracje zawodową – roboty, publiczne, prace społecznie użyteczne; • wyjazdy osób wykształconych i przedsiębiorczych • ograniczone środki finansowe na realizację ustawowych zadań; • ugruntowanie postaw wyuczonej bezradności oraz braku aktywności zawodowej wśród osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej;

ROZDZIAŁ 6. WIZJA GMINY MIEDZIANA GÓRA

Po przeprowadzeniu analizy sytuacji społecznej w gminie Miedziana Góra, przeprowadzeniu konsultacji społecznych, zapoznaniu się z istniejącym stanem faktycznym oraz sformułowaniu najważniejszych problemów wytyczono główne kierunki działań przeciwdziałających występującym problemom społecznym, a także wypracowano Wizję Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Wizja wskazuje naczelny cel polityki społecznej Gminy Miedziana Góra, wokół którego powinny koncentrować się działania lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społecznych. Ma ona oddawać aspiracje mieszkańców i stanowić czynnik integracji lokalnej społeczności wokół zasadniczych spraw służących długofalowemu rozwojowi gminy.

Wizja to przesłanie będące podstawą podtrzymywania istniejących i tworzenia nowych silnych więzi społecznych pomiędzy mieszkańcami gminy oraz innymi jej reprezentacjami.

GMINA MIEDZIANA GÓRA PRZYJAZNYM MIEJSCEM ZAMIESZKANIA, OFERUJĄCYM WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, OCHRONY ZDROWIA, BEZPIECZEŃSTWA ORAZ ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO W OPARCIU O POTENCJAŁ ŚRODOWISKA I MIESZKAŃCÓW.

Stworzenie odpowiednich warunków i poziomu życia mieszkańcom oraz zapewnienie dobrze rozwiniętej infrastruktury technicznej, społecznej i kulturalno-rekreacyjnej czyni gminę Miedziana Góra miejscem atrakcyjnym, nowoczesnym i przyjaznym.

Gmina przyjazna dla mieszkańców, to gmina, w której nie tylko się mieszka, ale podejmuje inicjatywy zgodne z własnymi oczekiwaniami i oczekiwaniami innych mieszkańców. W gminie przyjaznej dla mieszkańców każdy może znaleźć swoje miejsce, czuć się potrzebnym i akceptowanym. Poprawa warunków życia społeczności lokalnej polegać ma nie tylko na pomocy materialnej, ale przede wszystkim w dużej mierze na zapewnieniu bezpieczeństwa i zaspokojeniu potrzeb wszystkich mieszkańców. Bezpieczna i przyjazna gmina przyczynia się do wzrostu poziomu jakości życia, a tym samym do zaangażowania w życie społeczne. Wspieranie zaangażowania w każdym obszarze funkcjonowania społeczności gminy poprzez tworzenia sprzyjających uwarunkowań do organizowania imprez środowiskowych oraz kulturalnych powinny stanowić znakomitą szansę do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców.

Podejmowanie profesjonalnych i kompleksowych działań zmierzających do

usamodzielniania osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem pozwoli zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, a także sprzyjać będzie harmonijnemu rozwojowi oraz budowaniu społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia pozwala zaplanować harmonijny plan rozwoju, przygotować konspekt działań zgodny z wcześniej wypracowaną wizją, ze szczegółowym podziałem na najważniejsze obszary oraz ich poszczególne etapy realizacji.

ROZDZIAŁ 7. CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE ORAZ ZADANIA STRATEGICZNE GMINY MIEDZIANA GÓRA

Po uzyskaniu akceptacji społecznej wizji SRPS Gminy Miedziana Góra przystąpiono do ustalenia celów głównych i szczegółowych oraz zadań strategicznych.

Każde środowisko społeczne jest bazą, w której funkcjonują instytucje ustawowo zobowiązane do opieki i wspierania rodziny. Małe środowiska w sposób szczególny skupiają działania różnych instytucji. Są one adresatami i terenem działań bezpośrednich, występuje tu mały poziom anonimowości instytucji i odsługiwanych przez nich grup społecznych. Instytucje te powinny tworzyć wspólny system oddziaływań dla dobra społecznego, inicjować sytuacje mające na celu prawidłowy rozwój mieszkańców.

Rzeczywistość pokazuje, że nie ma takiego systemu. Instytucje nie mają wypracowanych wspólnych metod działań środowiskowych, kompleksowo rozwiązujących problemy. Zaobserwować można, ze trudności tych stale przybywa. Instytucje, które ustawowo zobligowane są do zapobiegania problemom społeczeństwa, winny realizować programy środowiskowo pożądane. Realizatorzy, czyli pracownicy tychże instytucji, najlepiej znają potrzeby mieszkańców oraz możliwości ich zaspokajania. Rosnące w zastraszającym tempie przejawy patologii społecznej, ubożenie części społeczności lokalnej, „starzenie" się mieszkańców stanowią przyczynę poszukiwania działań angażujących i skierowanych do różnych grup społecznych. Strategia działań jednolitych (zintegrowanych) uwzględnia poniższe postulaty.

1. Strategia skupia przedstawicieli instytucji działających na rzecz lokalnej społeczności w celu stworzenia lokalnego programu rozwoju środowiska oraz zapobiegania szeroko rozumianej patologii społecznej, szczególnym adresatem jest tu rodzina jako najważniejsze i podstawowe środowisko wychowawcze.
2. Strategia kreuje działania polegające na formułowaniu celów oraz na korzystaniu ze środków i mechanizmów wywodzących się z oceny warunków życia poszczególnych ludzi i

zmierzających do zmiany tychże właśnie, indywidualnych warunków życia. Koncentruje się bardziej na pozytywnych formach działań niż na usuwaniu zagrożeń. Dąży do rozwoju społeczności w kierunku pożądanych zmian. W konsekwencji działania te mają zmniejszyć poziom negatywnych przejawów zachowań społecznych oraz zapobiegać powstawaniu destrukcyjnych mechanizmów kształtujących dewiacyjne zachowania wśród najmłodszych członków społeczności gminy.

3. Celem strategii jest inicjowanie i wspomaganie rozwoju, zarówno osób jak i warunków ich życia. Wtórnymi celami są działania opiekuńcze oraz kompensacyjne, czyli wyrównujące braki. Służyć temu będzie przełamywanie izolacji społecznej i osamotnienia, budowanie więzi emocjonalnych i międzyludzkich, eliminowanie anonimowości i postaw obojętności wobec ważnych dla społeczności spraw, rozwijanie w oparciu o istniejącą bazę mechanizmów kształtujących konstruktywne i prospołeczne postawy.
4. Zasadniczym zadaniem, które służyć ma realizacji celów, jest stworzenie systemowych i jednolitych programów działań, opartych z jednej strony na szczegółowej diagnozie środowiska, z drugiej na możliwościach i bazie istniejących już instytucji oraz organizacji lokalnych.

GMINA MIEDZIANA GÓRA PRZYJAZNYM MIEJSCEM ZAMIESZKANIA, OFERUJĄCYM WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, OCHRONY ZDROWIA, BEZPIECZEŃSTWA ORAZ ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO W OPARCIU O POTENCJAŁ ŚRODOWISKA I MIESZKAŃCÓW.

CEL I

Wspieranie osób bezrobotnych w zwiększaniu szans na rynku pracy.

CEL II

Skuteczne wspieranie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

CEL III

Wzrost aktywności osób starszych, niepełnosprawnych i chorych.

CEL IV

Działania profilaktyczno-edukacyjne zmierzające do poprawy jakości życia mieszkańców oraz przeciwdziałania uzależnieniom.

Realizacja poszczególnych celów głównych odbywać się będzie poprzez realizację celów szczegółowych w poszczególnych latach. Cele szczegółowe i działania realizacyjne zostaną przedstawione w kolejnych rozdziałach.

CEL GŁÓWNY I. ***Wspieranie osób bezrobotnych w zwiększaniu szans na rynku pracy.***

Cele szczegółowe:

1. Usamodzielnianie bezrobotnych poprzez ułatwienie im podjęcia zatrudnienia.
2. Opracowanie i realizacja projektów/programów służących aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych.
3. Aktywizacja bezrobotnych zmierzająca do polepszenia ich pozycji na rynku pracy.
4. Ograniczanie negatywnych konsekwencji bezrobocia, w tym szczególnie bezrobocia długotrwałego.

Zadania	Realizatorzy	Harmonogram realizacji	Wskaźniki monitorowania	Źródła finansowania
1. Realizacja programów i projektów promocji zatrudnienia oraz aktywizacji osób bezrobotnych na lokalnym rynku pracy. 2. Realizacja prac interwencyjnych i robót publicznych. 3. Organizowanie prac społecznie użytecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 4. Udzielanie przez GOPS osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem wsparcia finansowego i rzeczowego (pomoc finansowa, dożywianie). 5. Upowszechnienie informacji o usługach i instrumentach rynku pracy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy. 6. Rozwój pracy socjalnej w zakresie kreowania aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu z powodu bezrobocia. 7. Podejmowanie współpracy w zakresie upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy oraz szkoleniach. 8. Promowanie gminy Miedziana Góra celem pozyskania nowych inwestorów oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. 9. Współpraca z lokalnymi pracodawcami w celu pozyskiwania informacji o ofertach pracy.	GOPS Miedziana Góra PUP Kielce UG Miedziana Góra	2017 - 2023	1. Liczba osób biorących udział w programach i projektach skierowanych do osób bezrobotnych. 2. Liczba osób objętych pomocą finansową z powodu bezrobocia. 3. Liczba świadczeń przyznanych i wypłaconych z powodu bezrobocia. 4. Liczba osób korzystająca z dofinansowania. 5. Liczba osób zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych. 6. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu aktywizacji zawodowej. 7. Liczba osób, z którymi został zrealizowany kontrakt socjalny w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej. 8. Wysokość stopy bezrobocia. 9. Liczba pozyskanych inwestorów oraz nowo utworzonych miejsc pracy na terenie gminy Miedziana Góra.	EFS, Budżet Gminy, środki zewnętrzne

CEL GŁÓWNY II. ***Skuteczne wspieranie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.***

Cele szczegółowe:

1. Rozwijanie lokalnego systemu wsparcia rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.
2. Pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych poprzez rozwój usług edukacyjnych i opiekuńczych oraz organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
3. Wspieranie działań służących promowaniu wartości rodziny.

Zadania	Realizatorzy	Harmonogram realizacji	Wskaźniki monitorowania	Źródła finansowania
1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. 2. Świadczenie pomocy społecznej rodzinom poprzez zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin żyjących w ubóstwie. 3. Zapewnienie rodzinom szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego), terapii rodzinnej i innych usług. 4. Realizacja programów i projektów mających na celu podnoszenie kompetencji rodzicielskich. 5. Wspieranie rodzin wielodzietnych poprzez realizację ogólnopolskiego programu Karta Dużej Rodziny. 6. Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji w postaci asystentury rodzinnej 7. Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich. 8. Współpraca ze szkołami w zakresie diagnozowania potrzeb dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją. 9. Współpraca z jednostkami organizacyjnymi w celu powrotu	GOPS Miedziana Góra PCPR Kielce przedszkola, szkoły i świetlice funkcjonujące na terenie gminy organizacje pozarządowe UG Miedziana Góra	2017 - 2023	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej. 2. Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach realizowanych programów i projektów skierowanych do rodzin. 3. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny. 4. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny. 5. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny. 6. Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego. 7. Liczba dzieci korzystających z wypoczynku letniego lub zimowego. 8. Liczba dzieci korzystających ze świetlic środowiskowych i innych placówek wsparcia dziennego. 9. Liczba przeprowadzonych zajęć. 10. Liczba udzielonych porad	EFS Budżet Gminy środki zewnętrzne

dziecka do rodziny biologicznej. 10. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego oraz sport, rekreację, kulturę. 11. Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych. 12. Współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnego wizerunku rodziny. 13. Opracowanie i realizacja Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miedziana Góra.			psychologicznych i pedagogicznych. 11. Liczba zorganizowanych imprez skierowanych do rodziny. 12. Liczba rodzin objętych kontraktem socjalnym w zakresie wsparcia w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. 13. Ilość nawiązanych partnerstw/porozumień.

CEL GŁÓWNY III. ***Wzrost aktywności osób starszych, niepełnosprawnych i chorych.***

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie praw i uprawnień osób starszych oraz niepełnosprawnych.
2. Wzrost aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych poprzez zwiększenie dostępności do dziennych placówek wsparcia, klubów oraz imprez kulturalnych.
3. Wsparcie rodziny w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, zwłaszcza usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.
4. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych oraz likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych.

Zadania	**Realizatorzy**	**Harmonogram realizacji**	**Wskaźniki monitorowania**	**Źródła finansowania**
1. Opracowanie programów i projektów aktywizujących osoby niepełnosprawne. 2. Aktywizacja środowiska do wspólnych działań społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i starszych. 3. Wsparcie rodziny w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. 4. Doskonalenie systemu świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. 5. Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy.	GOPS Miedziana Góra organizacje pozarządowe UG Miedziana Góra	2017 - 2023	1. Liczba programów, projektów skierowanych do osób niepełnosprawnych. 2. Liczba osób objętych programami w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych. 3. Liczba osób korzystających z poradnictwa.	EFS Budżet Gminy środki zewnętrzne

6. Organizacja wydarzeń integracyjnych, sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych. 7. Wspieranie i współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych i starszych. 8. Rozwój pracy socjalnej w zakresie aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych. 9. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym. 10. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach i wyjazdach rehabilitacyjnych, rehabilitacji stacjonarnej. 11. Rozbudzanie społecznej świadomości i kreowanie właściwych postaw wobec osób starszych i niepełnosprawnych. 12. Przeciwdziałanie izolacji osób niepełnosprawnych, czy też ich rodziców bądź opiekunów m.in. poprzez podejmowanie inicjatyw umożliwiających ich integrację z pełnosprawnymi mieszkańcami gminy. 13. Rozwój wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej i samopomocy z zakresie zidentyfikowanych potrzeb w obszarze niepełnosprawności i długotrwałej choroby. 14. Inicjowanie kampanii na rzecz podnoszenia poziomu akceptacji niepełnosprawnych i wiedzy o niepełnosprawności w środowisku lokalnym. 15. Zwiększenie dostępu do edukacji dla osób niepełnosprawnych. 16. Współpraca i wspieranie działalności Klubu Seniora oraz Rodzinnego Domu Pomocy funkcjonujących na terenie gminy Miedziana Góra. 17. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.	PUP Kielce miejscowe parafie służba zdrowia szkoły PFRON	4. Liczba osób objętych świadczeniami z pomocy społecznej. 5. Liczba osób biorących udział w aktywizacji zawodowej. 6. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. 7. Liczba osób objętych pomocą wolontarystyczną lub sąsiedzką. 8. Liczba zorganizowanych akcji i imprez lokalnych służących integracji oraz przełamywaniu stereotypów dotyczących osób starszych i niepełnosprawnych wśród społeczeństwa. 9. Liczba uczestników dziennych dziennych placówek wsparcia i rehabilitacji. 10. Liczba niepełnosprawnych dzieci uczęszczających do przedszkoli i szkół. 11. Liczba rodzin, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby. 12. Liczba rodzin, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.

CEL GŁÓWNY IV. ***Działania profilaktyczno-edukacyjne zmierzające do poprawy jakości życia mieszkańców oraz przeciwdziałania uzależnieniom.***

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i narkomanii.
2. Poszerzenie oferty pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.
3. Zmniejszenie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
4. Podejmowanie działań profilaktyczno – edukacyjnych na rzecz używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych przez dzieci. młodzieży i dorosłych.
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodziny.

Zadania	**Realizatorzy**	**Harmonogram realizacji**	**Wskaźniki monitorowania**	**Źródła finansowania**
1. Wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw i umiejętności społecznych ważnych dla zdrowia i trzeźwości. 2. Zwiększenie skuteczności i dostępności specjalistycznego wsparcia dla rodzin borykających się z problemem uzależnienia. 3. Upowszechnianie wiedzy na temat uzależnień. 4. Opracowanie i wdrażanie standardów profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi. 5. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem. 6. Finansowanie działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego. 7. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomania, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. 8. Poszerzenie zakresu działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego o porady prawne. 9. Udzielanie pomocy dzieciom z rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy domowej i alkoholizmu na bazie istniejących przy Szkołach Podstawowych i Gimnazjach świetlic	GOPS Miedziana Góra GKRPA organizacje pozarządowe UG Miedziana Góra miejscowe parafie szkoły Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	2017 - 2023	1. Liczba szkoleń, w których uczestniczyli członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego. 2. Liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów. 3. Liczba kontroli punktów sprzedaży napoi alkoholowych. 4. Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe przez Sąd. 5. Liczba wniosków wpływających do GKRPA o leczenie odwykowe. 6. Liczba porad indywidualnych i grupowych dla ofiar oraz sprawców przemocy w rodzinie. 7. Liczba prowadzonych Niebieskich Kart.	EFS Budżet Gminy środki zewnętrzne

opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych. 10. Organizacja przedsięwzięć dla dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki w formie festynów, koncertów, dyskotek i zawodów sportowych. 11. Wspieranie działalności Klubu AA (osoby uzależnione i ich rodziny). 12. Systematyczna kontrola punktów handlowych i gastronomicznych sprzedających i podających napoje alkoholowe w szczególności kontrola zakazu sprzedawania alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym oraz reklamy alkoholu. 13. Dofinansowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym. 14. Finansowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii 15. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. 16. Podnoszenie kompetencji Zespołu Interdyscyplinarnego poprzez szkolenia i zajęcia warsztatowe jego uczestników. 17. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie alternatywnych form spędzania wolnego czasu. 18. Promocja zdrowego stylu życia oraz kreowanie i propagowanie modelu trzeźwego życia. 19. Prowadzenie edukacji społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	Komisariat Policji w Strawczynie	8. Liczba dzieci korzystających ze świetlicy socjoterapeutycznej. 9. Liczba dzieci uczestniczących w programach sportowych w ramach profilaktyki uzależnień. 10. Liczba dzieci uczestniczących w wypoczynku letnim i zimowym. 11. Liczba grup wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin. 12. Liczba ofiar przemocy domowej, której sprawcami są osoby pod wpływem alkoholu. 13. Liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych. 14. Liczba os6b korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu. 15. Liczba przestępstw dokonanych pod wpływem alkoholu i narkotyk6w. 16. Liczba podmiotów/ organizacji zaangażowanych w podejmowanie działań.

ROZDZIAŁ 8. FINANSOWANIE GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Miedziana Góra" obejmują lata 2017-2020, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły zdefiniowane cele operacyjne i szczegółowe.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w strategii;
- środki przekazane gminie z budżetu państwa na zadania zlecone gminie przez administrację rządową (dotacje);
- środki funduszy krajowych (PFRON);
- środki od lokalnych sponsorów;
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także dokumentów finansowych określających planowane wydatki gminy na bieżącą działalność. Ponadto wysokość środków przeznaczonych na realizację Strategii będzie zależała także od stopnia zaangażowania różnych podmiotów – partnerów realizacji Strategii. Zakłada się, że cele i działania określone w Strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej gminy i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu gminy w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również podstawą starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie określonych przedsięwzięć.

ROZDZIAŁ 9. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Realizacja „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych" w gminie Miedziana Góra to wprowadzenie z życie zintegrowanego modelu polityki społecznej.

Z uwagi na fakt, że opracowana strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji i niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miedziana Góra zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej oraz wszystkich instytucji publicznych i niepublicznych działających na polu polityki społecznej w gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych ze Strategii w dużej mierze będzie zależała od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze. Ma to szczególnie istotne znaczenie w przypadku pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, gdzie preferowane będą działania na dużą skalę, rozwiązujące problemy zasadnicze dla społeczności lokalnej. Przy realizacji takich projektów niezbędne jest porozumienie i współpraca pomiędzy partnerami, określenie wspólnych koncepcji realizacyjnych i przygotowanie odpowiedniej dokumentacji.

ROZDZIAŁ 10. SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wprawdzie strategia jest dokumentem „żywym" i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie, powtarzane w pięcioletnich cyklach. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, jaki towarzyszył tworzeniu strategii. Członkowie Podzespołu przy wyborze zadań do realizacji będą brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego, w tym możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych.

Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii Podzespół powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miedziana Góra, ale także nowe, nie ujęte w nim zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć.

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie **cyklicznie** poddawana przeglądowi oraz aktualizacji. System ten jest odmienny dla części dokumentu określającej wizję rozwoju i cele strategii (główne i szczegółowe) oraz dla części programowej (programy realizacyjne oraz zadania),
- część *„strategiczna"* (wizje, cele strategiczne i szczegółowe rozwoju) będzie poddawana **przeglądowi oraz aktualizacji w cyklu kadencji władz samorządowych** (tzw. aktualizacja taktyczna) z przesunięciem okresu objętego planowaniem o kolejne 4 lata (planowanie kroczące),
- część *„programowa"* (działania/zadania i harmonogram) będzie poddawana **przeglądowi i aktualizacji co roku** (jeśli będzie taka potrzeba).

Bezpośrednim koordynatorem jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami GOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji strategii. Za nadzór merytoryczny i obowiązek monitorowania (oceny) realizacji działania odpowiada Zespół Zadaniowy, który przedstawia Radzie Gminy Miedziana Góra sprawozdanie z oceny wdrażania strategii co najmniej raz na dwa lata.

ROZDZIAŁ 11. MONITOROWANIE I OCENA STRATEGII.

Monitoring i ewaluacja realizacji projektu służy sprawdzeniu czy planowane działania zostały zrealizowane oraz jaki jest ich wynik.

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów. Monitorowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawowy warunek jej należytego wdrożenia.

W celu sprawdzania efektywności Strategii oraz oceny zgodności osiąganych rezultatów z założonymi celami prowadzony będzie monitoring, który powinien służyć:
- ocenie postępu realizacji poszczególnych celów szczegółowych,
- korygowaniu działań jeśli nie przynoszą zamierzonych efektów,
- wczesnemu diagnozowaniu trudności, nieprawidłowości.

Jeden raz w roku w ramach monitoringu Strategii będzie dokonywany przegląd celów i zadań strategicznych oraz ocena postępów i trudności w ich realizacji.

Zarządzenie Nr 111/2015
Wójta Gminy Miedziana Góra
z dnia 31 grudnia 2015 r.

w sprawie: powołania Zespołu Zadaniowego ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Miedziana Góra na lata 2016 - 2023

Na podstawie art. 31 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015, poz. 1515 z późniejszymi zmianami) oraz w związku art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późniejszymi zmianami) zarządzam, co następuje:

§ 1

Powołuje się Zespół Zadaniowy ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Miedziana Góra ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

§ 2

W skład Zespołu wchodzą:

1. Grażyna Maniak – przewodnicząca - kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze
2. Elżbieta Toporek – sekretarz - główny księgowy GOPS w Miedzianej Górze
3. Maria Sączawa – członek zespołu - starszy pracownik socjalny GOPS w Miedzianej Górze
4. Elżbieta Małysa – członek zespołu - pracownik socjalny GOPS w Miedzianej Górze
5. Anna Rzęsista – członek zespołu – z-ca przewodniczącego GKRPA
6. Dominik Słoń – członek zespołu – Inspektor ds. Kultury i Promocji UG w Miedzianej Górze
7. Bożena Moćko – członek zespołu – Inspektor Ewidencji Ludności UG w Miedzianej Górze
8. Krystyna Zapała – członek zespołu – prezes Stowarzyszeni Przyjaciół Dzieci i Przeciwdziałania Patologiom Społecznym "Plusik"

§ 3

Do zadań Zespołu należy opracowanie projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Miedziana Góra na lata 2016-2023.

§ 4

Wykonanie zarządzenia powierza się Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

§ 5

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.